

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

בפני: כב' השופטת חגית מאק-קלמנוביץ', סגנית נשיא
כב' השופט הבכיר יצחק שמעוני
כב' השופט איתן קורנהאוזר

בעניין: מדינת ישראל

ע"י עו"ד מיכל סיבל – דראל ועו"ד ערן זלר
מהמחלקה הכלכלית בפרקליטות המדינה

המאשימה

נגד

אביגדור ליברמן

ע"י עו"ד ד"ר י. וינרוט, עו"ד י. קוסטליץ ועו"ד ע. גזית
וע"י עו"ד ג. אדרת ועו"ד נ. שמחוני

הנאשם

ה כ ר ע ת ד י ן

החלטנו לזכות את הנאשם מהמיוחס לו בכתב האישום. ואלה נימוקינו:

מבוא - האישום והמחלוקת

1. הנאשם כיהן במועדים הרלוונטיים לתיק זה כחבר כנסת ישראל. מאז 31.3.09 ועד סמוך להגשת כתב האישום נגדו כיהן גם כשר החוץ וסגן ראש ממשלת ישראל.
נגד הנאשם הוגש כתב אישום המייחס לו עבירה של מרמה והפרת אמונים לפי סעיף 284 לחוק העונשין התשל"ז-1984 (להלן: "החוק"). עיקרי כתב האישום הוא כדלקמן:
2. בתאריך שאינו ידוע במדויק, בין התאריכים 19.10.08 - 23.10.08, הגיע הנאשם לביקור בבלארוס. במהלך הביקור נפגש במלון בו שהה עם מי שכיהן אז כשגריר ישראל בבלארוס, מר זאב בן אריה (להלן: "בן אריה"). בן אריה ביקש מהנאשם לשוחח איתו ביחידות, השניים נפגשו בחדרו של הנאשם במלון, ושם מסר בן אריה לנאשם פרטים על בקשה לעזרה משפטית שנשלחה על ידי רשויות האכיפה בישראל והופנתה באמצעות שגרירות

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

ישראל בבלארוס אל רשויות המשפט בבלארוס. תוכן הבקשה לעזרה משפטית נגע לאיתור ראיות הנוגעות לחשדות שנחקרו נגד הנאשם במסגרת תיק חקירה פ"א. 55/06

3. על פי הנטען בכתב האישום, בן אריה חשף בפני הנאשם את דבר קיומה של הבקשה ואת העובדה שהשגרירות העבירה אותה לטיפול הרשויות בבלארוס. כמו כן מסר בן אריה לנאשם פרטים על תוכן הבקשה, שכללו שם של חברה מסויימת ופרטים של חשבון בנק, שהמדינה ביקשה לקבל פרטים אודותיהם. בנוסף מסר בן אריה לידי הנאשם פתק שעליו רשם את שם החברה ופרטי חשבון הבנק שנכללו בבקשה. הנאשם נטל את הפתק, עיין בו והכניסו לכיסו. אירוע זה כונה בכתב האישום "פרשת מסירת המידע הסודי".

על פי הנטען הנאשם היה מודע לכך שבן אריה פעל בניגוד לחובותיו כשגריר וללא סמכות, הפר את חובות האמון שחלו עליו במסגרת טיפולו בבקשה לעזרה משפטית שנועדה להישמר חסויה בראש ובראשונה בפני הנאשם. הנאשם היה מודע גם לכך שבן אריה פעל במטרה להיטיב עימו.

4. ביום 31.3.09 מונה הנאשם לתפקיד שר החוץ בממשלת ישראל. באותה עת שירת בן אריה במחלקת אירו-אסיה במשרד החוץ. לאחר שמונה לתפקיד שר החוץ, פנה הנאשם אל בן אריה והציע לו לכהן כיועץ במטה המדיני של שר החוץ. בן אריה נענה להצעה, הנאשם פעל למינויו והוא החל למלא את התפקיד ביום 16.4.09.

5. כחצי שנה לאחר מינויו לתפקיד במטה המדיני, שקל בן אריה להגיש מועמדות לכהונת שגריר ישראל בריגה, לטביה. הוא התייעץ עם הנאשם והנאשם הביע את הסכמתו שיתמודד על התפקיד. בן אריה הגיש את מועמדותו, וביום 29.10.09 הופיע בפני ועדת המינויים של משרד החוץ למינוי ראשי נציגויות בחו"ל (להלן: ועדת המינויים), שבראשה עמד סגן שר החוץ מר דניאל אילון.

6. על פי כתב האישום, בסמוך לפני כינוס ועדת המינויים הנאשם פעל כדי לקדם את בחירתו של בן אריה. לשם קידום המינוי, הנאשם זימן את סגנו אילון לחדרו ואמר לו שיש למנות את בן אריה לתפקיד השגריר בלטביה, כשהנאשם נימק זאת בהיותו של בן אריה המועמד המתאים ביותר לתפקיד. אילון לא הכיר את בן אריה היכרות של ממש, אך בהסתמך על דברי הנאשם ועל סמך המסמכים שהונחו בפני ועדת המינויים, פעל לבחירתו של בן אריה על ידי ועדת המינויים, והועדה אכן בחרה בבן אריה לכהונת שגריר ישראל בלטביה, מבין עשרה מועמדים שהגישו מועמדות לכהונה זו. עוד נטען בכתב האישום כי הנאשם נמנע מלהביא לידיעת חברי ועדת המינויים, ובהם אילון, את פרשת מסירת המידע הסודי. כתוצאה מכך לא היה בפני ועדת המינויים מידע חיוני המהותי לבחינת התאמתו של בן

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

אריה לתפקיד כה רגיש של שגריר; תפקיד זהה לתפקיד בו הפר את חובות האמון שחלו עליו.

7. כתב האישום ממשיך ומתאר כי לאחר החלטת ועדת המינויים של משרד החוץ פעל הנאשם במסגרת תפקידו כשר החוץ וכיו"ר ועדת השרים למינויים בשירות החוץ (להלן: ועדת השרים) לאישור מינויו של בן אריה לשגריר ישראל בלטביה על ידי ועדת השרים. הוא עשה כן בלא שמסר לועדה את המידע בדבר פרשת מסירת המידע הסודי, וביום 20.12.09 ניתן אישור הועדה.

8. מאוחר יותר באותו יום הביא הנאשם את החלטת ועדת השרים לאישור הממשלה, בתוקף תפקידו כשר החוץ וכיו"ר ועדת השרים. לאחר שגם בפני הממשלה לא הציג את המידע האמור, אישרה הממשלה את מינוי בן אריה לכהונת שגריר ישראל בלטביה.

9. לאחר אישור המינוי כאמור, כניסתו של בן אריה לתפקיד השגריר סוכלה בעקבות חשיפת פרשת מסירת המידע הסודי במהלך בדיקה ביטחונית שנערכה לו. הוא נחקר, הועמד לדין, הורשע ופרש משירות המדינה.

10. המאשימה מייחסת לנאשם מעשי מרמה והפרת אמונים הפוגעים מהותית בציבור, בכל אחד מהשלבים הללו ובכולם יחד, כמפורט להלן:

א. הנאשם יזם ופעל למימוש מינויו של בן אריה ליועץ במטה שר החוץ, כשהוא מודע למעשיו הפסולים של בן אריה שבוצעו בפניו, בעניינו שלו, ועבורו.

ב. הנאשם פעל לבחירת בן אריה לתפקיד השגריר בלטביה על ידי ועדת המינויים, לאחר שנתן לבן אריה הסכמתו לכך שיתמודד על תפקיד זה ונמנע מלהניאו מכך.

ג. הנאשם פעל לאישור המינוי בועדת השרים ובממשלה, תוך שנמנע מלהביא לידיעתן של ועדת המינויים של משרד החוץ, של ועדת השרים, ושל ממשלת ישראל את הידוע לו אודות מעשיו החמורים של בן אריה בפרשת מסירת המידע הסודי, שנעשו בנוכחותו ולמענו.

ד. הנאשם פעל בידיעה כי בן אריה כשל בפרשת מסירת המידע הסודי במהלך כהונתו כשגריר, כי עשה כן תוך הפרה גסה של האמון שניתן בו כמי שמופקד על הטיפול החסוי בבקשות לעזרה משפטית מטעם רשויות

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

האכיפה בישראל, וכי לפיכך, למצער, אינו ראוי להתמנות לתפקיד רגיש נוסף במשרד החוץ.

ה. הנאשם פעל כאמור בידעו כי מעשיו של בן אריה בפרשת מסירת המידע הסודי נעשו בכוונה להיטיב עם הנאשם, וכי במינויו ליועץ במטה המדיני של שר החוץ ולשגריר בלטביה היה משום הענקת גמול למי שביצע עבורו מעשים חמורים, או שהדברים עלולים להיראות כהענקת גמול אסורה.

ו. כל זאת עשה הנאשם בהיותו נתון בניגוד עניינים חמור בין חובותיו לציבור כשר החוץ המופקד על שירות החוץ של המדינה, לבין תחושת מחויבותו האישית ונכונותו לפעול לטובתו של בן אריה, אשר פעל עבורו בפרשת מסירת המידע הסודי.

11. בדיון שהתקיים ביום 17.2.13 כפר הנאשם בכתב האישום, והגיש תשובה בכתב.

בתשובת הנאשם לכתב האישום נטען כי הנאשם פעל כדין ובמסגרת סמכויותיו, ולא עבר עבירה פלילית כשלהי. הנאשם לא הכחיש את עיקרי פרשת מסירת המידע הסודי, אך הדגיש כי הוא לא ביקש מבן אריה דבר. הנאשם טען כי לאחר שנתן מבט חטוף בפתק שקיבל מבן אריה, זרק אותו ולא עשה דבר במה שנמסר לו.

12. בנוגע למינוי בן אריה למטה המדיני של שר החוץ טען הנאשם שלא היה בתפקיד משם קידום לבן אריה, בדרגה או בשכר. באשר לועדת המינויים טען הנאשם כי לא פעל לקידום בחירתו של בן אריה על ידי ועדת המינויים ולא מסר לועדה מידע כלשהו בעניינו של בן אריה. הנאשם אישר כי לאחר החלטת ועדת המינויים של משרד החוץ, הביא מתוקף תפקידו את דבר מינויו של בן אריה לשגריר בלטביה, יחד עם אישור מינויים נוספים, לאישור של ועדת השרים למינויים בשירות החוץ ואישור הממשלה, בדרך המקובלת לפי דין. הנאשם הכחיש שעבר עבירה כלשהי.

13. החלק העובדתי של פסק הדין יעסוק בצמתים העיקריים המצריכים הכרעה עובדתית: המפגש במינסק ומסירת המידע אודות חיקור הדין, ומינוי בן אריה לתפקידים השונים במשרד החוץ – תחילה מינוי ליועץ במטה שר החוץ, לאחר מכן בחירתו לשגריר על ידי ועדת המינויים, ולבסוף אישור המינוי על ידי ועדת השרים והממשלה. כמו כן נדון בשאלה האם התאים בן אריה לתפקיד השגריר והאם מינויו היה סביר. לאחר ההכרעות העובדתיות נעבור לניתוח המשפטי.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

הניתוח העובדתי

א. העברת מידע לנאשם על ידי השגריר זאב בן-אריה לגבי בקשה לסיוע משפטי

14. פרק העובדות, הדן בהעברת מידע לנאשם על ידי השגריר בבלרוס, זאב בן-אריה, מפורט בסעיפים 4 עד 7 לכתב האישום. הצדדים מסכימים לגבי מרבית עובדות פרק זה, ואולם מייחסים חשיבות רבה, כל צד בהתאם לגישתו, לאותן עובדות מעטות בהן התבקשה הכרעתנו.

15. העובדות המוסכמות על הצדדים, באו לידי ביטוי במסמך שהוגש כמוצג ת/1, בתגובת הנאשם לכתב האישום, בנאומי הפתיחה, וכן בסיכומי הצדדים.

הבסיס העובדתי המוסכם להתרחשות הדברים בפרק זה, הינו כדלקמן:

א. ביום 27.2.08 נשלחה מישראל אל בלרוס, בקשה לסיוע משפטי בעניינו של

הנאשם. הבקשה הועברה מפרקליטות המדינה אל משרד החוץ, ומשם נשלחה אל שגרירות ישראל במינסק, בלרוס.

ב. אופן הפעולה האמור לעיל, של משלוח בקשה לסיוע משפטי דרך שגרירות ישראל במדינה שסיועה מתבקש, נהוג במדינות שאינן חתומות על אמנה לשיתוף פעולה משפטי בינלאומי.

ג. במהלך חודש אוקטובר 2008, שהה הנאשם, אשר כיהן במועד זה כחבר כנסת, בביקור במינסק, זאת במסגרת ציון יום השנה לרצח יהודי בלרוס.

ד. במהלך הביקור, נפגש הנאשם עם בן אריה בבית המלון בו שהה. בפגישה זו, מסר בן אריה לנאשם פתק ובו פרטים הנוגעים לבקשה לסיוע משפטי, שהועברה מישראל לבלרוס בעניינו של הנאשם (להלן: "הפגישה").

16. הצדדים חלוקים לגבי פרטי הנאמר על ידי בן אריה לנאשם, עובר למסירת הפתק לידי. המאשימה טענה כי בן אריה אמר לנאשם שמדובר בבקשה למידע לגביו, אשר הועברה מישראל, דרך השגרירות, לשלטונות בלרוס. בנוסף, טענת המאשימה, פירט בן אריה באזני הנאשם אף את פרטי הבקשה, ולאחר מכן העביר לידי פתק ובו פרטי חשבון הבנק והחברה המפורטים בה.

ההגנה, לעומת זאת, טענה כי בן אריה אמר דברים כללים בלבד, "משפטי מבוא" בלשונה, להעברת הפתק. טענה זו מתמקדת במהות הדבר, ולפיו בן אריה לא אמר לנאשם פרטים לגבי אופן הגעת המידע לידי (ראו בהמשך הרחבת טיעוני הצדדים).

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

17. כפי שיפורט, בפרק הניתוח המשפטי, הצדדים יחסו חשיבות רבה לסוגיה זו לשם הוכחת יסודות העבירה, ובהתאם אף הקדישו לה חלק נכבד מהדיון ומסיכומיהם.

יחד עם זאת, מבחינה עובדתית המדובר במפגש קצר שהתקיים בין שניים, אשר העידו בבית המשפט, וגרסאותיהם בעת חקירתם במשטרה הוגשו כמוצגים. לא הובאו כל ראיות נוספות בעלות משקל לגבי הכרעה בסוגיה זו. לפיכך, הניתוח העובדתי בסוגיה זו יערך בהתבסס על ראיות אלה, וכן על חסרונן של ראיות אחרות.

עדות בן אריה

18. עדותו של בן אריה בבית המשפט התנהלה, החל מתחילתה, תוך "רענון זיכרון" חוזר ונשנה על ידי בא כוח המאשימה. בשלב מסוים של הדיון, הסכימו הצדדים כי שתי הודעות העד במשטרה יוגשו חלף חקירתו הראשית (ראו פרוטוקול עמ' 21). ההודעות הוגשו וסומנו ת/24 ות/25.

19. עיון בת/24 ובת/25, מעלה כי בן אריה מסר מספר גרסאות במהלך חקירתו במשטרה. כל צד ביקש לשכנע, בדרכו שלו, מהו האופן בו יש לפרש את הדברים שנאמרו על ידי בן אריה במשטרה, ואילו בן אריה בעצמו סיפק, במהלך חקירתו הנגדית והחוזרת, גרסה משלו. לפיכך, ובהינתן מספר גרסאות של בן אריה בסוגיה הנדונה, יוצגו להלן גרסאות אלה, האופן בו ניתן ויש לפרשן, ולבסוף - מהי הגרסה או מהן הגרסאות האפשריות המתקבלות.

ת/24

20. גרסתו הראשונה של בן אריה בחקירתו במשטרה, ת/24, נמסרה עת נחקר תחת אזהרה ביום 25.1.2010, החל מהשעה 07:08. לגבי נסיבות חקירה זו, העיד בן אריה:

"...הייתי בלחץ נוראי, על פי כל הביוס של העצירה שלי כפושע בורח,

כאשר נסעתי לעבודה, הייתי בלחץ..."

(פרוטוקול עמ' 41, שורות 10-11).

ובהמשך:

"ש.לא מזמנים אותך טלפונית, עוצרים אותך ניידת משטרה באמצע

הכביש בדרך לעבודה. נכון?

ת. נכון.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

(פרוטוקול עמ' 42, שורות 21-23).

21. הודעת בן אריה, אשר נגבתה בחקירה זו, היא גרסתו הראשונה לגבי נסיבות העברת המידע לנאשם, במסגרת הראיות שהוצגו במהלך ניהול המשפט. מחומר הראיות עולה, כי קיימות גרסאות מוקדמות לזו: גרסה שמסר בן אריה לאשתו בסמוך לאירוע, וכן גרסה שמסר בן אריה במהלך שאלות הכנה לבדיקת פוליגרף שנערכה לו. גרסאות אלה לא הוצגו בבית המשפט, כפי שיפורט בהמשך.

22. עיון בת/24, מעלה כי בן אריה מוסר בהודעה זו גרסה מתפתחת:

"...סיפורתי לליברמן שדרך השגרירות הועברה בקשה לגורמים ביילרוסים למסור מידע בחקירתו וסיפורתי פרטים של החקירה – שמדובר בח-ן בנק שישראל מבקשת מידע האם היו בו פעילויות, תזוזות והעברות של כסף ולגבי חברה שהוקמה בבלרוס ופה אני כבר לא זוכר בדיוק, אבל נדמה לי שמדובר בחברת הובלה, והבקשה של ישראל הייתה לבדוק האם החברה קיימת עד עכשיו ואם היא פעילה. ליברמן הקשיב לדברי. ליברמן לאחר שסיימתי את דברי – לשאלתכם זה לקח בין 3 ל-5 דקות, שאל אותי אם אני יודע ערבית כי בערבית הכול זה נקרא: "פוסטא חלומוס" – שבתרגום מאידיש לעברית זה "חלומות ריקים". בזה השיחה הזאת הסתיימה וירדנו ללובי..."

(ת/24, גיליון 2 שורה 47 עד גיליון 3 שורה 56, ולהלן: "הגרסה הראשונה").

23. לאחר עשר שורות בלבד, בהודעה זו, מציין בן אריה ביוזמתו ובלא שנשאל על כך, את הדברים הבאים:

"אני מבקש להוסיף דברים נוספים שכרגע עולים בזכרוני – היה לי פתק שעליו רשמתי על איזה מס' חשבון מדובר בבקשת שלטונות ישראל ועל איזה חברה היה מדובר באותם המסמכים. במהלך הפגישה עם ליברמן הוצאתי את הפתק, אמרתי לליברמן ש"הם מבקשים מידע על מס' חשבון ועל חברה, הנה זה רשום על הפתק הזה" – את הפתק מסרתי לליברמן והוא לקח את הפתק והכניס את זה לכיס. אני חושב שאלה היו המילים במדויק אבל בכל מקרה אלו היו רוח הדברים – ליברמן הבין ממני שעל הפתק רשום הפרטים של חשבון בנק ושם של חברת ההובלות

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

**שצינתי שהרשויות בישראל ציינו בבקשה לשלטונות בבילרוסיה.
לשאלתכם אני עונה שאני זוכר שליברמן עיין בפתק בטרם הכניסו
לכיסו"**

(ת/24, גיליון 3 שורות 66-74, ולהלן: "הגרסה השניה").

24. המאשימה ביקשה לראות בגרסה השניה, תוספת לגרסה הראשונה, העוסקת בענין הפתק אותו מסר בן אריה, ותו לא. המאשימה ביקשה להסיק ולקבוע, כי בן אריה אמר לנאשם שמדובר בבקשה לסיוע משפטי אשר עברה מהרשויות בישראל, **דרך השגרירות**, לרשויות בלרוס.

25. ההגנה, לעומתה, עתרה לראות בגרסה השניה תיקון לגרסה הראשונה, ולא תוספת לה. לטענתה, מדובר בתיקון המתאר באופן מדויק יותר את שארע, וממנו לא ניתן להסיק שנאמר על ידי בן אריה כי הבקשה לסיוע משפטי עברה דרך השגרירות, כפי שמופיע בגרסה הראשונה.

ת/25

26. בן אריה נחקר חקירה שניה במשטרה, ביום 7.2.2010. בחקירה זו, נשאל שאלות רבות לגבי הפתק, והשיב:

**"אני זוכר בבירור פתק צהוב שעל גביו רשמתי מס' חשבוניות ושם של
חברה"**

(ת/25, גיליון 4 שורות 90-91).

בהמשך, שב בן אריה ותאר את השתלשלות העניינים בפגישה:

**"עד שעליתי לחדר לא אמרתי לליברמן כלום. אני מסרתי את הפתק
הצהוב לידיו שלליברמן, וכמו שאמרתי – ליברמן עיין בפתק והכניס אותו
לכיסו. הפגישה ערכה בין 3-5 דקות כמו שכבר מסרתי לכם. אני לא זכור
בירור (כך במקור) את המילים שאמרתי לליברמן באותו המעמד כי אני
זוכר שחששתי מהאזנות של שירותי הביון הבלארוסים שסביר להניח
שהותקנו בחדרו של ליברמן"**

(ת/25, גיליון 7 שורות 173-177, ולהלן: "הגרסה השלישית").

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

27. למעשה, בגרסה השלישית, שב בן אריה ומתאר את העברת הפתק, ואולם אינו זוכר מהן המילים בהן נקב. חשוב לציין כבר עתה, כי במהלך חקירה זו לא נשאל בן אריה שאלה מפורשת לגבי המילים או הסוגיות אליהן התייחס בעל פה, במהלך הפגישה עם הנאשם. מאידך, מוסיף בן אריה בגרסה זו, לראשונה, את החשש שליווה אותו, במהלך הפגישה, מפני האזנות סתר של שירותי הביון הבלרוסים.

28. המאשימה ביקשה ללמוד חיזוק מגרסה זו, לכך שבן אריה אכן שוחח עם הנאשם במהלך הפגישה בחדרו אודות הבקשה לסיוע משפטי. ההגנה, מאידך, ביקשה להסיק מהעובדה שת/25 עוסק ברובו בחקירה על האמור בפתק, כי המידע עבר בפתק ולא בשיחה. בהקשר זה הפנתה ההגנה לחששו של בן אריה מפני האזנות סתר, נושא בו דנה המאשימה במהלך התייחסותה לגרסת בן אריה בבית המשפט.

גרסת בן אריה בבית המשפט

29. כאמור לעיל, הודעות בן אריה במשטרה הוגשו חלף חקירתו הראשית. יחד עם זאת, במהלך חקירתו הנגדית וכן בחקירתו החוזרת, הציג בן אריה גרסה נוספת, לפיה עובר להעברת הפתק בפגישה לא אמר דבר משמעותי, מהותי, המתייחס לעובדת הבקשה לסיוע משפטי, ואף טען מספר פעמים כי לא אמר דבר (להלן: "**הגרסה הרביעית**").

במהלך חקירתו הנגדית והחוזרת בבית המשפט, העיד בן אריה, מספר פעמים, כי לא אמר דבר במהלך הפגישה, זאת מחשש להאזנות סתר (ראו פרוטוקול עמ' 41 שורה 26, עמ' 44 שורה 9, עמ' 54 שורות 21-23 וכן עמ' 58 שורות 5, 12-13). הצדדים הקדישו לסוגיה זו חלק נכבד בסיכומיהם, זאת על אף הסכמתם במהלך הדיון, כי בסוגיה צרה זו, האם בן אריה אמר דבר מה במהלך הפגישה או שמא שתק, יועדפו גרסאותיו הראשונות (ראו פרוטוקול עמ' 66 שורות 11-16). האופן בו יש להתייחס לאמירות אלה של בן אריה, עשוי להשפיע אף על המשקל שיש לתת לשאר חלקי עדותו בבית המשפט.

דיון והכרעה – עדויות בן אריה

30. כאמור לעיל, מסר בן אריה מספר גרסאות, מהן עולות, לכאורה, סתירות שונות: בעוד בגרסתו הראשונה טען כי מסר לנאשם בפגישה את פרטי החקירה אך ורק בעל פה, לרבות פרטי חברת הובלה בבלרוס וחשבון בנק, הרי בשלוש גרסאותיו האחרות טען לקיומו של פתק צהוב אותו מסר לנאשם, ועליו כתב את פרטי החברה ופרטי החשבון; בעוד בגרסתו הראשונה טען כי מסר מילולית את כל הפרטים, בגרסתו השנייה, באותה הודעה, הצטמצמה האמירה בעל פה למשפט "**הם מבקשים מידע על מס' חשבון ועל חברה, הנה זה רשום על הפתק הזה**", בגרסתו השלישית טען שאינו זוכר מהן המילים

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

בהן השתמש, אך זוכר חשש להאזנות סתר מצד שלטונות בלרוס, ואילו בגרסתו הרביעית טען כי אמר משפט אחד בלבד: **"יש לי משהו חשוב שאני חושב שכדאי לך לדעת"**, זאת לצד אמירות לפיהן לא אמר דבר.

31. נוכח המפורט לעיל, מתעורר קושי במתן אומן בגרסה זו או אחרת. מדובר בעד שאינו סותר לחלוטין גרסה אחת באחרת, אינו שולל לחלוטין קיומו של ארוע עליו העיד קודם לכן, אלא מוסר גרסאות שונות לגבי חלקים מסויימים מאותו אירוע, תוך מתן הסברים לשוני בין גרסאות אלה. אין בקיומן של הסתירות האמורות, כדי לשלול כל מהימנות שהיא מגרסאותיו של בן אריה.

כפי שקבע הנשיא שמגר, במסגרת ע"פ 5612/92, **מדינת ישראל נ' בארי** (פ"ד מח(1) 302, 314 (1994)):

"בית המשפט רשאי להסתמך על קטעי עדותו של עד גם אם אינו מקבל את דבריו כאמינים בשלמותם ובמיקשה אחת... עדות שיש בה סתירות, רשאי בית המשפט לנסות ולבוד בה את הבר מן התבן, היינו לחלק את העדות באופן שבית המשפט ייתן אמונו בחלק מן הדברים וידחה יתרתם".

(ראו עוד לענין זה ע"פ 3/10 רפי אוחנה נ' מדינת ישראל, פסקה 81, 27.12.12).

32. הדרך בה יש לצעוד, על מנת לקבל חלקים מעדותו של עד כעדות אמת ולשלול חלקים אחרים בה, מבוססת על סעיף 53 לפקודת הראיות (נוסח חדש), התשל"א – 1971, (ראו דברי השופט מלצר, המציין כי מדובר ב"מקרה פרטי" של קביעת מהימנות לפי סעיף 53 לפקודת הראיות- ע"פ 5008/10 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 21, 26.01.11).

33. על בית המשפט לבחון היטב רכיבים שונים הנוגעים לנסיבות הענין, אשר ביכולתם להשפיע על ההחלטה בדבר מהימנות העד. נסיבות המקרה, וכן נסיבות הכורכות עד בדרך מסוימת לנאשם או לאירוע הנדון, עשויות להשפיע על ההחלטה בדבר מהימנות עדותו או חלקים ממנה. בכוחן של עדויות וראיות חיצוניות נוספות, להשפיע באופן ישיר על המשקל שיינתן לחלקים שונים בעדות מסוימת.

בית המשפט יבחן כל אלה, תוך שימוש ב"מבחני ההגיון והשכל הישר" (ע"פ 1275/09 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 44 בהחלטת השופט דנציגר, (9.7.2009)), וכן ניצול "הכושר השיפוטי, נסיון החיים והתבונה האנושית" (ע"פ 993/00 נור נ' מדינת ישראל, פסקה 15, פ"ד נו(6) 205, 217 (2002)).

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

34. לצורך ישום מבחנים אלה במקרה הנדון, תוך שימוש בכלי העזר האמורים, יש לשקול מספר עובדות הנוגעות בדבר, ובהתאם את מידת השפעתן על ההכרעה:

א. מרכזיות העד - בן אריה הינו עד הכרוך בליבת האירוע. בשל העברת המידע על ידו,

הועמד הנאשם לדין בסופו של יום. בעקבות אירוע זה, בוטל מינויו של בן אריה לשגריר בלטביה, הוא הועמד לדין פלילי, הורשע, ונגזר עליו מאסר לריצוי בעבודות שרות.

על אף מרכזיות עובדה זו, קשה לקבוע האם היא הביאה את בן אריה לומר דברים שונים, וכיצד השפיעה, אם בכלל, על אמירות שונות מצד בן אריה, בשלבים שונים של ההליך.

פים לעניין זה דברי השופט עמית, לגבי דברים המביאים עדים לומר דברים לא נכונים: **"הנושא ראוי למחקר בפני עצמו"** (ע"פ 511/11 סאלח מריסאת נ' מדינת ישראל, פסקה 22, (14.12.11)).

יחד עם זאת, ניתן בהחלט לכרוך עובדה זו בסוגיית נסיבות מתן העדויות השונות ומועדן, כמפורט להלן. מרכזיות עדותו של בן אריה, מטה את כובד משקל האמור בסוגיית המועדים, כמפורט להלן, באופן נחרץ יותר.

ב. יחס העד לנאשם - בן אריה מתאר את מידת הערכתו ואף הערצתו את הנאשם, החל מחקירתו הראשונה ועד עדותו בבית המשפט:

"אני מאד מעריץ את אביגדור ליברמן כאישיות מדינית ואף כמנהיג" (ת/24, גיליון 13 שורות 371-372. וראו בפרוטוקול עמ' 29 שורות 5-10). בנוסף, בן אריה רואה את הנאשם כאדם הנרדף על ידי גורמים שונים, זאת על אף היותו חף מפשע, וכדבריו: **"אני חושב שליברמן הוא חף מפשע ואף שיש גורמים שמעוניינים להפליל אותו... אז היתה לי מחשבה שהנה אלו שרוצים את דמו של ליברמן ואני לא את זה להם – לשתות את דמו של ליברמן"** (ת/24 גיליון 13 שורות 372-375. וראו בפרוטוקול עמ' 20 שורה 29 עד עמ' 21 שורה 2).

הנטיה הטבעית והשכל הישר מביאים אותנו לייחס לבן אריה רצון להיטיב עם הנאשם, ולכל הפחות אינטרס שלא להרע לו. יחד עם זאת, יש לנקוט

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

משנה זהירות בגישה זו לדברי העד, תוך בחינת הגיונם הפנימי של הדברים, וכן התייחסות מפורשת למועדי מסירת העדויות השונות, כמפורט בהמשך.

ג. נסיבות מתן העדויות השונות:

ג.1. מועד מסירת הגרסאות – כאשר מסר בן אריה את האמור בת/24, לא היה מודע לכך שהנושא כולו עלול להגיע עד כדי כתב אישום פלילי כנגד הנאשם. מאידך, במהלך עדותו בבית המשפט, היה בן אריה מודע היטב להשפעת עדותו על גורלו של הנאשם. בעובדה זו יש כדי להסביר את השוני בין האמור בת/24, גרסאות ראשונה ושניה, לאמור בבית המשפט, הגרסה הרביעית, ובהתאם להשליך על מידת מהימנות ת/24 כולו.

ג.2. מעמדו של בן אריה בעת מתן העדויות - יש לבחון את מועד מסירת הגרסאות, בכל הקשור במעמדו של בן אריה ובעתידו: בעת מסירת ההודעה ת/24, היה העד שגריר נבחר על ידי ממשלת ישראל, הממתין לתחילת תפקידו החדש. כפי שעולה מת/24, בן אריה האמין במהלך מתן הודעה זו, כי ימשיך וישמש כשגריר ישראל בלטביה:

"...לתפקיד אני אמור לצאת בסוף חודש 7/10 תחילת חודש 8/10. אני

חושב שאני מאד ראוי לתפקיד הזה של שגריר בלטביה"

(ת/24, שורות 342-340).

עוד יש לזכור, כי החקירה הפלילית בתיק זה החלה בעקבות תשאול בן אריה בטרם בדיקת פוליגרף, זאת לצורך תחקיר בטחוני לשם מילוי תפקיד השגריר בלטביה.

בניתוח תמונת המציאות והנסיבות הכוללות, בן אריה חפץ לומר את כל האמת במהלך חקירה זו, על מנת להשלים את נוהל הבדיקה הבטחונית ולשמש כשגריר בלטביה. מכאן, הרי יש ליחס מהימנות לכל האמור במסמך ת/24, על שתי הגרסאות שבו.

לעומת זאת, בעת עדותו בבית המשפט, היה בן אריה בעל הרשעה פלילית בגין האירוע הנדון, מינויו לשגריר בוטל וכן הופסקה עבודתו במשרד החוץ. במצב זה לאופן עדותו בבית המשפט אין השפעה על עתידו המקצועי,

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

הכרוך באמירת אמת, ועל כן ניתן ליחס מידה פחותה של מהימנות לגרסתו הרביעית.

ג.3. ספונטניות מסירת הגרסאות - בחקירתו תחת אזהרה, ת/24, ציין תחילה בן אריה כי אינו יודע מדוע נחקר. מיד לאחר שהחוקרים היפנו אותו לתקופה הרלוונטית וכן למעורבותו לטובת הנאשם, מסר בן אריה את גרסתו. עם תום מסירת הגרסאות הראשונה והשניה, ציין: **"אני מרגיש בסדר. זה היה לי על הלב. ידעתי שזה לא בסדר, אבל גם לא הייתי בטוח שזה עבירה חמורה ורצינית"** (ת/24 גיליון 4 שורות 91-90). צודקת המאשימה בטיעוניה כי יש לראות בכך חיזוק לסימני אמת בגרסאות אלה (סעיפים 82-84 לסיכומי המאשימה).

ג.4. נסיבות הגעת בן אריה לחקירה – כאמור לעיל, בן אריה הובא לחקירה באופן בו נעצרים עבריינים מועדים שנשקפת סכנה מיידית מפניהם, או לכל הפחות עולה חשש להימלטותם מן הדין: במהלך נסיעתו בשעת בוקר לעבודה, נעצר על ידי ניידת משטרה והובל לחקירה. באופן טבעי, נסיבות שכאלה לגבי אדם נורמטיבי, המשמש בתפקיד בכיר במשרד החוץ, הביאו אותו ל"לחץ נוראי", כהגדרתו, במהלך החקירה. ללחץ זה, הנבחן במסגרת השכל הישר וניסיון החיים, ניתן ליחס שתי השפעות אפשריות: בלבול ראשוני בתחילת מסירת העדות וכן אמירת אמת במהלכה, כפי שיפורט בהמשך.

השאלה השנויה במחלוקת – טיעוני הצדדים

35. למעשה, המאשימה וההגנה הסכימו כי יש לקבל את גרסאות בן אריה הראשונה עד השלישית (ראו סעיפים 78, 80 לסיכומי המאשימה וכן סעיף 84 לסיכומי ההגנה).

סלע המחלוקת בין הצדדים, כאמור לעיל, נעוץ בשאלה האם אמר בן אריה לנאשם כי מקור המידע אותו העביר לידי, הינו בקשה לסיוע משפטי אשר **עברה דרך השגרירות** (להלן: "השאלה השנויה במחלוקת").

המאשימה ביקשה לבסס ממצאים ועובדות על האמור בגרסה הראשונה והשניה, ת/24. לצד טיעונים מדוע יש לאמץ את האמור בת/24, הבהירה המאשימה כי בגרסה הראשונה נקט בן אריה בהטיות שונות המצביעות על אמירת דברים רבים לנאשם, כגון "סיפרתי", "אמרתי", ועוד (סעיף 53 לסיכומי המאשימה). הגרסה הראשונה איננה מזכירה את דבר קיומו של פתק. על פי גרסה זו, כל המידע הועבר לנאשם מילולית בלבד. המאשימה קיבלה

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

אף את הגרסה השנייה, אולם ביקשה להעמיד את מלוא משקלה במילה "להוסיף" המופיעה במשפט הפותח גרסה זו: **"אני מבקש להוסיף דברים נוספים שכרגע עולים בזיכרוני"** (ת/24 גיליון 3, שורה 66).

לטענת המאשימה, קיומו של הפתק, אותו הוסיף בן אריה בגרסה השנייה, וכן המלל שציין בגרסה זו (**"הם מבקשים מידע על מס' חשבון ועל חברה, הנה זה רשום על הפתק הזה"**, ת/24 שורות 69-70) - הינם בבחינת תוספת לכל האמור בגרסה הראשונה. מבחן השכל הישר מורה כי הפתק נמסר לגבי פרטים אותם קשה לזכור, וכן כי נמסר בתמיכה לשיח המילולי קודם לכן (סעיף 55 לסיכומי המאשימה). עוד ביקשה המאשימה לבסס טיעונה על כתב האישום נגד בן אריה, בו הודה והורשע, ולפיו **"יידע הנאשם את מר ליברמן אודות הבקשה לעזרה משפטית שהועברה בעניינו לרשויות בביילורוס ומסר לידיו פרטים, אחדים מהם בכתב, על תוכנה"** (סעיף 65 לסיכומי המאשימה).

ההגנה טענה, כי לא ניתן לתלות מהות במילה "להוסיף". לטענתה בן אריה ביקש בגרסה השנייה "לדייק" בדברים ולתקן אותם, לאחר שזכר בהם. כך מצטט בן אריה את המילים המדויקות בהן נקט, וכך אף מציין את דבר קיומו של הפתק. קריאת שתי הגרסאות מעלה כי בן אריה אינו מוסיף על הדברים אלא "ממעט" מהם, כאשר אינו שב על המילים המופיעות בגרסה הראשונה: **"סיפרתי לליברמן שהבקשה עברה דרך השגרירות"** (סעיפים 85-87 לסיכומי ההגנה).

ניתוח ת/24

36. כאמור לעיל, מספר גורמים מקנים לעדותו הראשונה של בן אריה מידת רבה של מהימנות:

מעמדו בעת מתן ההודעות, ספונטניות מסירתן, נסיבות הגעתו לחקירה וכן מועד ההודעות ביחס למעמד הנאשם (ראו לעיל). בהתאם, אנו מוצאים כי יש לייחס מידה גבוהה של מהימנות לאמור בת/24, על כל חלקיו.

המחלוקת בין הצדדים מתייחסת לפרוש שני קטעים המופיעים בגיליון 2 עד 3 ת/24, הם הגרסה הראשונה והגרסה השנייה, כמפורט לעיל.

קריאה רציפה של קטעים אלה, זאת על בסיס מידת מהימנות הגרסה בכללותה, איננה מאפשרת קבלת פרוש המאשימה לגרסה זו כפרוש אפשרי יחיד, זאת מעבר לספק סביר.

37. ניתן להתרשם מהגרסה הראשונה כי בן אריה מפרט בה, מיד לאחר שהתבקש לעשות כן, מהו הרקע לארוע ומהו המידע אותו העביר לנאשם. מדובר בחלקה הראשון של החקירה,

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

בה העיד בן אריה על עצם העברת המידע לנאשם, תוך שלא ציין פרט חשוב ומשמעותי כהעברת המידע בפתק אלא ציין שהעביר את כל המידע בעל פה.

יש לזכור את הלחץ בו היה בן אריה נתון בתחילת חקירתו, כאשר כל שרצה הוא להודיע על כך שהעביר את המידע לידיעת הנאשם, כדבריו בבית המשפט (ההדגשות שלנו): **"בהתחלה בתנאי לחץ שהרגשתי בחקירה הזאת מצאתי חשבתי דבר העיקרי להודיע על עובדת מסירת המידע ולא על צורתו"** (פרוטוקול עמ' 55 שורה 30 עד עמ' 56 שורה 1). ובהמשך, הסביר בהקשר אחר: **"שאפתי לספר מה היה מידע שמסרתי ואז באותו רגע לא זכרתי שזה הכול מה שסופר היה בצורה כתובה..."** (פרוטוקול עמ' 57 שורות 5-7).

האופן בו ביקש בן אריה, בגרסתו השניה, לתקן פרטים מגרסתו הראשונה, ולפרט דברים שלא עלו במהלכה, מתיישב עם העובדה שזו גרסתו המפורטת לעובדות הכלליות שתיאר בגרסתו הראשונה. יש לשוב ולהזכיר שמדובר בפרטים שנמסרו בסמוך מאוד לאותה גרסה ראשונה.

קריאת הדברים מובילה למסקנה הגיונית, העומדת במבחן ההגיון והשכל הישר, ולפיה בגרסתו השניה נזכר בן אריה ופרס באופן מפורט את עובדות המקרה, זאת לאחר שבגרסתו הראשונה סיפר רק על עצם העברת המידע שהגיע לידי דרך השגרירות. כך מסר כי פרטי החקירה הועברו על ידו בפתק, וכך אף נזכר מהן המילים המפורשות בהן השתמש במהלך הפגישה. פירוש זה הגיוני גם נוכח מיקום הגרסאות בתוך הודעתו זו של בן אריה. ודאי שלא ניתן לשלול פרוש זה של הדברים כסביר, ולפחות ככזה המעורר ספק סביר לגבי הפרוש המוצע על ידי המאשימה.

38. המאשימה ביקשה לאמץ את האמור בגרסה הראשונה לגבי השאלה השנויה במחלוקת, אך התעלמה מכך שחלק משמעותי בגרסה זו למעשה נסתר על ידי בן אריה מיד בהמשך חקירה זו: בעוד בגרסתו הראשונה טען שכל פרטי הבקשה הועברו על ידו לנאשם בעל פה, מיד לאחר מכן, ושוב בכל גרסאותיו הבאות, טען כי המידע הועבר באמצעות פתק צהוב.

אין המדובר בהבהרת הגרסה הראשונה או בתוספת לה, אלא בשינוי יסודי ביחס אליה. יחד עם זאת, המאשימה לא העלתה כל סימני שאלה באשר לקיומו של הפתק, על אף הסתירה העובדתית. מאידך, חרף שינוי גרסת בן אריה ביחס לשאלה השנויה במחלוקת, תוך מתן הסברים שונים לאורך גרסאותיו – ביקשה המאשימה לקבלה כפשוטה.

39. שתי הודעותיו של בן אריה, אשר התקבלו כחקירה ראשית, מתפרסות על פני 22 עמודים.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

כפי שציינה המאשימה בסיכומיה (סעיף 52), הודעתו הראשונה נמשכה למעלה מחמש שעות. הודעתו השניה ארכה כשעתיים ומחצה.

המאשימה ביקשה לבסס טיעוניה, בין היתר, על העובדה שבמהלך הודעתו הראשונה חזר בן אריה מספר פעמים על תיאורים שמהם עולה קיומה של שיחה בינו לבין הנאשם, **"אודות הבקשה לחיקור דין, תוכנה ומקורה"** (סעיף 53 לסיכומי המאשימה).

עיון מעמיק בכל אותן אמרות עד, אשר קובצו על ידי המאשימה בסיכומיה, מעלה כי בן אריה ציין באופן מפורש **במקום אחד בלבד**, בגרסתו הראשונה, את העברת אופן הגעת המידע לידי:

"סיפרתי לליברמן שדרך השגרירות הועברה בקשה לגורמים ביילורוסים למסור מידע..."

(ת/24 גיליון 2 שורות 47-48).

יש לציין ולהדגיש, כי לאורך חקירת משטרה שנמשכה, במצטבר, משך למעלה משבע שעות ומחצה, ונסובה ברובה המכריע על אירוע זה, זוהי ההתייחסות היחידה לנקודה זו. מדובר בהתייחסות יחידה של בן אריה לכך שסיפר לנאשם על כך שהבקשה הועברה דרך השגרירות. החקירה בשאלה מהם הפרטים שהעביר בן אריה לנאשם לא מוצתה: במהלך חקירתו במשטרה, קיימות התייחסויות נוספות של בן אריה למידע אותו העביר לנאשם (החל מהגרסה השניה, דרך עמ' 5 שורות 126-134 בת/24, עמ' 13 שורות 379-382 בת/24, ועד לאמור בעמ' 7 בת/25). בכל אותן התייחסויות, בכל המקרים בהם מפרט בן אריה את הדברים שמסר לנאשם במהלך הפגישה, לא מוזכרים שוב דרך העברת הבקשה, או מקור הגעת המידע לידי בן אריה.

בנוסף, בן אריה התייחס לסוגיה זו בעדותו בבית המשפט, שם טען כי אמר לנאשם שיש לו משהו חשוב שכדאי לנאשם לדעת, **"ותו לא"** (פרוטוקול עמ' 36 שורה 31 עד עמ' 37 שורה 1).

40. טענת המאשימה, כי בן אריה חזר בחקירתו שוב ושוב על כך שהעביר לנאשם את מקור המידע, אינה עומדת במבחן הראיות. מדובר בפרוש ובהסקת מסקנות מתוך הראיות הקיימות, תוך אילוף המילה הכתובה לתבנית חשיבה מסוימת, המובילה לתוצאה המבוקשת על ידי המאשימה.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

כדוגמא, נפנה לסעיף 56 בסיכומי המאשימה, בו הסיקה מציטוט מסוים בת/24, כי בן אריה הדגיש שהנאשם הבין ממנו שמדובר בפרטי בקשה אשר עברה תחת ידיו. זהו הציטוט אליו היפנתה המאשימה:

"...ליברמן הבין ממני שעל הפתק רשום הפרטים של חשבון בנק ושם של חברת ההובלות שצינתי שהרשויות בישראל ציינו בבקשה לשלטונות בבילורוסיה. לשאלתכם אני עונה שאני זוכר שליברמן עיין בפתק בטרם הכניסו לכיסו"

(ת/ 24 עמוד 3 שורות 74-72).

עיון בציטוט האמור, אינו מסביר כיצד ניתן להסיק כי בן אריה הבהיר, ואף הדגיש, שהבקשה **"עברה תחת ידיו"**, כפי שטענה המאשימה.

לאחר בחינת טענות אלה, עדיין נותרה האמירה בגרסה הראשונה, כמקום היחיד בו בן אריה ציין את יידוע הנאשם בדבר מקור המידע אותו העביר אליו.

41. בן אריה פרט בגרסתו השניה מהן המילים המדויקות בהן נקב. בגרסתו השלישית, המקובלת על המאשימה כגרסתו הראשית אותה יש לקבל, לא זכר בברור מהן המילים, אך הבהיר כי חשש מהאזנת שרותי הביון הבלארוסים. גם בגרסתו הרביעית חזר בן אריה על נימוק זה, והבהיר מדוע כתב את הדברים בפתק: **"בתנאים של בלוס אנחנו יודעים שכל מילה מצוטטת, לא ראיתי (כך במקור) שכל בלוס תדע על זה. בגלל זה כתבתי פתק"** (פרוטוקול עמ' 36 שורות 28-26).

מדובר בהסבר סביר והגיוני לארוע, אשר מוצא חיזוק ממשי באופן העברת המידע בפתק. נסיון החיים מלמד כי האזנות סתר מתבצעות גם בין מדינות מיוחדות, וודאי שאנשי משרד החוץ ערים לתופעה זו ולסיכון הטמון בה. אין זה סביר כי במצב שכזה, יפרט בן אריה באזני הנאשם את כל השתלשלות הארועים. עובדה זו מחזקת, כאמור לעיל, את הספק המתעורר בדבר גרסת המאשימה לגבי השאלה השנויה במחלוקת.

42. הצטברות הנתונים שלעיל, מעוררת ספק, תהיה וסימני שאלה. החיבור בין ת/24 לת/25 מחדד ומעצים ספק זה. יחד עם זאת, על אף הספק העולה מעובדות אלה, בן אריה לא נשאל באופן ישיר במהלך חקירותיו במשטרה, ואף לא במהלך חקירתו הראשית או החוזרת, את השאלה השנויה במחלוקת.

התייחסות ישירה של בן אריה לשאלה זו ניתן למצוא אך ורק בעדותו בבית המשפט, במהלך חקירתו הנגדית:

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

"ש. כלומר איווט ליברמן לא ידע את מקור האינפורמציה שלך, מבחינתו זה הייתה יכולה להיות אינפורמציה שקיבלת ממשטרת בלרוס או מאיזה גוף אחר, אתה מסרת לו מידע בלי לציין את המקור של המידע, שזה אתה לא אמרת לו דבר כזה.

ת. נכון".

(פרוטוקול עמ' 44 שורות 16-20).

43. המאשימה ביקשה לבסס טיעוניה גם על כתב האישום בו הודה בן אריה. עיון בת/27 מעלה, כי עובדות כתב אישום זה אינן מציינות שבן אריה אמר, או הבהיר בדרך כלשהי באזני הנאשם, מהו מקור המידע אותו העביר לו.

44. טענה נוספת מצד המאשימה התייחסה לדברים שאמר בן אריה לבודק במסגרת בדיקת התאמה בטחונות (להלן: "הבודק"), במהלך הכנה לבדיקת פוליגרף. המאשימה הפנתה לשיחה שקיים בן אריה עם הבודק ביום 16.11.2009, בה סיפר על פגישתו עם האדם לו מסר את המידע לגבי הבקשה לסיוע משפטי ועל **תוכנה** (סעיף 33) לעובדות המוסכמות – (ת/1).

עוד ציינה המאשימה כי בת/24, פרט בן אריה כי אמר לבודק: **"...מסרתי לליברמן עובדת של העברת הבקשה ופרטי הבקשה"** (גיליון 2 שורות 32-33 בת/24).

המאשימה מבקשת להסיק מהאמור לעיל, שבן אריה אמר לבודק כי מסר לנאשם על הגעת הבקשה לסיוע משפטי לשגרירות (סעיף 50 לסיכומי המאשימה), וכן שהגיעה אליו במסגרת תפקידו כשגריר (סעיף 44 לסיכומי המאשימה).

גם במקרה זה מדובר בדרך פרוש והסקת מסקנות, כאמור לעיל. עיון בתוכן הדברים מעלה כי המאשימה עשתה כברת דרך פרשנית ומחשבתית על מנת להגיע למסקנה זו. לא ניתן למצוא בתוכן הדברים או להסיק ממנו, את העובדה אותה מבקשת המאשימה לקבוע כממצא, וודאי שלא באופן חד משמעי. כל שניתן לקבוע באופן חד משמעי, הוא כי בן אריה אכן אמר שמסר לנאשם על עצם עובדת הבקשה לסיוע משפטי וכן את פרטיה. אלה הם הדברים כפשוטם. הסקת מסקנות מעבר לכך הינה מרחיקת לכת, ודאי בנטל ראיה של המשפט הפלילי.

עדות בן אריה בבית המשפט

45. המאשימה טענה כי עדות בן אריה בבית המשפט (הגרסה הרביעית), עומדת בסתירה לאמור בהודעותיו במשטרה. לשם כך הפנתה לעדותו בבית המשפט, שם אמר מספר

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

פעמים כי לא אמר דבר לנאשם. סוגיה זו זכתה להתייחסות נרחבת הן במהלך חקירתו החוזרת של בן אריה בבית המשפט והן בסיכומי הצדדים. הצדדים הסכימו, למעשה, כי יש להעדיף את דברי בן אריה בהודעותיו במשטרה, על פני עדותו בבית המשפט לפיה לא אמר דבר (ראו פרוטוקול עמ' 66), אולם נוכח הרחבת הטיעונים בנושא נתייחס עתה לגרסה זו.

46. מבלי לקבוע מסמרות לגבי השאלה האם בן אריה, במהלך עדותו בבית המשפט, אכן עמד על כך שלא אמר דבר במהלך המפגש עם הנאשם, יש לבחון את דבריו, תוך עיון בהקשר בו נאמרו. על מנת לנתח את דבריו, לא ניתן לנתק את תשובותיו מהשאלות שנשאל וכן מההקשר הכולל במסגרתן ניתנו, כפי שיפורט להלן:

א. בעמ' 41 לפרוטוקול, התייחס בן אריה, בתשובה ארוכה ומפורטת, לשתי הודעותיו במשטרה. במהלך תשובה זו, הסביר תחילה מדוע אמר את הדברים המופיעים בגרסתו הראשונה, תוך פרוט נסיבות גביית ההודעה. בהמשך אותה תשובה התייחס לדבריו בת/25, חקירה אשר עסקה ברובה המכריע בפתק שהועבר. בסוף תשובתו בבית המשפט, בהתייחס לת/25, אמר:

"...בגלל התנאים של ההאזנה אני לא אמרתי מילה, זה מילים שלי שם ורק מסרתי למר ליברמן פתק. מה שכתוב שם שלא זוכר מה אמרתי, פשוט תסכימו איתי שזה חסר משמעות. אם אני יודע שיש האזנה אז אני לא מדבר. ולא דיברתי"

(פרוטוקול עמ' 41 שורות 25-29).

הקשר הדברים במקרה זה, הוא עדות בן אריה לגבי דברים שאמר לנאשם, הנוגעים לפרטים שנכתבו על ידו בפתק.

ב. בעמ' 43 לפרוטוקול העיד בן אריה: **"גם המשפט הזה לא אמרתי"** (פרוטוקול עמ' 43 שורה 19).

יש לבחון את השאלה שנשאל:

"ש....זה התאור הנכון, אתה נתת לו פתק ואתה אומר לו הם המבקשים מידע על מספר החשבון ועל החברה. (ההדגשה שלנו).

ת. לא.

ש. אלא?

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

ת. גם המשפט הזה לא אמרתי"

מהאמור לעיל, עולה השאלה לאיזה חלק מהשאלה התכוון בן אריה כשטען שלא אמר את המשפט. התשובה לכך מגיעה מיד בהמשך עדותו בבית המשפט:

"ש. אפילו את המשפט הזה לא אמרת. עכשיו -

ת. כי כל המשפט הזה הוא סותר את הטענות שלי, אם לא הייתי רוצה שמישהו ידע ושמה האזנה ככה טובה מאוד, אז מה הטעם של פתק, אם אני כבר אומר שהנה הם, דה דה דם אז המשפט שלי ואני זוכר אותו כי חשבתי, חשבתי עליו בדרך, הנה לא יודע מר ליברמן, אביגדור, יש פה משהו שחשוב לך לדעת, נקודה".

(פרוטוקול עמ' 43 שורות 20-25)

מכל האמור עולה בברור כי בן אריה טען שלא אמר דבר לגבי פרטי הפתק, בשל חשש מהאזנות, וכדבריו – מה הטעם בפתק אם אמר את הדברים בעל פה. עוד עולה כי בן אריה הקדים מספר מילים להעברת הפתק.

ג. בהמשך אותו עמוד, השיב בן אריה:

"בהחלט כן אבל זה נבע מעובדה שלא אמרתי בכלל מילה, אז גם את המילים האלה לא אמרתי.

ש. אתה מתכוון בהחלט לא, לא אמרת לו.

ת. לא, לא אמרתי"

(פרוטוקול עמ' 44 שורות 8-14).

אף את תשובה זו, אין לנתק מהשאלה שנשאל:

"...אתה לא סיפרת לו שאתה קיבלת בקשה לחיקור דין, אתה לא סיפרת לו שאתה פתחת את הבקשה וראית מה כתוב שם, את זה לא אמרת לו בשום צורה, נכון?"

(פרוטוקול עמ' 44 שורות 5-7).

גם במקרה זה, בן אריה נשאל על דברים שאמור לנאשם בנוגע לנסיבות הגעת הבקשה לסיוע משפטי לידיו, והשיב שלא אמר מילה.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

ד. בעמ' 54 ו-58 לפרוטוקול, שב בן אריה על טענתו שלא נאמר על ידו דבר. אמירות אלה נמסרות בתשובה לשאלות הנוגעות לפתק אותו מסר לנאשם ולפרטים הנמצאים בו, דוגמת האמור בעמ' 57 שורה 29 ועד עמ' 58 שורה 5 לפרוטוקול:

"ש...בשורות 72 עד 73 אתה אומר – ליברמן הבין ממני שעל הפתק רשום הפרטים של חשבון בנק ושל חברת ההובלות שצינתי, שהרשויות בישראל, ציינו בבקשה לשלטונות בבלרוס. מזה אתה לא חוזר. או שגם זה פתאום לא אמרת ולא התכוונת או נלחצת.

ת. בוודאי שאני חוזר מזה.

ש. גם מזה אתה חוזר.

ת. אני טוען חוזר וטוען לא נאמרה מילה".

47. הספק המתעורר לגבי כוונתו המרחיבה של בן אריה כשהעיד שלא אמר דבר, מעבר להקשר השאלה אותה נשאל, מתחזק בעת בחינת שאר חלקי עדותו בבית המשפט. לאחר שהתבקש על ידי ב"כ הנאשם לתאר את שנאמר במפגש בינו לבין הנאשם באופן מדויק, ענה בן אריה (ההדגשות שלנו):

"...בתנאים של בלרוס אנחנו יודעים שכל מילה מצוטטת, לא ראיתי (כך במקור) שכל בלרוס תדע על זה. בגלל זה כתבתי פתק. בגלל אותם המניעים לא העליתי את נושא השיחה, לדיבור בכלל... כאשר אמרתי משפט אחד, הנושא הזה לא הועלה לפני, יש לי משהו חשוב שאני חושב שכדאי לך לדעת ותו לא... בגלל שהחדר חשוך מר ליברמן לא יכול היה לעיין בפתק הזה, הוא יצא לחדר הסמוך השני, הוא נעדר כדקה ולא יותר וחזר ואמר אותו משפט שזה שטויות ואין מה לדבר על זה. וזה הפרשה הסתיימה"

(פרוטוקול עמ' 36 שורה 26 ועד עמ' 37 שורה 6).

ובהמשך:

"...אם לא הייתי רוצה שמישהו ידע ושמה האזנה ככה טובה מאד, אז מה הטעם של פתק, אם אני כבר אומר שהנה הם, זה דה דם אז המשפט שלי ואני זוכר אותו כי חשבתי, חשבתי עליו בדרך, הנה לא יודע מר ליברמן, אביגדור, יש פה משהו שחשוב לך לדעת, נקודה.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

...

ש. פה אתה אומר אני חושב שאלה היו המילים במדויק, אבל בכל מקרה אלה רוח הדברים.

ת. כן.

...

ש....אתה לא סיפרת לו שאתה פתחת את הבקשה וראית מה כתוב שם, את זה לא אמרת לו בשום צורה, נכון?
ת. ...גם את המילים האלה לא אמרתי.

...

ש. כלומר איווט ליברמן לא ידע את מקור האינפורמציה שלך...?
ת. נכון.

...

ש. עכשיו מה שאתה אומר בהודעה שלך בגיליון מספר 3, הם מבקשים מידע על מספר חשבון ועל חברה וזה רשום על הפתק הזה. אתה אומר זה פחות או יותר מה שאני אמרתי לו. שמדינת ישראל מבקשת מידע על החשבון הזה.

ת. נכון, נכון, או שזה היה כתוב בפתק".

(פרוטוקול עמ' 43 שורה 21 ועד עמ' 45 שורה 8).

בענין הפתק, במהלך עדותו בבית המשפט, טען בן אריה כי אינו זוכר מה בדיוק נכתב בו:

"אני באמת לא לזכור מילולית מה שכתוב בפתק, חוץ מזה שזה היה שתי שורות סך הכל, אבל שקשה לי, זאת אומרת לא רוצה שתתפסו אותי במילה, סביר להניח שמדינת ישראל רוצה לדעת, אבל איך זה היה מנוסח שם, אני עכשיו לא זוכר"

(פרוטוקול עמ' 44 שורות 30-27).

48. התייחסות ביקורתית לעדות בן אריה בבית המשפט, תוך סינון השפעת הגורמים המפורטים לעיל, נתקלת בקושי. יתכן שבן אריה אכן ביקש לעיתים, במהלך עדות זו,

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

להיטיב עם הנאשם. יחד עם זאת, אף גישה מחמירה ברוח זו ביחס לניתוח עדותו בבית המשפט, מוצאת את עיקרי הדברים ומהותם, כאמור לעיל, כעומדים בקנה אחד עם גרסתו השניה והשלישית, אשר ניתנו בחקירותיו במשטרה.

קריאת מכלול הדברים בהקשרם, מביאה למסקנה שלא ניתן לשלול את העובדה שבן אריה התייחס בבית המשפט לפרטי הבקשה לסיוע משפטי, אותם העביר בפתק, עת העיד שלא אמר דבר. ומאידך - הסתפק באמירה כללית מקדימה למסירת הפתק.

יש לציין, כי בחינה זו של עדות בן אריה בבית המשפט, נעשתה למעלה מהצורך, ואין בהכרעה כזו או אחרת לגביה כדי להסיר את הספק הקיים בשאלה השנויה במחלוקת כמפורט להלן.

49. אף אם נקבל את עמדת המאשימה, כי עדות בן אריה בבית המשפט לפיה לא אמר דבר מתייחסת לכל הפגישה, וכן עומדת בסתירה להודעותיו במשטרה, לא יהיה בכך להסיר את הספק באשר לפרוש הגרסה הראשונה בת/24.

המאשימה היתה מודעת היטב לטענת ההגנה כי אכן נאמרו דברים על ידי בן אריה טרם העברת הפתק, אולם לא צוין בהם מקור הגעת המידע לידי (ראו דברי הפתיחה של המאשימה בעמ' 4 שורות 6-7 לפרוטוקול, ודבריו המפורשים של הסגור בעמ' 66 שורות 1-10).

הדברים עלו בצורה חדה וברורה ביותר בדברי ב"כ המאשימה, שהבהירה כי **"חבריי מנסים להציג מצג שהמידע הזה הוא הנאשם יכול היה להבין שהעד קיבל אותו באקראי ולא בקשר לתפקידו" (פרוטוקול עמ' 66 שורות 29-31).**

בית המשפט העיר מיד לאחר מכן, בקשר לחקירה החוזרת המתמשכת של המאשימה: **"אבל גברתי, כרגע אתם שואלים באיזה אופן זה הועבר, אם זה הועבר במילים או זה הועבר בכתב" (פרוטוקול עמ' 67 שורות 6-7).**

על אף האמור, כל חקירתו החוזרת הממושכת של בן אריה, התמקדה בשאלה האם אמר דבר מה לנאשם או שמא שתק, ולא דרשה וחקרה אחר מענה מפורש לשאלה השנויה במחלוקת.

המקום היחיד בו נשאל בן אריה מפורשות, אם אמר לנאשם שמדובר במידע שהגיע לידי מתוקף תפקידו כשגריר, הוא בחקירתו הנגדית, כפי שצוטט לעיל:

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

"ש...אתה לא סיפרת לו שאתה קיבלת בקשה לחיקור דין, אתה לא סיפרת לו שאתה פתחת את הבקשה וראית מה כתוב שם, את זה לא אמרת לו בשום צורה, נכון?"

ת. בהחלט כן אבל זה נובע מעובדה שלא אמרתי בכלל מילה, אז גם את המילים האלה לא אמרתי.

ש. אתה מתכוון בהחלט לא, לא אמרת לו.

ת. לא, לא אמרתי.

ש. לא אמרת בהחלט כן, אז אפשר.

ת. לא, בהחלט נכון, מה ש -

ש. שלא אמרת לו,

ת. כן ובמובן נכון מה שאתה אומר.

ש. כלומר איווט ליברמן לא ידע את מקור האינפורמציה שלך, מבחינתו זה הייתה יכולה להיות אינפורמציה שקיבלת ממשרת בלרוס או מאיזה גוף אחר, אתה מסרת לו מידע בלי לציין את המקור של המידע, שזה אתה לא אמרת לו דבר כזה.

ת. נכון.

(פרוטוקול עמ' 44 שורות 20-5)

גרסת הנאשם

50. הנאשם מסר שתי הודעות במשטרה, כאשר הראשונה שבהן התייחסה לנושא הנדון (ת/22). בנוסף העיד הנאשם בבית המשפט על פרטי הפגישה.

הנאשם אישר, הן בהודעתו במשטרה והן בבית המשפט, את דבר קיום הפגישה בחדרו במלון. עוד אישר, כי לאחר שכן אריה פנה אליו במספר מילים מקדימות, קיבל מידיו פתק עם פרטים מהבקשה לסיוע. לאחר מכן עיין בפתק, השליכו לאסלה ואמר לבן אריה כי מדובר בשטויות.

המאשימה הפנתה לנקודות שונות בחומר הראיות, מהן ביקשה להסיק כי אין לתת אמון בגרסאות הנאשם, הנגועות לשיטתה בחוסר עקביות ובחוסר הגיון פנימי. ההגנה, לעומתה, טענה כי גרסאות הנאשם מתיישבות זו עם זו, ולפיכך אין ממש בטענות המאשימה.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

51. נתייחס להלן לטענות המאשימה, כפי שהובאו בסיכומיה. אגב התייחסות זו, תתקבל תמונת הראיות באשר לגרסאות הנאשם, ובאמצעותה אף המשקל שיש לייחס לגרסת הנאשם לגבי השאלה השנויה במחלוקת.

א. נסיון הנאשם לשוות לארוע אופי בנאלי:

המאשימה הפנתה לכך שבתחילת הודעתו במשטרה, ת/22, ציין הנאשם שמקום המפגש היה במסעדה או בחדר אוכל של בית מלון.

עיון באותה הפניה, מעלה שהנאשם ציין זאת תוך הסתייגות, המעידה אף על כך שלא זכר באופן וודאי את מקום המפגש בתחילת החקירה (ההדגשות שלנו):

"...ישבנו שם חושב לארוחה או בחדר אוכל או במסעדה של המלון"

(ת/22 עמ' 12),

ובהמשך:

"כמה שזכור לי ישבנו סביב השולחן שם בחדר אוכל. אני חושב

שהיינו שם בחדר אוכל... " (ת/22 עמ' 15).

ובהמשך:

"שלומי: אה, אה. יכול להיות שזה היה בחדר שלך ולא בחדר אוכל.

אביגדור: יכול להיות שזה היה ב...אני, אני חושב שזה היה בחדר

אוכל אבל יכול להיות שזה היה גם בחדר" (ת/22 עמ' 15).

בבית המשפט העיד הנאשם כך:

"ת. אני אמרתי שאנחנו נפגשנו לפחות למיטב זיכרוני אז היה קודם

במסעדה במלון והוא ביקש לדבר איתי ביחידות. ואנחנו משם יצאנו,

או לחדר היה שם סמוך במסעדה או בחדר איפה אני השתכנתי

במלון. אחרי שגם שמעתי, אני אכן חושב שזה היה בחדר בחדרי

במלון, זה לא היה למטה במסעדה שם, בלובי, עלינו לחדר וזה אכן

היה בחדרי במלון.

ש. או קי, אבל אתה זוכר שבהתחלה טעית ואמרת שזה היה

במסעדה.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

ת. כן, אני חושב שנפגשנו במסעדה והוא ביקש לדבר איתי ביחידות וזזנו הצידה, אני לא זכרתי בדיוק, אבל כשהוא דיבר וניסיתי לשחזר את האירועים אכן זה היה בחדר במלון" (פרוטוקול עמ' 354 שורות 12-3).

כל שניתן להסיק מהאמור לעיל הוא, שהנאשם בחקירתו במשטרה לא היה החלטי באשר למיקום הפגישה, ואף הסכים עם החוקר כי יתכן וזו התרחשה בחדרו. נדגיש, כי חוסר החלטיות זה אינו מאפיין אמירות אחרות של הנאשם בהודעתו זו, לרבות בסוגיות העוסקות בליבת הארוע, ומכאן ניתן ליחס חיזוק לכך שהנאשם אכן היסס לגבי מיקום הפגישה. בהמשך, בעדותו בבית המשפט, אישר הנאשם כי הפגישה נערכה בחדרו.

באופן דומה, לצורך ביסוס טיעון הבנאליות, התייחסה המאשימה לעובדה שהנאשם ציין בהודעתו ת/22 כי בן אריה העביר לידיו מעטפה (ת/22 עמ' 16). מכאן ביקשה המאשימה לייחס לנאשם הלך מחשבתי של הפחתה והנמכה מעוצמת המקרה. אולם הנאשם אישר, כאמור לעיל, את עיקרי עובדות המקרה.

ב. סתירות בגרסאות הנאשם לגבי מה שנאמר לו על ידי בן אריה:

המאשימה הפנתה למספר התייחסויות של הנאשם לגבי המילים שאמר לו בן אריה:

"שלומי: מה הוא אמר לך בכל זאת?

אביגדור: לא יודע, משהו שם קשקש...תאמין לי, לא מענין אותי, אתה שואל אותי, לא זוכר" (ת/22, עמ' 12)

"...הוא נתן לי את המעטפה אמר: "תסתכל"...אני לא ביקשתי, לא הזנתי, לא...זה ביקשתי אמרתי: "תן לי אני רוצה... תראה מה זה שם" (ת/22 עמ' 16).

בהמשך טענה המאשימה כי הנאשם "שינה גרסתו" (סע' 150 לסיכומי המאשימה), בכך שאמר:

"תראה, אני חושב שהוא לא סיפר אף מילה, פשוט נתן מעטפה" (ת/22 עמ' 18), וכן: "אני אומר לך שהוא נתן לי מעטפה, הוא לא אמר לי מה, על מה וכלום" (ת/22 עמ' 20).

יש לקרוא אמירות אלה, אשר לטענת המאשימה סותרות את הקודמות, בהקשר בו ניתנו:

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

התשובה הראשונה ניתנה בת/22 עמ' 18, בתגובה לציטוט המתייחס לגרסה הראשונה של בן אריה:

"אסף: ... זאב בן אריה נחקר פה ב- 25.01.2010 גיליון 2, שורות 35-49 ואני מצטט: "...סיפרתי לליברמן שדרך השגרירות הועברה בקשה לגורמים בלרוסים למסור מידע בחקירתו וסיפרתי פרטים של החקירה..." (שלוש נקודות). מה מהמתואר לעיל לא נכון, או כן נכון. אביגדור: תראה, אני חושב שהוא לא סיפר אף מילה..."

כאשר הדברים אינם מנותקים מהקשרם, ניתן ללמוד כי תשובה זו התייחסה באופן ספציפי לגרסת בן אריה הראשונה, בה סיפר בעל פה לנאשם על כך שהבקשה הועברה דרך השגרירות.

גם התשובה השניה אליה הפנתה המאשימה ניתנה בהקשר דומה:

"יורם: אבל מר ליברמן, הוא מספר פה שהוא נת...שלפני שהוא נתן לך את המעטפה הוא סיפר לך על מה.

...

אביגדור: אני אומר לך שהוא נתן לי מעטפה. הוא לא אמר לי מה, על מה וכלום" (ת/22 עמ' 20).

כאמור, קריאת שתי התשובות בהקשר בו ניתנו, מלמד על כך שהנאשם הכחיש, בדומה לדברי בן אריה וגרסאותיו השניה עד הרביעית, שנאמר לו דבר מה **מהותי** לגבי הפתק עצמו, האמור בפתק, ונסיבות הגעת המידע לידיעת בן אריה. הנאשם לא טען שבמהלך כל הפגישה לא נאמרה מילה בינו לבין בן אריה. לפיכך, איננו מוצאים באמור לעיל סתירות כלשהן.

ג. זכרון חלש של הנאשם במהלך חקירותיו במשטרה לגבי הכתוב בפתק, לעומת זכרון טוב

בבית המשפט

דינה של טענה זו להדחות, שכן המאשימה ציטטה בעצמה, מתוך חקירתו הראשונה והרלוונטית של הנאשם, את הדברים הבאים:

"היה שם כתוב משהו על הנושא של החיקור דין מבקשים, לא יודע משהו באמת אהה שלא, לא מעניין... חיקור דין בנושא ליברמן" (ת/22, עמ' 15).

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

וכן :

"היה כתוב עוד פעם, ברגע שראיתי חיקור דין וזה ומשהו נוגע לליברמן זה פשוט לא עניין אותי" (ת/22, עמ' 19).

כך, ראו ציטוט נוסף מת/22, עמ' 21.

באופן דומה לחלוטין, העיד הנאשם בבית המשפט, בהתאם לציטוט המופיע בטענות המאשימה :

"...אני רואה שמשו מדינת ישראל, חיקור דין ליברמן"

(פרוטוקול עמ' 329 שורות 12-13).

וכן :

"ברגע שרק ראיתי שכתוב חיקור דין, שכתוב מדינת ישראל, כתוב ליברמן באותו רגע זה כבר לא עניין אותי" (פרוטוקול עמ' 329 שורות 21-23).

השוני היחיד אותו ציטטה המאשימה, מופיע בחקירתו השניה של הנאשם, כשנתיים לאחר חקירתו הראשונה, אשר כלל לא עסקה בפתק :

"הוא לא העביר לי שום מידע קריטי או מידע מודיעיני רגיש. אמרתי לו מייד שזה שטויות, ואמרתי לו באידיש פיסטי חלוימס שזה חלומות סתמיים. ואני אומר שגם לא הבנתי מה כתוב חוץ מהשם שלי" (ת/23, עמ' 5 שורות 140-142).

יש לבחון אמירה זו בהקשר שניתנה. לשם כך, נצטט להלן את השאלה שנשאל הנאשם בטרם מתן תשובה זו:

"בחקירותיך הקודמות סיפרת שאתה מעורב במינויים קריטיים ו/או מינויי מפתח במשרד החוץ. האם זה נכון שהיית מעורב במינוי הזה של השגריר בלטביה שאיננו כה קריטי כיוון שרצית לעזור לבן אריה באופן מיוחד, וזאת על רקע נאמנותו אליך כשהעביר לך מידע סודי מבקשת חיקור הדין לבלארוס?" (ת/23, עמ' 5 שורות 139-136).

בחינת ההקשר בו ניתנה תשובת הנאשם, בנוסף לכל התשובות הנוספות שניתנו על ידו בהקשר זה, מעלה כי לא ניתן להסיק ממנה שהנאשם אכן התכוון לכך שלא ראה שמדובר בבקשה לחיקור דין.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

לפיכך, איננו מוצאים את אותן סתירות מהותיות להן טענה המאשימה, בין הודעות הנאשם בחקירותיו במשטרה, לבין עדותו בבית המשפט.

המאשימה התייחסה אף לשוני בזכרוננו של הנאשם לגבי צורת הפתק, כאשר בחקירותיו ציין את הקושי לזכור פרטים מהארוע, ואילו בבית המשפט תיאר את הפתק במדויק. יש לציין כי הנאשם אכן תאר בחקירתו במשטרה שזכרוננו מהארוע אינו מדויק, אולם הוא לא נשאל על צורת הפתק וצבעו ולא ענה שאינו זוכר. בנוסף, אף המאשימה בסיכומיה לא העלתה השערה כלשהי, בעלת משקל, מדוע יטען הנאשם לזכרון פתאומי באשר לצורת הפתק בבית המשפט. ככל שיש בעניין זה שוני בין הגרסאות שמסר הנאשם, איננו מוצאים כיצד יש בכך כדי להשפיע על מידת מהימנות גרסתו.

52. גרסאות הנאשם, הן במשטרה והן בבית המשפט, התייחסו לשאלה השנויה במחלוקת, והינן בעלות משקל לגבי פרוש ת/24.

ראשית, נפנה לאמור לעיל, להתייחסות המפורשת של הנאשם בעדותו במשטרה לגבי דברי בן אריה בנוגע לבקשה לסיוע משפטי. הנאשם טען החל מחקירתו הראשונה, כי בן אריה לא אמר לו דבר על אופן הגעת המידע לידיעתו.

מעבר להכחשה המוחלטת על ידיעה כלשהי בדבר מקור המידע, הנאשם אף הסביר בחקירתו הראשונה את תמיהתו ופליאתו על האופן בו הגיע המידע לידי בן אריה כשגריר. כפי שניתן להיווכח, אף החוקר הסכים שבן אריה, כשגריר, לא אמור היה להיות מיועד בנושא זה:

"אסף: להקריא בפניך את הדברים שאמר בן אריה. אני מקריא מגיליון, מגיליונות 2-3 שורות 47-53: "סיפרתי לליברמן שדרך השגרירות הועברה בקשה לגורמים בלורסים למסור מידע בחקירתו וסיפרתי פרטים של החקירה, שמדובר בחשבון בנק שישראל מבקשת מידע אם היו בו פעילויות, תזוזות והעברות של כסף ולגבי חברה שהוקמה בבלרוס ופה אני כבר לא זוכר בדיוק, אבל נדמה לי שמדובר בחברת הובלה והבקשה של ישראל היתה לבדוק אם החב...החברה קיימת עד עכשיו ואם היא פעילה. ליברמן הקשיב לדבריי". תגובתך.

אביגדור: תקשיב, אין לי מושג על מה האיש מדבר. אהה אני גם עוד פעם, מאיפה בכלל זה פרטים שניתנים בחשבון בנק, חיקור דין, זה שגריר מה שהוא מעודכן? אני מתפלא.

יורם: הוא לא אמו...הוא לא אמור להיות מעודכן.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

אביגדור: כאן עוד פעם, אז אני, אז אני מתפלל שהוא מעודכן בכל הדברים האלו עד כדי כך. לדעתי שום דבר מזה לא נאמר... (ת/22 עמ' 19).

עיון בחלק זה של ההודעה, מצביע על כך שהנאשם לא הסתפק בעצם הכחשת הדברים, אלא אף הביע פליאה על תוכנם. הנאשם הסביר, כי אין הגיון בדברים, שכן שגריר אינו אמור להיות מעודכן בפרטים אלה. כאמור לעיל, החוקר אישר מיד שבן אריה אכן אינו אמור להיות מעודכן כשגריר בבקשות שכאלה, והנאשם חזר על פליאתו.

המאשימה טענה, כי אין לפרש הבעת הפתעה זו כהפתעה על כך שמדובר בבקשה שהגיעה לידי בן אריה כשגריר, אלא הפתעה על כך שבן אריה **"מעודכן עד כדי כך"** (סעיף 438 לסיכומי המאשימה). המאשימה ביקשה שוב לצקת תוכן פרשני החורג מהגיונם הפשוט של המילים. הדברים מדברים בעד עצמם. הנאשם שאל: **"חיקור דין, זה שגריר מה שהוא מעודכן? אני מתפלל"**. הפליאה היא על כך ששגריר מעודכן בבקשה לחיקור דין. תגובתו המיידית של החוקר, מעידה אף היא כי זו היתה כוונת המשפט שנאמר על ידי הנאשם: **"הוא לא אמור להיות מעודכן"**. כלומר, אף החוקר הבין שהנאשם כיוון לכך שבן אריה, כשגריר, לא אמור היה להיות מעודכן בבקשה לחיקור דין. מיד לאחר מכן, שב הנאשם על פליאתו שהשגריר מעודכן בבקשה שכזו, בלשונו: **"אני מתפלל שהוא מעודכן בכל הדברים האלו עד כדי כך"**.

נוסיף ונדגיש, כי העובדה המוסכמת שאופן העברת בקשה כזו, דרך השגרירות, נהוג רק במדינות אשר לא חתומות על האמנה - מחזק את הדברים.

53. הנאשם שב והביע את פליאתו במהלך עדותו בבית המשפט, כשטען שהעריך כי בן אריה

קיבל את המידע על הבקשה בדרך של הדלפה מאחת הרשויות בבלרוס:

"ש. אתה חשבת על הדרך שבה הגיע המידע לבן אריה."

ת. תראה, לי לפחות באותו רגע היה ברור שזה חלק שהוא קיבל עוד פעם מידע, הדלפה מכל מיני רמי דרג בבלרוס, הוא היה מחובר טוב לצמרת הבלרוסית, לי היו שם כמה חברים גם בצמרת בלרוסית. חשבתי שמישהו רצה להדליף, ניסה להזהיר, מישהו הדליף לו, לכן זה רשום בפתק בכתב יד, זה לא היה נייר רשמי. והייתי בטוח שמדובר בעוד הדלפה מן הרבים שניסו..."

(פרוטוקול עמ' 330 שורות 7-12).

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

הנאשם שב על גרסה זו מספר פעמים בהמשך חקירתו (ראה פרוטוקול עמ' 374 שורות 12-14, עמ' 377 שורות 21-22).

המאשימה טענה בסיכומיה כי מדובר בגרסה כבושה, ולכן אין לקבלה. בהתחשב בפרוש גרסת הנאשם בחקירתו במשטרה, כאמור לעיל, אין המדובר בגרסה כבושה. לאחר שהביע בחקירתו במשטרה פליאה על כך שהבקשה הועברה לידיו של שגריר, פליאה שמצאה אחיזה אף בדברי החוקר ובנוהג העברת בקשות דומות למדינות החתומות על האמנה, ציין הנאשם בבית המשפט מה היו השערותיו לגבי מקור המידע. אין בכך כדי להצביע על כיוון הגנה חדש, שכן כבר בחקירתו הראשונה הביע הנאשם פליאה על דברי בן אריה כי המידע הגיע אליו מתוקף תפקידו.

54. לנוכח דחית טענות המאשימה באשר לגרסאות הנאשם, אנו מוצאים כי יש בהן כדי לחזק את פרוש ההגנה לשאלה השנויה במחלוקת, זאת על בסיס הניתוח האמור לעיל של גרסאות בן אריה. למעלה מהדרוש נציין כי אף קבלת טענות המאשימה לגבי גרסאות הנאשם, לא היה בה כדי להטות את הכף לפרוש השאלה השנויה במחלוקת בדרך המבוקשת על ידי המאשימה. כפי שצינו, פרוש ההגנה לת/24 הינו הגיוני וסביר, ומעורר למעלה מספק סביר. מדובר בספק משמעותי דיו, כך שאף קבלת טענות המאשימה לגבי גרסאות הנאשם, לא היתה מביאה להפרכתו. אין בטענות המאשימה לגבי גרסאות הנאשם כדי להוות את ה"יש" החסר בניתוח גרסאות בן אריה לכשעצמן.

מחדלי חקירה

55. הכלל המנחה את המשטרה, במסגרת עבודת החקירה ואיסוף הראיות, הוא חקר האמת. במסגרת זו, על המשטרה לבדוק, לחקור ולאתר עדים וראיות, הרלבנטיים למקרה הנחקר. אל למשטרה להימנע מביצוע פעולות חקירה, בשל סיום איתור ראיות מסוימות או בשל חשש כי פעולות החקירה יפגעו במשקל הראיות שנאספו. אין ספק כי בידי המשטרה הכח, המשאבים, ואף מוטלת עליה החובה, לבצע פעולות חקירה מתאימות ומתבקשות.

כפי שציין לפני שנים רבות, השופט (כתוארו אז) ברק:

"מטרת החקירה המשטרית אינה מציאת ראיות להרשעתו של חשוד,

אלא מציאת ראיות לחשיפת האמת, בין אם אמת זו עשויה להוביל

לזיכוי של חשוד, ובין אם היא עשויה להוביל להרשעתו"

(ע"פ 721/80 תורג'מן נ' מדינת ישראל, (5.2.1981) סעיף ג9).

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

עם זאת, בית המשפט עומד לא פעם מול מחדלי חקירה, המתבטאים לעיתים בהימנעות מביצוע פעולות חקירה בסיסיות, אשר אינן דורשות השקעת משאבים או תחכום יתר (ראו לענין זה את הערותיו של השופט רובינשטיין במסגרת ע"פ 3090/11 ווספי ענתבאווי נ' מדינת ישראל, (18.10.12), להלן: "ענין ענתבאווי").

56. השאלה הנשאלת, לאחר שהתגלו מחדלי חקירה, היא מהי נפקותם המשפטית של המחדלים, ומה היחס בין מחדלים החקירה לבין עצמת הראיות והגנת הנאשם.

שאלה זו צריכה להבחן בכל מקרה ומקרה, על פי נסיבותיו:

"אני מודע לכך שמשטרת ישראל מוגבלת במשאבים אך אין בכך כדי להצדיק הימנעות מביצוע פעולות חקירה בסיסיות שלא ניתן להשלים עם אי ביצוען. זאת יש להזכיר, בחינת נפקותם של מחדלי חקירה מתבצעת בכל תיק ותיק על פי נסיבותיו"

(השופט דנציגר בסעיף 17 לפסק דינו בענין ענתבאווי).

באשר למבחנים אותם יש להחיל על שאלה זו, בכל מקרה ומקרה בו מתעוררת, ציין השופט רובינשטיין:

"בית המשפט צריך לשאול עצמו האם המחדלים האמורים כה חמורים עד שיש לחשוש כי קופחה הגנתו של הנאשם, כיוון שנתקשה להתמודד כראוי עם חומר הראיות העומד נגדו או להוכיח את גרסתו שלו (ע"פ 173/88 מרדכי אסרף נ' מדינת ישראל, פ"ד מד(1) 785, 792 (השופט גולדברג); ע"פ 5781/01 טארק אעמר נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(3) 681, 688 (השופט ג'ובראן); ע"פ 5152/04 שוריק אגרונוב נ' מדינת ישראל (השופט ג'ובראן)). על פי אמת מידה זו, על בית המשפט להכריע מה המשקל שיש לתת למחדל לא רק כשהוא עומד לעצמו, אלא גם בראיית מכלול הראיות (ע"פ איל חטיב נ' מדינת ישראל (לא פורסם) (השופט גולדברג))"

(ע"פ 5386/05 בילל אלחורטי נ' מדינת ישראל, סעיף ז(2) לפסק דינו, (18.5.2006), להלן: "ענין אלחורטי"; ראו עוד לענין זה ע"פ 3947/12 סאלח נ' מדינת ישראל (21.01.2013)).

מיד בהמשך פסק הדין, באותו סעיף עצמו, הדגיש השופט רובינשטיין את הכלל לפיו יש לזקוף לחובת בעל דין מחדל בהצגת ראיה שיכול היה להביא:

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

"העדרה של ראיה, שמקורו בחקירת המשטרה, ייזקף לחובת התביעה בעת שיישקל מכלול ראיותיה, ומאידך גיסא, הוא יכול לסייע לנאשם כשבית המשפט ישקול האם טענותיו מקימות ספק סביר (ע"פ 4384/93 מליקר נ' מדינת ישראל (לא פורסם) (השופט קדמי); רע"פ 8713/04 רצהבי נ' מדינת ישראל (טרם פורסם) (השופט עדיאל); ע"פ 10735/04 גולדמן נ' מדינת ישראל (טרם פורסם) (השופט נאור)).

(ראו עוד לענין זה, ע"פ 9809/08 ארנלדו לזרובסקי נ' מדינת ישראל, (25.11.10), סעיף 91; ע"פ 7593/08 רוני ריטבלט נ' מדינת ישראל, (1.9.09), סעיף 58; ע"פ 10715/08 ישראל אשר ולס נ' מדינת ישראל, (1.9.09), סעיף 38).

57. בחינת המקרה הנדון בפנינו, מעלה בחלק זה של הכרעת הדין, את הקושי בקביעת ממצאים לגבי הנאמר בין בן אריה לבין הנאשם, עת שהו לבדם בדלת אמות חדר המלון.

עדות הראשונה של בן אריה במשטרה ת/24, התקבלה, כאמור לעיל, על דעת הצדדים. עוד נזכיר את מידת המהימנות הרבה שיש לתת לעדות זו, נוכח שיקולים שונים שנדונו לעיל. במהלך עדות זו ציין בן אריה מספר פעמים כי סיפר לאשתו על עובדות המקרה (ראו ת/24 עמ' 3 שורות 64-62, עמ' 4 שורות 88-87, עמ' 5 שורה 117).

בסיום ההודעה העיד בן אריה אודות הנושאים אותם פירט באזני אשתו והפרטים שיתכן שסיפר לה, וכן מתי נאמרו לה הדברים על ידו:

"ת. סיפרתי לה שהעברתי לליברמן מידע על כך שיש בקשה למידע משלטונות בילורוס בנושא חקירתו בארץ ויכול להיות שאמרתי לה שמסרתי לליברמן פרטים מאותה הבקשה. אני כמעט בטוח שלא פרטתי על מה מדובר באופן קונקרטי- חשבונות בנק, חברות, לא סיפרתי לה על מה החקירה. לשאלתך האם סיפרתי לה על הפגישה במלון אני עונה שסיפרתי לה על הפגישה במלון בה מסרתי לו את האינפורמציה על חקירתו בבלרוס. לגבי הפתק שסיפרתי לכם אתה שואל אותי האם סיפרתי לאשתי עליו אני עונה שאיני זוכר האם סיפרתי לה אודותיו.

ש. מתי סיפרת לה את כל הענין?

ת. עד כמה שזכור לי בצמוד לפגישה במלון עם ליברמן אולי באותו יום אולי למחרת."

(ת/24, עמ' 14 שורות 413-404).

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

מהאמור לעיל עולה, כי אשתו של בן אריה שמעה ממנו פרטים לגבי העברת המידע לנאשם, לרבות על הפגישה במלון, כל זאת בסמיכות רבה ביותר לפגישה. אין ספק כי בנסיבות העדויות הקיימות בתיק זה, ובעיקר נוכח הפרושים השונים לאמור בת/24 – מדובר בעדות שהיה על המשטרה לגבות. עדות אדם כה קרוב לבן אריה, היא אשתו, לגבי דברים שאמר לה בסמיכות כה רבה לארוע, עשויה היתה להשפיע על משקל גרסה זו או אחרת של בן אריה, וכן על פרוש צד אחד או אחר לדברים.

58. למען הסר ספק, נציין כי הסייג הקיים בסעיף 3 לפקודת הראיות (נוסח חדש), תשל"א – 1971, לגבי עדות בת זוג כנגד נאשם, אינו חל על הליך חקירה. ודאי שניתן ואף היה ראוי, לגבות הודעה מרעייתו של בן אריה, בכדי להעמיק בסוגיית הדברים שנאמרו על ידו לנאשם במהלך הפגישה. בנוסף, הסייג האמור חל לגבי עדות במשפט כנגד אדם המואשם עם בן הזוג באותו כתב אישום. אין זה מצב הדברים במקרה הנדון.

למעלה מהדרוש, נציין כי לו נמנעה המשטרה מחקירת אשת בן אריה בשל סייג זה, הרי שעם תום משפטו ודאי ניתן היה לגבות ממנה הודעה. כתב האישום בעניינו של הנאשם, הוגש למעלה מחודשיים לאחר מתן גזר דינו של בן אריה. כמו כן נציין את השלמות החקירה אשר בוצעו בסמוך להגשת כתב האישום לבית המשפט.

59. עדות נוספת שלא הובאה בפני בית המשפט, היא עדותה של גב' פאינה קירשנבאום. כפי שהעיד בן אריה בחקירתו הראשונה במשטרה, הוא נפגש בצוותא עם הנאשם עם גב' קירשנבאום לשיחה שערכה כשעה, מיד לאחר הפגישה בחדר המלון (ת/24, עמ' 3 שורות 56-58). הנאשם בעצמו, מסר בחקירתו במשטרה, כי פגש את גב' קירשנבאום מיד לאחר הפגישה, ואף העיר:

"...כשהייתי שם עם פאינה קירשנבאום, היא אז היתה מנכ"לית המפלגה, אז כשסיימנו פגישה, אז התחילו ככה אהה אמרתי לה: "תראי עד כמה הבנאדם פשוט אידיוט. הוא סתם עלול לסבך את עצמו ואותי". זהו זה... אחר כך אני זוכר שהייתי מצוברה. היא בערב שאלה, אחריי הצהריים היא שאלה אותי: "למה אתה מסתובב מצוברה?" אמרתי: "לא תיארתי שבנאדם יכול להיות גם אינטליגנטי וגם אידיוט" (ת/22, עמ' 14).

בהמשך ראו החוקרים לנכון, לשאול את הנאשם מה בדיוק אמר לגב' קירשנבאום:

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

"אסף: אה, אה ונחזור לשאלה, מה אמרת לפאינה, מה סיפרת לה?

אביגדור: אמרתי לך, לא סיפרתי לה בדיוק, טוב תשמע בנאדם מתפל...אני מתפלל לפעדים עד כמה בנאדם יכול להיות... זה בערב כבר היא כשהיא שאלה אותי: "למה אתה מצוברח?" היא אינטליגנטי ואידיוט באותו זמן" (כך במקור, ת/22, עמ' 16).

ולבסוף, אמר הנאשם:

"אני אמרתי לפאינה ש... סתם אהה... סתם בחור, סתם אידיוט סתם עלול לסבך אותי ו...את עצמו ויכול לסבך (לא ברור)" (ת/22 עמ' 29).

60. מדובר בדברים שמסר הנאשם לגבי קירשנבאום, מיד לאחר הפגישה, ומתייחסים לתוכן הפגישה עם בן אריה. צדקו החוקרים כששאלו את הנאשם מה בדיוק אמר לגבי קירשנבאום. שאלתם מובנת מאליה, ומכאן אף מובן מאליה הצורך בגביית הודעה מפורטת מגבי קירשנבאום. ניתן להניח שמשפט זה מפיו של הנאשם לווה בהסברים, בהבהרה למי כוונתו, מדוע ובאיזה הקשר. ואם לא ניתנו ההסברים, נראה כי נשאל על ידי גבי קירשנבאום שאלות כגון אלו.

לא ברור מדוע לא הובאה בפני בית המשפט עדותה של גבי קירשנבאום, אשר עשויה היתה להעיד מה אמר לה הנאשם, לגבי קורות הפגישה ותכנה. בכוחה של עדות זו, היה כדי לחזק את משקל גרסת הנאשם או לכרסם בה, לגבי השאלה השנויה במחלוקת בחלק זה של הכרעת הדין.

61. באשר לעובדה ששתי עדויות כאמור לעיל, אשר לא הובאו בפנינו, הינן בבחינת "עדויות שמועה", הרי נוכח העובדות והנסיבות שצוינו לעיל - דומה כי אלה היו נכנסות בגדר סעיף 9 לפקודת הראיות, אף בהתאם לפרשנותו הדווקנית והמצמצמת (ראו מבחני העזר שפירט השופט הנדל בסעיף 15 לפסק דינו במסגרת ע"פ 8704/09 **יחזקאל באשה נ' מדינת ישראל**, וכן את דברי השופט עמית, סעיפים 5-2 בפסק דין זה, (11.11.2012)).

62. מקור נוסף, ממנו ניתן היה ללמוד על השאלה השנויה במחלוקת, הוא גרסת בן אריה בפני בודק הפולגרף. הפרשה כולה החלה עת נקרא בן אריה לבדיקת פולגרף, לאחר אישור מינויו כשגריר בלטיביה. במסגרת שיחה מקדימה לבדיקה, מסר בן אריה לבודק גרסה ראשונית לגבי הארוע, כמפורט בעובדה 3 לעובדות המוסכמות, ת/1 (ראו טענות המאשימה בהקשר זה והתייחסות אליהן, כאמור לעיל).

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

במעמד זה של בדיקת הפוליקרף סבר בן אריה כי הוא עומד להתמנות לשגריר בלטביה, ולפיכך היה בעל ענין לשתף פעולה עם הבודק. בנוסף, מדובר בגרסה ספונטאנית וראשונית, אשר ניתן היה ליחס לה משקל רב (ראו עוד המפורט בסעיף 34 לעיל).

במהלך הדיון בבית המשפט, הצהירה ב"כ המאשימה כי גרסה זו של בן אריה תועדה בתרשומת שערך הבודק (פרוטוקול עמ' 70 שורה 11). לאחר שבית המשפט ציין כי אמרתו הראשונה, הספונטאנית, של העד, בנסיבות בהן נאמרה, עשויה להיות בעלת משמעות, הודיעה ב"כ המאשימה כי קיימת תעודת חסיון על אמרה זו, למעט פרפראזה שהועברה להגנה ובה פרוט רחב מזה המופיע בעובדות המוסכמות (פרוטוקול עמ' 68). ההגנה לא התנגדה להגשת גרסת בן אריה בפני הבודק, כל עוד הפרפראזה היא הדברים הכתובים במסמך (פרוטוקול עמ' 70 שורות 15-17). לאחר בדיקה שערכה הב"כ המאשימה, ומספר תיקוני מילים בפרפראזה, הודיעה ההגנה כי היא מבקשת לקבל לעיונה את התכתובת המקורית, ויתכן שתבקש אף לחקור את הבודק (פרוטוקול עמ' 318 שורות 17-19). המאשימה לא הסכימה לכך, כך שבסופו של דבר, לא הובאה כל עדות לגבי אמירת בן אריה בפני הבודק.

המאשימה ביקשה ליחס משקל ראייתי להתנגדות הסנגוריה להגשת הפרפראזה (סעיף 49 לסיכומים).

63. טענת המאשימה כנגד התנגדות ההגנה אינה ברורה: די אם נפנה לסעיף 77(א) לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח חדש), התשמ"ב-1982, באשר להגשת ראיות. בנסיבות האמורות לעיל, נוכח חשיבות תיעוד גרסתו הראשונית של בן אריה, יש לזקוף לחובת המאשימה את ההימנעות מבאת הבודק לעדות. יש לציין כי לא הוגשה כל בקשה להסרת חסיון על ידי ההגנה, כך שניתן היה להביא בפני בית המשפט את עדות הבודק, אך ורק לגבי הפרטים שאינם חוסים תחת תעודה זו. באשר לחסיון הקיים לגבי זהות הבודק, קיימים אמצעים שונים להעדת עד מבלי לחשוף את זהותו, מראהו או כל פרט מזהה אחר לגביו, כפי שהמאשימה נוהגת לעשות לא פעם.

64. יש לבחון את משקל העדרן של הראיות האמורות, על בסיס מכלול הראיות הקיימות. במקרה הנדון, מדובר בגרסה מסוימת של עד אחד, מר בן אריה, העומדת במחלוקת פרשנית עם גרסה נוספת שניתנה על ידו באותה הודעה במשטרה וכן בהודעה נוספת, ובסתירה לדבריו בבית המשפט. בנוסף, גרסה זו עומדת בסתירה לדברי הנאשם. זהו בסיס מכלול הראיות הקיימות בסוגיה זו.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

קביעת ממצאים על בסיס זה, הינה משימה קשה עד מאד, כפי שהתייחס לנושא דומה, השופט דנציגר, בסעיף 17 לפסק דינו בענין ענתבאוי :

"אכן, אין מניעה כי בית המשפט יכריע משפט פלילי על יסוד העדפת עדות אחת על פני אחרת וזהו מנהג של יום ביומו. ואולם, בית המשפט אינו בוחן כליות ולב והשתתת הרשעה על יסוד ממצאי מהימנות, מעוררת את החשש שמא יורשעו בדין חפים מפשע. משכך, לטעמי מוטלת החובה על רשויות החקירה להעמיד את כל המשאבים הדרושים על מנת לאתר ראיות פיסיקות ואחרות שהן ראיות אובייקטיביות שיהיה בהן כדי לספק עוגן חיצוני לעדות".

65. הודעות גב' בן אריה וגב' קירשנבאום, הינן ראיות אשר לצורך הצגתן לא נדרש מאמץ מיוחד, לא תחכום יוצא דופן ואף לא השקעת משאבים. כך אף לגבי עדות הבודק, הנוגעת לגרסה הראשונית, כאמור לעיל. מדובר בעדויות אשר לכאורה עשויות היו להשפיע על קבלת אחת הגרסאות לשאלה השנויה במחלוקת, ואולי אף על עמדת המאשימה בשאלה זו. המאשימה לא הציגה בפנינו הסבר סביר כלשהו לאי הבאת ראיות אלה.

לגבי החובה החלה על המשטרה במצבים בהם קיים צורך להכריע על סמך עדות אחת בלבד, ציין השופט מלצר :

"כאשר ניתן, במאמץ סביר, לאסוף ראיות נוספות, ובמיוחד ראיות של עדים ישירים לאירוע, או ראיות אובייקטיביות בטבען – הרי שיש מוצא מאותו הכרח אודותיו דיברתי לעיל. במצבים שכאלה, המשטרה נדרשת להשיג את הראיות הנוספות, וזאת בדרך של זימון העדים הרלבנטיים, או בדרך של "יציאה מחדר החקירות" ותיעוד הממצאים בזירה" (ע"פ 5019/09 דביר חליוה נ' מדינת ישראל, (20.8.13), להלן: "ענין חליוה", סעיף 42 לפסק דינו).

ובאשר לתוצאות הימנעות מהבאת הראיות קבע :

"כאשר מגיע בית המשפט למסקנה כי חרף הראיות שנאספו, ואשר מצביעות לכאורה על אשמת הנאשם, קיימת עדיין אפשרות כי הראיה שלא נאספה היתה מעלה ספק סביר באשמתו – או אז הדין הוא שיש להורות על זיכוי מחמת הספק יחד עם זאת, נתקל בית המשפט לא פעם במחדלי חקירה, זאת אף בהימנעות מביצוע פעולות חקירה בסיסיות, אשר אינן דורשות השקעת משאבים או תחכום יתר.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

(סעיף 46 לפסק דינו בענין חליווה. כמו כן ראו שם הדגשים נוספים הנוגעים להגנה מן הצדק).

בנסיבות אלה, מדובר בנדבך נוסף התורם במצטבר לדחיית הפרוש שהציעה המאשימה לשאלה השנויה במחלוקת, כפרוש היחיד האפשרי, בחלק זה של הכרעת הדין.

סיכום פרק זה

66. השאלה השנויה במחלוקת בענין העברת המידע על ידי בן אריה לנאשם, היא השאלה האם ידע הנאשם מהו המקור לידיעת בן אריה אודות הבקשה לחיקור הדין.

הבסיס לבחינת ידיעת הנאשם הינו הודעת בן אריה ת/24, בה העיד בן אריה כי ידע את הנאשם בעל פה על כך שהבקשה עברה דרך השגרירות. מיד בהמשך לאמירה זו, העיד בן אריה פרטים שונים אודות הפגישה. ת/24 התקבל, בהסכמת הצדדים, חלף חקירתו הראשית של בן אריה. בהתאם, התקבלה אף חקירתו השנייה של בן אריה במשטרה, ת/25, כחקירה ראשית בבית המשפט.

המאשימה טענה כי יש לפרש את דברי בן אריה בת/24 באופן שמטרת דבריו בהמשך ת/24 היא אך תוספת לדברים המופיעים בראשית המסמך. ההגנה ביקשה לקבל פרוש אחר, ולפיו המשך הדברים במסמך האמור נועדו לדייק את הדברים הכלליים המופיעים בראשיתו. בן אריה עצמו סיפק בבית המשפט הסבר ופרוש לאמור בת/24, התומך בטיעוני ההגנה. בנוסף, עלו מספר תהיות באשר לפרוש שמייחסת המאשימה לדברי בן אריה בת/24, כפרוש האפשרי היחיד.

הפנינו למספר גורמים המשפיעים על פרוש מסמך זה: תוכן ת/24, עת נקרא בקריאה רצופה; תוכנו של ת/25, ממנו עולה כי בן אריה חשש להרחיב בדיבור בשל האזנו סתר; נוהל העברת בקשות לחיקור דין וכן גרסת הנאשם. כל אלה מחזקים את הפרוש שמבקשת ההגנה לייחס לאמור בת/24, ולמצער אינם מחזקים את גישת המאשימה כיחידה האפשרית בהקשר זה.

לפנינו, איפוא, עדות ראשית הניתנת למספר פרושים אפשריים, כאשר המאשימה לא הצליחה לבסס את הפירוש הנכון לטענתה כפירוש היחיד המתקבל על הדעת.

הדברים מוצאים ביטוי בע"פ 4354/08 מדינת ישראל נ' יעקב רבינוביץ' (22.4.2010), כפי שקבעו השופטים נאור ודנציגר:

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

"רק אם המסקנה המרשיעה גוברת באופן ברור והחלטי על כל תזה חלופית ולא נותרת כל מסקנה סבירה אחרת, ניתן לומר שאשמת הנאשם הוכחה מעל לכל ספק סביר"

(סעיף 67 לפסק הדין).

וכן בהמשך, בדברי השופט (כתוארו אז) גרוניס :

"רק אם מגיע בית המשפט למסקנה חד משמעית, כי התרחיש המרשיע הוא התרחיש היחיד המתיישב עם חומר הראיות הנסיבתית, פתוחה הדרך להרשעה".

(סעיף 2 לפסק הדין).

67. בנוסף, ומעבר לנדרש לשם הקמת הספק הסביר, נמנעה המאשימה מהבאת ראיות רלבנטיות - עובדה המכרסמת בעוצמת הראיות ובקבלת התרחיש הנטען הנטען על ידי התביעה.

בנסיבות אלה אנו מוצאים שקיים ספק משמעותי ביותר, אם אכן סיפר בן אריה לנאשם כי הבקשה לסיוע משפטי הגיעה לידיעתו כשהועברה באמצעות השגרירות, ואם הנאשם ידע על כך.

לפיכך, אנו קובעים כי השגריר בן אריה אכן העביר לידי הנאשם, בחדרו בבית מלון במינסק, מידע בדבר בקשה לחיקור דין בעניינו על גבי פתק. קדמו להעברת הפתק אמירות מקדימות מצידו של בן אריה, אולם לא הוכח כי היה באמירות אלה ציון של מקור הגעת המידע לידי בן אריה, ולא הוכח כי הנאשם אכן ידע על מקור זה.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

ב. מינוי בן אריה על ידי הנאשם ליועץ במטה המדיני

68. בכתב האישום נטען כי בסמוך לאחר מינויו לשר החוץ ביום 31.3.09, פנה הנאשם לבן אריה והציע לו לכהן כיועץ במטה המדיני של שר החוץ. לאחר שבן אריה נענה להצעה פעל הנאשם למינויו לתפקיד זה, וביום 16.4.09 החל בן אריה למלא תפקידו. נטען כי הנאשם יזם ופעל למימוש מינויו של בן אריה ליועץ במטה שר החוץ, כשהוא מודע למעשיו הפסולים של בן אריה שבוצעו בפניו, בעניינו שלו ועבורו.

מהו תפקיד היועץ במטה המדיני

69. הנאשם הבהיר בעדותו את מהות התפקיד של יועץ במטה המדיני:

"לכל שר יש מטה אישי, שזה בדרך כלל משרות אמון, שזה כולל את ראש המטה ורל"ש ויועץ תקשורת ויועץ פוליטי וכך הלאה. לשר החוץ בניגוד לשרים אחרים יש עוד מטה נוסף מטה מקצועי, שזה קרוי מטה מדיני" (פרוטוקול עמ' 339 שורות 9-12). הנאשם המשיך והעיד כי כל עובדי המטה המדיני הם עובדים קבועים של משרד החוץ, "שם מדובר במקצועיות", "יש הרבה דברים שאתה לא מכיר ולכן מה שאתה מביא למטה המדיני אתה מביא כוח מקצועי כוח אדם מקצועי הכי טוב שאתה מסוגל להביא. אתה לא מביא שם אנשי אמון, אנשי אמון אתה מביא ללשכה שלך" (פרוטוקול עמ' 392 שורות 15-18). הנאשם הבהיר כי אינו מכיר את רוב רובם של עובדי המשרד, לרבות עובדי המטה המדיני (פרוטוקול עמ' 387 וכן ראה ת/22 בעמ' 9).

מר פיני אביבי אישר בעדותו בבית המשפט כי היועצים המדיניים אינם עובדים בצמידות מקצועית לשר (פרוטוקול עמ' 447-448). למעשה, העיד הנאשם כי איש לא הוחלף בתפקידו במטה המדיני, עת התמנה לכהן כשר החוץ, אלא אם עזב מרצונו; תפקיד היועץ המדיני למדינות חבר העמים התפנה בשל עזיבתה של הגב' ליאת וקסלמן (פרוטוקול עמ' 343-339, 390-385).

נסיבות מינוי בן אריה ליועץ במטה שר החוץ

70. בעת מינוי הנאשם לשר החוץ שירת בן אריה במחלקת "ארו-אסיה" במשרד החוץ בירושלים. לאחר מינויו של הנאשם לשר החוץ, פגש באקראי בבן אריה והציע לו לשמש יועץ במטה המדיני. מפגש זה התקיים לאחר שהעובדת ששימשה בתפקיד עד אז הודיעה על עזיבתה.

כך מסר הנאשם בעניין זה בהודעתו במשטרה:

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

"באתי כשר החוץ, פגשתי עוד פעם בפרוודור או שהוא התקשר אלי. אמרתי: 'מה אתה עושה?' אמר: 'אני לא עושה כלום'. 'מה זאת אומרת?' 'אני יושב, אני בא לעבודה, יושב שם במשרד, לא עושה כלום'. אמרתי: 'מצוין, אז יכול להיות אני אשמח לרתום אותך, אני אבדוק מה המצב, אני אשמח לרתום אותך'. בהחלט שמחתי לרתום אותו ... איש בקיא מאוד בכל מה שנוגע לחבר העמים, עם המון ידע, עם המון השכלה, מאוד אינטליגנט" (ת' 22 עמ' 10. וראו גם פרוטוקול עמ' 340).

בעדותו בבית המשפט תיאר הנאשם:

"בתקופה מסויימת היו רק שני אנשים ששלטו בשפה הרוסית, זה היה זאב בן אריה ואני, ברמה של עוד פעם לא ברמה מדוברת אני רוצה לקנות קילו עגבניות, אלא ברמה של ניסוח מכתב רשמי שאתה יכול לשלוח לבכירי המדינה האחרת בלי שגיאות כתיב או בכלל להבין את המטריה, לקרוא חומר אנליטי או מודיעיני בשפת המקור ולהבין מה כתוב שם. כמעט ולא היו" (פרוטוקול עמ' 340 שורות 2-7).

71. בן אריה מסר דברים דומים, הן בהודעתו במשטרה והן בעדותו בבית המשפט.

בהודעתו במשטרה הסביר בן אריה כי עבד למעשה עבור לשכת השר עוד לפני הפגישה האקראית:

"כאשר ליברמן נכנס לתפקיד שר החוץ, עברו שבועיים או שלושה, התקשרו אלי ממטה השר ליברמן ואמרו לי שליברמן מבקש ממני להכין כמה מכתבים ותשובות למנהיגים ממולדובה, רוסיה. אני חזרתי בכל מקרה לישראל בחודש ינואר 2009 אחרי תפקידי כשגריר בביילורוסיה ועבדתי באותו הזמן במחלקת אירו-אסיה במשרד החוץ. הבחירות היו בחודש 2/09 ואז קיבלתי את הפנייה, לאחר שליברמן כבר מונה לשר החוץ. מכתבים אלו היו תחילת עבודה עם לשכתו של ליברמן ואחר כך פגשתי את ליברמן באירוע שכלל אנשים משגרירות בלארוס והוא שאל אותי מדוע אני לא יושב אצלו בלשכה. אני עניתי לליברמן שאף אחד לא הזמין אותי ומכאן ליברמן הציע לי את התפקיד להיות יועץ שלו" (ת' 24 עמ' 12, פרוטוקול עמ' 26, 28, 47-48).

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

העובדה שבן אריה עבד דה פקטו עבור לשכת השר עוד לפני שהוצע לו רשמית לשמש כיועץ, מצביעה על הצורך האמיתי שהיה בלשכת השר בעובד דובר רוסית ברמתו של בן אריה.

72. המאשימה טענה בסיכומיה כי ההחלטה על מינויו של בן אריה על ידי הנאשם, אשר התקבלה, כאמור, בפגישה אקראית בין השניים, מצביעה על כך שהנאשם כלל לא שקל מועמדים אחרים, וכן מרמזת על מידת הקירבה שהנאשם חש כלפי בן אריה בעקבות אירוע מסירת המידע בבלארוס.

73. מנגד טענה הסנגוריה, כי המאשימה מנסה באופן מלאכותי להעצים את המעמד של הפגישה האקראית ולשוות לו פסול. לטענת הסנגוריה התעורר צורך ביועץ למדיניות חב"מ במטה המדיני, ובן אריה, שעבד עבור הלשכה עוד בטרם מונה, התאים לתפקיד זה משום שלא היו בלשכה דוברי רוסית ברמה נאותה. על כן טוענת הסנגוריה, כי ניסיון המאשימה לשוות פסול למעמד אקראי זה, שבו הצורך האמיתי פוגש בעובד מתאים, הוא ניסיון שגוי.

האם תפקיד היועץ במטה המדיני היווה קידום או שיפור במעמדו של בן אריה

74. המאשימה טענה בסיכומיה כי בכל ארגון, תפקיד הממוקם כפוזיציה קרובה לראש הארגון, הוא תפקיד נחשק ויוקרתי יותר מאשר תפקידים אחרים, באותה דרגת שכר, המרוחקים מראש הארגון. הדבר נובע הן מעצם הקירבה המקצועית לאיש שממונה על הארגון וממוקם בראש הפירמידה שלו והן מהתכנים המקצועיים האינהרנטיים לתפקיד. על כן מובן, לטענתה, כי מינוי בן אריה לתפקיד במטה היווה עבורו קידום. קל וחומר כאשר הוא נעשה על פי בקשת ראש הארגון. לטענת המאשימה למיקום בקרבתו של ראש הארגון השלכה משמעותית גם לגבי אפשרויות הקידום והמינויים לעתיד לבוא.

75. מנגד טענה הסנגוריה כי כל הראיות החיצוניות למעט עדותו של אילון, מלמדות כי אין מדובר בקידום. הסנגוריה אינה חולקת על כך שקיים שוני בין שירות במחלקת אירו-אסיה לבין תפקיד היועץ במטה המדיני, אולם שוני אינו זהה לקידום.

הנאשם בחקירתו במשטרה מסר כך :

"אין שום קשר לאירוע זה ועוד פעם הוא זז מכיסא לכיסא, אין בזה לא

קידום לא בדרגה, לא במשכורת, לא בתנאים, לא בשום דבר" (ת/22 עמ'

37).

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

76. דברים דומים אמר הנאשם בעדותו בבית המשפט בעמ' 342, וכן בעמ' 339, 389-391 לפרוטוקול. הנאשם הוסיף ומסר בחקירתו במשטרה, ברחל בתך הקטנה, כי תפקידו של היועץ המדיני בלשכתו הינו תפקיד זוט (ת/22 עמ' 4).

77. על מעמדו של תפקיד היועץ המדיני בהיררכיה של משרד החוץ ניתן ללמוד מקורות חייהם של האנשים שניהנו בעבר בתפקיד. קודמתו של בן אריה בתפקיד הייתה הגב' ליאת וקסלמן, בוגרת קורס צוערים שזהו תפקידה הראשון במשרד החוץ. כפי שהיטיב הנאשם להבהיר בעדותו בבית המשפט:

"הבחורה שמסיימת קורס צוערים זה תפקיד ראשון שלה בכל משרד החוץ, היא יושבת במטה המדיני ומרכזת שם במטה המדיני את הנושא של מזרח אירופה, עד כדי כך חשוב התפקיד היה" (פרוטוקול עמ' 339 שורות 33-35).

מדובר בעובדה לגביה לא הציגה המאשימה כל ראיה שכנגד.

גם לאחר עזיבת בן אריה לא נמצאו דורשים רבים לתפקיד. הנאשם העיד:

"כשבן אריה עוזב, לוקח שנתיים למצוא בן אדם להחליף אותו, כי עוד פעם אין דוברי רוסית, בדקתי שם כמה בנות כמו בן עוד פעם כמראה יש להם רוסית ברמה הבסיסית, אבל הגיעו עלו ארצה בגיל צעיר מאוד ועד שלא חוזרת שגרירת ישראל מקייב אוקראינה זינה גליכמן למעשה כל התפקיד הזה כולל לפעמים כתיבה או ניסוחים, זה הכל אני עושה לבד, פשוט אין אלטרנטיבה ... הייתי גם המתורגמן של עצמי וגם הנסח של עצמי" (פרוטוקול עמ' 341 שורות 1-6).

הנאשם הוסיף והעיד:

"אני לא זוכר שמישהו למשל בא ביוזמתו וביקש להיות יועץ במטה המדיני, זה אני לא זוכר אפילו מקרה אחד אתה יודע פונים אליך אנשים, תופסים אותך בחדר אוכל, בפרוזדור, אני רוצה להיות שגריר, אני רוצה להיות קונסול, אני רוצה להיות ראש אגף. אני לא זוכר מקרה אחד שמישהו בא ביוזמתו אליי ואמר אני רוצה להיות יועץ במטה המדיני" (פרוטוקול עמ' 342 שורות 21-26 וראו גם עמ' 391).

אף לגבי עובדות אלה לא הציגה המאשימה ראיה כלשהי לסתור או לכרסם במהימנותה, דוגמת עד שאכן חפץ בתפקיד.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

78. הנאשם ציין שלא ידוע לו על מקרה כלשהו של שגריר, ולו ממדינה קטנה ורחוקה, הוצב במטה המדיני כיועץ (פרוטוקול עמ' 394 שורות 29-31). לגרסתו, אינו מכיר אף מקרה שאדם פנה מיוזמתו והגיש את מועמדותו לתפקיד היועץ המדיני, לא בשנות כהונתו כשר החוץ ולא בשנות כהונתם של קודמיו בתפקיד (פרוטוקול עמ' 390). דברים אלה לא נסתרו כהוא זה על ידי המאשימה.
79. הנאשם אף פירט לגבי עובדים ששימשו בתפקידים במטה המדיני, כולל מי שהחליפה בסופו של דבר את בן אריה, אשר התמודדו על תפקידים ולא זכו בהם (עמ' 390 שורה 20 ואילך). עוד הוסיף כי לתפקיד היועץ מגרעות, כגון הכפיפות ללוח זמנים של אדם אחר, עבודה קשה יותר ללא תגמול, ותיוג כמי שעבד בלשכתו של שר מסויים, העלול לפגוע בעובד לאחר שיתחלפו השרים (פרוטוקול עמ' 390 שורה 36 ואילך).
80. עמדה זו בנוגע לתפקיד היועץ הובעה גם על ידי עדים אחרים. העד פיני אביבי, אשר שימש בתפקידים הבכירים ביותר במשרד החוץ, השיב לשאלה האם ההעברה לתפקיד יש משום קידום בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים:

"שוב אני צריך טיפה להרחיב כדי להגיד את הדברים במדויק, זה קשקוש, אם אתה לא מקבל תפקיד של ראש המטה המדיני. ראש המטה המדיני זה תפקיד רציני ביותר שבעצם אתה משפיע על העבודה של משרד החוץ, אתה גם משתתף בכל הדיונים. אם מישהו מסתכל בהיסטוריה של משרד החוץ, מי עושה את התפקידים? זה הרבה מאוד צוערים, או צוערים שחזרו משליחות ראשונה בחו"ל ומשמשים כדסקאים ומסייעים ומכינים את החומר לראש המטה המדיני שהוא בעצם הדמות המרכזית. להיות ראש המטה המדיני במשרד החוץ זה מבטיח לך השמיים זה הגבול בתפקידים שתקבל אחר כך, בדרך כלל. להיות איש צוות בדבר הזה אתה עובד בצד כי אתה לא נמצא בחזית ולא משתתף בדיונים העיקריים, זה בפירוש בוודאי לא לבן אדם ששימש כשגריר זה לא קידום. אם אתה בא משליחות בחוץ לארץ ראשונה או שנייה, עוד לא היית מנהל מחלקה, אתה רוצה לחשוף את עצמך לפני השר כדי שאחר כך תקבל מינוי יותר טוב, יש בזה היגיון, לא בתפקיד של דסקאי, ממש לא. התפקיד שהוא עשה באופן ספציפי שרובו קריאה וסיכום של חדשות, כתיבת מסמכים ברוסית..." (פרוטוקול עמודים 443, 447, 448, ההדגשה שלנו).

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

81. בן אריה נשאל מדוע מעוניין היה לעבוד בלשכת השר. הוא השיב שהיה מעוניין בכך ראשית משום שהוזמן, וכמו כן משום שזוהי עבודה אחראית וחשובה יותר מהעבודה במחלקה, על אף שאין בצידה תוספת שכר או קידום בדרגה או בתואר והיא אף כרוכה לעיתים בעבודה קשה, יומם ולילה. עבודה זו היתה קרובה לליבו והוא חש שיוכל לתרום בה יותר (פרוטוקול עמ' 26 שורה 12 ואילך). בן אריה הדגיש כי מבחינתו האישית מצא בעבודה יותר עניין וחשיבות, אך **"לשכת השר זה מחלקה ממחלקות משרד החוץ וכל התנאים של עבודה שם הם בדיוק תנאים של עבודה בכל המחלקות"** (פרוטוקול עמ' 26 שורות 23-25, וראו גם שם, עמ' 24-25).

82. פני אביבי התייחס אף לעניין שיש בתפקיד היועץ בהשוואה לתפקידים אחרים במשרד. הוא תיאר תופעה שבה ראשי נציגויות ועובדים בכירים החוזרים מתפקידיהם בחו"ל אינם מוצאים תעסוקה הולמת בשובם לישראל. חלקם מועסקים בתפקידים שאינם הולמים את כישוריהם, ואפילו נשארים בבית, ורק מיעוטם מוצב בתפקידים מתאימים ליכולותיהם (פרוטוקול עמ' 446 שורות 14-28). אביבי העיד כי שגריר החוזר מתפקידו בחו"ל ואינו מקבל תפקיד של ממונה נמצא במצב של תסכול ומצוקה מכך שאינו מנצל את יכולותיו. מבחינה זו לעבודה בלשכת השר יש חשיבות ועניין רב יותר, והיא מאפשרת חשיפה לחומר רב ומרתק. העד ציין כי **"לא התפקיד, אלא המקום הוא ליבת העשייה של משרד החוץ"** (פרוטוקול עמ' 465 שורות 20-21).

האם התפקיד מהווה "קרש קפיצה" לתפקידים בכירים ולתפקידי מפתח במשרד החוץ?

83. מר דני אילון תיאר את התפקיד תוך התייחסות למינויו של בן אריה:

"אני חוויתי את זה כאיש לשכות לשעבר, זה מושא קנאה לכל עובדי

המשרד להיות יועץ מדיני בלשכת ראש הממשלה או בלשכת שר.

א. מבחינת העניין המקצועי שהוא חובק עולם.

ב. מבחינת היוקרה של הקרבה למוקדי הכח וקבלת החלטות.

ג. שזה אולי גם כן מקום חשוב, זה תמיד משמש קרש קפיצה לתפקידים

בכירים, זאת אומרת אם אנחנו בודקים את מי שנמצא בלשכת שר בדרך

כלל מתקדם אולי אפילו יותר מהאחרים וזוכה בתפקידים יותר נבחרים"

(פרוטוקול עמ' 227-228 שורות 1-7).

84. הנאשם בעדותו בבית המשפט טען כי תפקיד היועץ מדיני אינו מהווה קרש קפיצה לתפקידים בכירים יותר כגון שגריר. הוא הצביע על שתי דוגמאות של ראש מטה המדיני

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

בלשכתו וכן של מחליפתו של בן אריה בתפקיד היועץ המדיני בלשכתו. שניהם התמודדו על תפקיד השגריר במדינות שונות ולא זכו בו (פרוטוקול עמ' 390). הנאשם אף ציין בעדותו כי אינו מכיר את כל עובדי המטה המדיני בלשכתו.

85. מר אביבי, בעדותו בבית המשפט, טען כי ניסיונו הקודם של בן אריה כשגריר זכה למשקל מכריע בקבלת ההחלטה על מינויו ולא עבודתו במטה בתפקיד של יועץ (פרוטוקול עמ' 448, 462-465).

86. מה בפי חברי וועדת המינויים אשר ישבה על המדוכה בעניין מינוי השגריר בלטביה? מר יוסי גל, מנכ"ל משרד החוץ וחבר בוועדת המינויים למינוי ראשי נציגויות בתקופה הרלוונטית, מסר בעדותו כי כהונתו של בן אריה במטה המדיני היוותה שיקול משני בלבד. אלו דבריו:

"הגורמים העיקריים במערכת השיקולים שהדריכה אותי היו כמובן בראש ובראשונה הכישורים של המועמד, הניסיון של המועמד, שירות של המועמד באותו איזור או ביחידות של המשרד המטפלות באותו איזור. אלו היו השיקולים המרכזיים. לשירות בלשכות מידי פעם, היה אולי מרכיב נוסף משני טעמים:

שירות בלשכות הוא שירות מאוד מאוד אינטנסיבי. עובד בלשכה אם זה לשכת מנכ"ל, לשכת שר, אני מניח או לשכות אחרות, עובד שעות רבות, מכסה את הנושאים כולם שהמשרד עוסק בהם ורואה ראיית על. זה בהחלט לא נימוק מרכזי.

היו פעמים שמועמדים ששירותו בלשכת מנכ"ל או בלשכת שר הגישו מועמדות לתפקיד ולא קיבלו אותו. השיקול המרכזי, השיקול של הכישורים, השיקול של הניסיון" (פרוטוקול עמ' 159 שורות 27-31 ועמ' 160 שורות 1-6).

באשר לטעמים שהביאו לבחירתו של בן אריה לתפקיד השיב בחקירתו הנגדית:

"מקריאת נימוקי הועדה אני רואה שמר בן אריה נבחר בשל ניסיונו הרב במרחב הספציפי שבו מדובר הן בתפקידיו בארץ והן בחו"ל, שירת בחמש נציגויות במרחב, ביניהם קייב, מוסקבה ומינסק. היה שגריר במינסק שהיא מדינה קשת שירות, שולט בידע, בתרבות ובשפות של

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

**המרחב, רוסית, אוקראינית ובלארוסית, אני מניח שאני קורא את זה
שאלה הנימוקים בגללם נבחר בן אריה" (פרוטוקול עמ' 167 שורות 9-3).**

87. מר שמעון רודד, שאף הוא היה חבר ועדת המינויים, אישר בעדותו, כי בחירתו בבן אריה נבעה משיקולים ענייניים ומהחומר שהובא בפני הועדה על "כישוריו, ניסיונו, יכולותיו ושיקולים אחרים התומכים במינוי" של בן אריה (פרוטוקול עמ' 199 שורות 25-21).

הגב' אילנה רביד, מנהלת המחלקה לישראלים בחו"ל באגף הקונסולרי במשרד החוץ, מחברי ועדת המינויים לתפקיד השגריר, מסרה בהודעתה במשטרה (ת/3), כי יתרונו של בן אריה היה הוותק שלו במשרד החוץ וכהונתו בעבר בתפקיד שגריר, לכן נבחר פה אחד לתפקיד.

מר יעקב לבנה, אף הוא מחברי הוועדה, העיד במשטרה (ת/4) ששליטתו של בן אריה בשפה הרוסית וניסיונו המקצועי כשגריר הקנו לו יתרון על פני יתר המועמדים לתפקיד.

מר דני אילון, בהודעתו במשטרה, מסביר את הנימוקים שהועלו בוועדה בתמיכה למינוי של בן אריה:

"בסיכום הסבב הבעתי את תמיכתי בזאב בן אריה וציינתי כי על סמך הנתונים הקיימים של ידיעת שפה בהיותו שגריר בעבר מינסק מצאתי אותו מתאים ביותר" (נ/5, עמ' 2).

בנימוקי ועדת המינויים מיום 29.10.09 מפורטים שיקולי הועדה לבחור בבן אריה: ניסיונו הרב במרחב בארץ ובחו"ל, שירות בחמש נציגויות במרחב, היותו שגריר במינסק שהיא מדינה קשת שירות, שירות באגף אירו-אסיה פעמיים. רק לאחר כל אלו מופיע הנימוק הנוסף: **"מעצם תפקידו הנוכחי במטה המדיני של שר החוץ יש לזאב בן אריה ראיה מדינית עדכנית של כל עבודת המשרד"**. לאחר מכן מפרטת הועדה נימוקים נוספים: **זאב בן אריה שולט בידע, בתרבות ובשפות של המרחב, רוסית אוקראינית ובלרוסית. מדובר ככה"נ בתפקידו האחרון של זאב בן אריה במשרד דבר המשתלב עם צרכי העבודה של המשרד" (ת/6, פרוטוקול עמ' 30).** ברור, איפוא, ששירותו של בן אריה בלשכת השר היה שיקול אחד מיני רבים, ולא דוקא החשוב שבשיקולים, במינוי לתפקיד השגריר בלטביה.

88. המאשימה הפנתה כתמיכה לטענתה לעניינו של מר עופר אבירן, אשר התמודד עם בן אריה על תפקיד השגריר בלטביה. הודעתו של אבירן הוגשה בהסכמה והוא לא העיד בבית המשפט. בהודעה מסר שהעריך שסיכוייו לקבל את התפקיד קטנים, **"מאחר וזאב בן אריה עבד בלשכת השר והיה דובר רוסית" (ת/2 שורות 7,8)**. המאשימה ביקשה לבסס על דבריו את הטענה שתפקיד יועץ במטה המדיני הוא קרש קפיצה לתפקידים משמעותיים אחרים במשרד החוץ. אולם קריאת הדברים כפי שהם, מלמדת כי אבירן התייחס לא רק לשירותו

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

של בן אריה בלשכת השר אלא להיותו דובר רוסית, ועובדה זו היא ללא ספק מהותית וכבדת משקל. בנוסף מדובר בהערכתו הסובייקטיבית של אבירן בלבד.

89. מן הראיות שהובאו בנוגע למינוי בן אריה לתפקיד יועץ במטה המדיני עולות מסקנות אלו: אין בתפקיד יועץ במטה המדיני קידום כלשהו בדרגה, בתואר ובשכר.

עדי התביעה יוסי גל ושמעון רודד, ועד ההגנה פני אביבי, העידו כי הקידום נעשה על פי כישוריהם של המועמדים ולתפקיד של יועץ אין משקל של ממש בעניין הקידום. אביבי אף הגדיר את הטענה שמינוי זה היווה קידום לבן אריה כ"קשקוש". יש לזכור שמדובר בבכירי משרד החוץ.

90. הוכח בדוגמאות שהעלו העדים השונים, כי מי שממלאים תפקידי יועצים הם עובדים צעירים שאלה להם תפקידיהם הראשונים או תפקידים לאחר חזרה משליחות ראשונה. קודמתו של בן אריה מילאה את התפקיד כתפקידה הראשון לאחר סיום קורס צוערים, ולאחר עזיבתו לא נמצא מי שיחליף את בן אריה במשך כשנתיים.

91. העד היחיד שטען כי תפקיד היועץ מהווה קידום הוא דני אילון, אשר הגדיר את התפקיד כ"מושא לקנאה" לכל עובדי המשרד. אולם אילון התייחס בדבריו לתפקיד היועץ המדיני בלשכת השר. מהקשר הדברים נראה כי כוונתו לראש המטה המדיני, ולא לכל אחד ואחד מהיועצים במטה. פני אביבי, בדבריו שצוטטו לעיל (פרוטוקול עמ' 443-448), עמד על ההבחנה המהותית בין תפקיד ראש המטה, אשר מבחינת התפקידים שניתן לקבל אחריו "השמים זה הגבול", לבין איש צוות במטה, אשר אינו נמצא בחזית ואינו משתתף בדיונים העיקריים. תפקיד זה לא היווה קידום מבחינת בן אריה. עוד נציין כי המאשימה לא הציגה עדות או ראיה אחרת כלשהי לאשש את אמירתו הכללית של דני אילון.

לאור כל האמור אנו קובעים כי במינויו של בן אריה לתפקיד יועץ במשרד המדיני לא היה משום קידום, לא מעצם מהותו של התפקיד ולא כפלטפורמה לקבלת תפקידים בכירים בשירות החוץ.

האם היו מועמדים נוספים לתפקיד שהנאשם לא שקל למנות?

92. המאשימה ביקשה לקבוע כי טענת הנאשם לפיה לא היה מועמד אחר ראוי לתפקיד אינה נכונה ומטרתה להראות שמינוי בן אריה היה מחויב המציאות. בפועל לשיטתה, היו מועמדים אחרים ראויים לתפקיד.

93. ממכלול הראיות שנשמעו בעניין זה עולה, כי במשרד החוץ לא היו דוברי רוסית ברמה הנדרשת לתפקיד ובמיוחד לא במטה המדיני. כן נלמד מהעדויות, שנעזרו בבן אריה, קודם

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

למינויו, כדי לנסח מכתבי תשובה לגורמי חוץ ברוסית בשל היותו דובר שפה זו ושפות נוספות.

94. עדותו של הנאשם נמצאה מהימנה ומשכנעת לעניין זה. הנאשם העיד כי היו בודדים ביותר ששלטו בשפה הרוסית ברמה הנדרשת:

"אני יכול רק לאשר שבתקופה מסוימת היו רק שני אנשים ששלטו בשפה הרוסית, זה היה זאב בן אריה ואני, ברמה עוד פעם לא ברמה מדוברת אני רוצה לקנות קילו עגבניות, אלא ברמה של ניסוח מכתב רשמי שאתה יכול לשלוח לבכירי המדינה האחרת בלי שגיאות כתיב או בכלל להבין את המטריה, לקרוא חומר אנליטי או מודיעיני בשפת המקור ולהבין מה כתוב שם. כמעט ולא היו. זהו, זה אני חושב שהיה מאוד טבעי" (פרוטוקול עמ' 340 שורות 8-2).

בהמשך עדותו התייחס הנאשם למועמדים נוספים שהמאשימה העלתה את שמותיהם כמועמדים מתאימים.

ביחס למר יעקב לבנה, השיב הנאשם, כי הוא אכן **"בחור מצוין"**, אולם אינו דובר רוסית ברמה הנדרשת לתפקיד, שכן הגיע ארצה עוד כנער צעיר ולא רכש השכלה גבוהה בברית המועצות (פרוטוקול עמ' 389).

אשר למר גרי קורן, גם הוא הוערך על ידי הנאשם כ**"בחור מצוין"**, אולם הנאשם ציין כי ביקורו הראשון של השר בפראג, שם כיהן קורן, נגמר בתקרית וגם בנזיפה (פרוטוקול עמ' 387 שורה 29 ואילך). בהמשך תיאר אותו הנאשם כבלתי דיסקרטי ופרובלמאטי בגלל **"תאוות התהילה"**. תכונה זו גרמה לכך שלא מונה כשגריר במוסקבה, שכן כישורים בלבד אינם מספיקים (פרוטוקול עמ' 388). הנאשם הוסיף כי גם כישוריו של קורן בשפה הרוסית אינם מספיקים, הוא **"אינו מסוגל לכתוב מכתב לנשיא רוסיה בלי שגיאות ולשמור על כל הפורמט"** (שם, שורות 18, 19), ואינו מתקרב לבן אריה מבחינת הידע שלו (שורה 37).

95. עדות הנאשם נתמכה גם בעדויות חיצוניות.

בן אריה בעדותו נשאל כמה דוברי רוסית יש במשרד החוץ, והשיב שהיו יחידים בלבד, צעירים שנבחרו במכוון בשל ידיעת השפה, אך לא היו מסוגלים לבצע תפקיד עצמאי. עובדים בודדים נוספים בתפקידים בכירים שימשו בתפקידים אחרים ולא היו זמינים באותה עת, ואילו הוא עצמו חזר לארץ מתפקידו בבלארוס והיה זמין לתפקיד (פרוטוקול עמ' 46). לדברי בן אריה, לתפקיד השגריר בריגה ניגשו 11 מועמדים, רק אחת מהם היתה דוברת רוסית אך לא הייתה בעלת כישורים מתאימים, וכל היתר לא היו דוברי רוסית. בן

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

אריה אף ציין, כי נוסף לרוסית, הוא דובר בלרוסית ואוקראינית ולמיטב ידיעתו אין עוד אנשים במשרד החוץ ששולטים בשלוש שפות אלו (פרוטוקול עמ' 46, 47).

גם עדות מר פיני אביבי חיזקה את גרסת הנאשם לפיה לא היו מועמדים ראויים נוספים לתפקיד היועץ במטה המדיני. בעדותו התייחס לשני המועמדים שהזכירה המאשימה.

96. ביחס למר יעקב לבנה, העיד מר אביבי, כי הוא שימש בתקופה הרלוונטית כחוקר במרכז לחקר מדיני ולאחר שכן אריה מונה, מר אביבי ביקש להעבירו מהמרכז למחקר מדיני אליו (פרוטוקול עמ' 459). מכאן שבעת שמונה בן אריה, שימש מר לבנה כחוקר ולא היה זמין לתפקיד.

ביחס למר גרי קורן העיד אביבי:

"אחד האנשים הטובים ביותר בשירות החוץ הישראלי. אבל זה לא סותר כי גרי קורן שימש בעבודה שלו כמנהל מחלקה וכמנהל מחלקה יש לו תחום אחריות מוגדר מאוד של עבודה ברמות הגבוהות ביותר... גרי קורן לא מתעסק ביום יום שלו לא במשלוח מכתבים, לא בכתיבת נאומים, לא בקריאת החומר של החדשות הכולל, זה עושה משהו מתחתיו...

גרי יכול היה לעשות כל דבר במשרד החוץ אם הייתי יכול להמליץ עליו.. אני חושב שגרי קורן הוא כוכב על במשרד החוץ...

בקי ברמה הרוסית, שימש כקצין בצה"ל מפקד לעילא ולעילא, אבל הוא ברמה אחרת של עבודה, זה לא בעבודה של דסקאי במשרד" (פרוטוקול עמ' 458 שורות 24-6).

97. המאשימה טענה בסיכומיה, כי הנאשם פסל את מועמדותו של קורן משיקולים אחרים, ולא מהנימוקים שציין אביבי. סופו של דבר, הן על פי עדות מר אביבי והן על פי עדות הנאשם, נמצאו למדים שקורן לא התאים לתפקיד. משום כך, אין בידינו לקבל את טענת המאשימה, לפיה, לנאשם לא הייתה עילה ממשית שלא לבחור במר קורן.

98. המאשימה התייחסה לנסיבות המפגש בין בן אריה לבין הנאשם, ולדברי הנאשם לבן אריה **"למה אתה לא אצלי בלשכה?"**. לטענת המאשימה אמירה זו מצביעה על מידת הקירבה בין הנאשם לבן אריה. אנו דוחים את הטענה. הנוסח האמור יכול להתפרש כמעיד על השקפתו של הנאשם לפיה בן אריה מתאים ומועמד באופן טבעי לתפקיד, ואינו מעיד דוקא על כך שלא נשקלה מועמדותם של מועמדים מתאימים אחרים, או על קירבה מיוחדת בין

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

השניים. ודאי שלא ניתן ליחס לאמירה זו משמעות אחת בלבד, באופן חד משמעי, כפי שביקשה המאשימה.

99. המאשימה לא הוכיחה, איפוא, כי במועד המינוי היו מועמדים אחרים מבין עובדי המשרד שהיו מתאימים לתפקידים וזמינים לקבלו. מכאן שלא הייתה מוטלת על הנאשם חובה לשקול מינוי של מי מאנשים אלה. מכל מקום, גם אם ניתן היה לבחור לתפקיד את יעקב לבנה או את גרי קורן, אין בכך כדי לפסול את בחירתו של בן אריה. בחירתו של בן אריה היתה סבירה והגיונית, ואינה מעידה על העדפה של הנאשם בשל שיקולים שאינם ענייניים.

לסיכום פרק זה

100. קבענו כי אין בתפקיד היועץ המדיני קידום עבור בן אריה או הזדמנות לקידום בתפקידים עתידיים. לא הוכח כי במועד מינויו של בן אריה היו מועמדים אחרים, ראויים ממנו, שניתן היה למנותם לתפקיד. העברתו של בן אריה לתפקיד יועץ במטה המדיני של שר החוץ היתה השמה התואמת את כישוריו של בן אריה ונתנה מענה ראוי גם לצרכי המשרד, על רקע הצורך בדוברי רוסית ברמה גבוהה. ממילא לא הוכח כי מינויו של בן אריה ניתן לו כגמול על מעשיו.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

ג. מינוי בן אריה לשגריר

101. ביום 29.10.09 התכנסה ועדת המינויים למינוי ראשי נציגויות בחו"ל ובחרה פה אחד במר זאב בן אריה מבין עשרה מועמדים לכהן כשגריר ישראל בריגה. פרוטוקול הדיון בועדה הוגש וסומן ת/6. נימוקי הועדה היו:

"הועדה ציינה את איכות המועמדים אשר ניגשו לתפקיד. לתפקיד ניגשו שורה של עובדים ותיקים, בכירים וראויים וגם מועמדים מדור הביניים.

זאב בן אריה נבחר לתפקיד בהיותו בעל ניסיון רב במרחב בארץ ובחו"ל, שירת ב-5 נציגויות במרחב, ביניהן קייב, מוסקבה ומינסק. היותו שגריר במינסק שהיא קשת שירות. זאב בן אריה שירת בארץ באגף אירו-אסיה פעמיים ומעצם תפקידו הנוכחי במטה המדיני של שר החוץ יש לזאב בן אריה ראיה מדינית עדכנית של כל עבודת המשרד.

זאב בן אריה שולט בידע, בתרבות ובשפות של המרחב, רוסית, אוקראינית ובלארוסית.

מדובר ככה"נ בתפקידו האחרון של בן זאב במשרד, דבר המשתלב עם צרכי העבודה של המשרד".

102. לטענת המאשימה בכתב האישום הנאשם קידם את מינויו של בן אריה לתפקיד השגריר בלטביה. הוא ייעץ לבן אריה להתמודד על התפקיד, וסמוך להתכנסותה של ועדת המינויים זימן את סגנו דני אילון, יו"ר הועדה, ואמר לו שיש למנות את בן אריה לתפקיד בהיותו המועמד המתאים ביותר. הנאשם אף נמנע מלהביא לידיעת חברי ועדת המינויים את כשלונו של בן אריה בפרשת מסירת המידע הסודי.

הנאשם הכחיש כי השפיע או סייע בדרך כלשהי לבחירתו של בן אריה לתפקיד.

103. בפרק זה נבחן אם אכן פעל הנאשם כדי לקדם את בחירתו של בן אריה בועדת המינויים.

שניים מחברי ועדת המינויים נחקרו במשטרה והודעותיהם הוגשו ללא חקירה שלהן. הגב' אילנה רביד היתה חברה בועדת המינויים מתוקף תפקידה כממונה על מעמד האישה במשרד. הודעתה הוגשה כמוצג ת/3. רביד מסרה כי לא זכור לה שום דבר חריג בהתנהלות הועדה, וכי היא לא קיבלה מסר כלשהו מהנאשם או מאדם אחר בנוגע לקידום מועמדותו של זאב בן אריה בועדת המינויים. מר יעקב לבנה אף הוא היה חבר ועדת המינויים. בהודעתו במשטרה שסומנה ת/4 העיד כי אינו זוכר דבר חריג לגבי אותה ועדה וכי אף אחד לא השפיע עליו בבחירת המועמדים. כמו כן פנתה המשטרה בשיחות טלפון לשני חברים

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

נוספים בועדה – ברוך בינה (נ/21) וצבי גבאי (נ/22). שניהם לא זכרו אירועים מיוחדים בועדה וכן לא זכרו פניות אליהם בעניינו של בן אריה.

104. הטענות בדבר השפעה שהיתה לנאשם מתמקדות בשלושת החברים שהיו נציגי הנהלת המשרד בועדת המינויים. חברים אלו היו בעלי תפקידים בכירים ובעלי השפעה גדולה משל יתר החברים בועדת המינויים. כפי שנראה להלן, הם אף נהגו להיוועץ בינם לבין עצמם לפני ועדות המינויים, במטרה להגיע לעמדה מוסכמת של "הנהלת המשרד".

105. העד דניאל (דני) אילון שימש בתקופה הרלוונטית כסגן שר החוץ וכן שימש באופן קבוע כיו"ר ועדת המינויים לראשי נציגויות. אילון טען כי הנאשם פעל למינויו של בן אריה, כי ביקש ממנו לבחור בבן אריה לשגריר בלטביה, וכי שניים מחברי הועדה, יוסי גל ושמעון רודד, הודו בפניו שהשר או נציגו ביקשו גם מהם להביא לבחירתו של בן אריה. גל ורודד עצמם נחקרו ולא תמכו בגירסת אילון בדבר מעורבותו של הנאשם בבחירת בן אריה. נדון, איפוא, בראיות בנושא זה לפרטיהן.

האם הנאשם השפיע על חברי ועדת המינויים לבחור בבן אריה לתפקיד השגריר בריגה

עדות יוסי גל

106. העד יוסי גל כיהן כמנכ"ל משרד החוץ במועד בחירתו של בן אריה לשגריר בריגה. כיום בזמן עדותו הוא מכהן כשגריר ישראל בפרז.

יוסי גל היה חבר ועדת המינויים לראשי נציגויות בראשות סגן השר דני אילון. כמו כן היה יו"ר ועדה דומה למינוי עובדים אחרים שאינם ראשי נציגויות. הוא העיד כי מתוקף תפקידו היה חבר בועדות דומות רבות ומצוי היטב בדרכי עבודתן (פרוטוקול עמ' 155). העד אף הציע פורמט חדש לניהול הדיונים בוועדות, שלפיו פעלו ועדות המינויים בשנים האחרונות (פרוטוקול עמ' 167 משורה 29 ועד עמ' 168).

107. חקירתו הראשית והנגדית של העד התמקדו רובן ככולם בשתי נקודות: האם התקיימה ישיבת הכנה מקדימה לפני ועדת המינויים שבה מונה בן אריה, והאם העד התבקש על ידי הנאשם לבחור בבן אריה או שהועברו אליו מסרים ברוח זו. גירסתו של העד היתה עקבית וברורה, הן בחקירתו בבית המשפט והן, כפי שניתן היה לראות מהמוצגים שהוגשו, בחקירותיו במשטרה, כפי שיפורט להלן.

108. העד תיאר כי היה נהוג במקרים רבים, אם כי לא בכל המקרים, לקיים ישיבות הכנה לקראת ועדות המינויים, וכך נהג גם סגן השר אילון (פרוטוקול עמ' 157 בראש העמוד). בנוגע לתוכן הישיבות המקדימות נשאל העד אם היה ניסיון להגיע למועמד הנהלה מוסכם,

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

והשיב כי היתה שאיפה להגיע לאחידות דעים, ובחלק מהמקרים התכנסו המשתתפים בישיבות ההכנה לטובת מועמדים שבלטו בכישרונם, אולם היו גם מקרים של חילוקי דעת בין המשתתפים (פרוטוקול עמ' 157, 158). בנוגע לבחירתו של בן אריה העיד גל כי אינו זוכר את הדיון לגביו, אין לו כל זיכרון פוזיטיבי, ומאחר שלא הכיר את בן אריה הוא מניח בדיעבד שגיבש את עמדתו לגביו מתוך קריאת התיקים המפורטים שהוגשו לוועדה (פרוטוקול עמ' 158, 159, עמ' 167 בראש העמוד, עמ' 170).

109. העד נשאל אם קיבל מסרים משר החוץ בנוגע למינויים בוועדה שבה היה חבר, והשיב כי מתוקף תפקידו כמנכ"ל היה מחליף דעות עם שר החוץ לגבי עובדים, לשבח או שלא לשבח, אולם אף פעם לא קיבל הנחיות או תכתיבים לגבי מועמדים מסויימים (פרוטוקול עמ' 161, 162). בנוגע למינויו של בן אריה כשגריר בלטביה השיב העד באופן פוזיטיבי כי לא היו אליו שום מסרים:

"ש. באופן ספציפי לגבי מינוי מר זאב בן אריה כשגריר בלטביה, מה

זכור לך אם היו או לא היו מסרים כלשהם משר החוץ בעניין הזה?

ת. אלי לא היו שום מסרים" (פרוטוקול עמ' 163 שורות 12-14).

ובהמשך העדות:

ש. האם שמעת באותה תקופה איזה שהיא הנחיה, בקשה, רמיזה, פנייה,

משר החוץ מר ליברמן אליך, בעניין המינוי של בן אריה.

ת. התשובה היא שלילית.

ש. האם שמעת מדני אילון שאמר לך שהשר ביקש ממני למנות את בן

אריה?

ת. אני לא זוכר דבר כזה.

(פרוטוקול עמ' 170 שורות 9-14)

110. גל נימק את הוודאות שיש לו לגבי תשובה זו בשני נימוקים: האחד – החרیגות שיש בפניה מסוג זה, שאינה מקובלת, והשני – החריגות שהיתה במינוי בן אריה, אשר נפסל על ידי נציבות שירות המדינה. גל הסביר כי מאחר שפסילת המינוי היתה סמוכה למועד האירוע, זכרונו היה טרי, וודאי היה זוכר אילו הועברו לו מסרים כלשהם (פרוטוקול 163 שורה 21 ואילך). העד עמד על דעתו גם כשהוצג בפניו גירסתו של סגן השר דני אילון שלפיה שמע אילון מגל כי גל קיבל מסר מהשר בעניין מינוי בן אריה (פרוטוקול עמ' 164 שורות 5-9, עמ' 178).

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

111. שני מוצגים מתייחסים לאמרותיו של יוסי גל בחקירת המשטרה: שיחת טלפון עם ניצב יואב סגלוביץ - נ/3, והודעה שנגבתה ממנו בועידת וידאו - נ/4. דבריו המופיעים באמרות אלו צוטטו בפני גל בהרחבה בחקירתו הראשית והנגדית. העד נשאל בהודעתו במשטרה פעם אחר פעם בנוגע להשפעתו של הנאשם על החלטתו לבחור בבן אריה, ואף עומת עם גירסתו של דני אילון והוצע לו להתעמת איתו. אף על פי כן, היה גל עקבי בגירסתו ולא שינה אותה, לא בחקירתו במשטרה ולא בבית המשפט (ראו המוצגים וכן חקירת גל בפרוטוקול עמ' 176 – 179). הוא דבק בטענה שלא היה כל ניסיון להשפיע עליו ולגרום לכך שיבחר בבן אריה כשגריר בלטביה.

מהימנותו של העד יוסי גל

112. המאשימה בסיכומיה טענה כי קיים ספק לגבי מהימנותו של יוסי גל, והתייחסה בהרחבה רבה לשינויים שחלו, לטענתה, בגירסתו בבית המשפט לעומת הודעתו במשטרה, ולמה שכונה על ידיה נסיונות התחמקות (עמ' 98 ואילך לסיכומים). המאשימה הציעה הסבר להתחמקותו של גל, לטענתה, מאמירת האמת: רצונו של גל לרצות את ליברמן בשל מעורבותו של האחרון במינויו של גל לתפקיד שגריר בפריז, ורצון לשמור על נגישות לשר ולמקורביו של השר (סעיף 343 לסיכומים).

113. איננו רואים את המצב עין בעין עם המאשימה. גל אישר כבר בחקירתו במשטרה נ/4 כי "פה ושם" הועברו מסרים משר החוץ בנוגע למינויים (נ/4 שורות 99-100), וגם בעדותו בבית המשפט אישר כי מידי פעם החליף דעות עם השר על עובדים אלו ואחרים, אם כי לא קיבל תכתיבים או הנחיות לגבי מועמדים מסויימים (פרוטוקול עמ' 161). גל אף אישר בהודעתו במשטרה קיומן של ישיבות הכנה לועדות המינויים, שבהן היתה שאיפה להגיע למועמד מוסכם המקובל על המשתתפים (נ/4 שורות 52, 53). לא מצאנו פערים של ממש בין דבריו של יוסי גל בחקירת המשטרה לבין עדותו בבית המשפט, וככל שקיימים הבדלים כאלה הם מינוריים ואינם מהותיים. איננו סבורים שניכרים בהודעתו של גל במשטרה ניסיונות התחמקות. לא ראינו עילה לפקפק בעדותו של יוסי גל, לא לאחר בחינת העדות מתוך עצמה ולא לאור ניתוח כלל הראיות שבתיק, כפי שנפרט להלן.

114. טענות המאשימה בנוגע למהימנותו של גל הועלו גם בפניו, במהלך חקירתו הנגדית, אם כי לא במלוא העוצמה שבה הוצגו בסיכומי המאשימה. העד נשאל על הקשרים שהיו לו עם הנאשם בזמן ששירת כשר חוץ, תוך ציון העובדה שהנאשם הוא שמינה אותו למנכ"ל המשרד ולאחר מכן לשגריר בפריז (פרוטוקול עמ' 164). הוא השיב על כך בחקירתו הראשית ולאחר מכן בחקירה הנגדית. גל העיד כי לא היתה לו היכרות מעמיקה עם הנאשם לפני שהתמנה כמנכ"ל, ולאחר מכן מערכת היחסים היתה מקצועית, מערכת יחסי

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

עבודה קרובה מאד. לאחר שמונה כשגריר היה ביניהם הקשר המתחייב בין שר לשגריר. לדבריו זו היתה מהות הקשר, וכל רמיזה אחרת מעליבה ואינה ראויה להתייחסות (פרוטוקול עמ' 164, 181). גל הוסיף כי מונה לתפקידים אליהם מונה בזכות, לאור נסיונו הרב והתפקידים הרבים שמילא במשרד החוץ, אשר כללו תפקידי שגריר, שתי כהונות כסמנכ"ל, תפקיד משנה למנכ"ל, והכל תחת שרים שונים שהוא משתבח במערכת היחסים שהיתה לו איתם (פרוטוקול עמ' 165, 166).

לנוכח כל האמור אנו מוצאים את עדותו של יוסי גל משכנעת ומהימנה, ואיננו רואים עילה לפקפק בה.

עדות שמעון רודד

115. במועד מתן העדות כיהן העד שמעון רודד כשגריר ישראל בתאילנד. לפני כן ובזמן מינויו של בן אריה לשגריר בריגה שימש כמנהל האגף למשאבי אנוש והדרכה במשרד החוץ, לאחר שמילא שורת תפקידים מרכזיים במשרד. הוא העיד כי מתוקף תפקידו היה חבר בכל ועדות המינויים במשרד, ישב במאות ועדות והיה מעורב בלמעלה מאלף מינויים שונים (פרוטוקול עמ' 185, 186).

116. רודד העיד כי בדרך כלל לפני ועדות מינויים היו מקיימים התייעצות בלתי פורמלית שבה השתתפו המנכ"ל, לעיתים המשנה למנכ"ל ויו"ר הועדה (פרוטוקול עמ' 187 שורות 13-15, עמ' 190). הוא הבהיר כי מדובר בהתייעצות בלתי מחייבת, כאשר במרבית המקרים היתה הסכמה בין השותפים להתייעצות, המייצגים את הנהלת המשרד, ובמקרים שבהם לא הושגה הסכמה כל אחד מהם היה מצביע בועדה כפי שמצא לנכון (פרוטוקול עמ' 190, 191).

117. העד נשאל על המשקל שניתן בועדת המינויים לעמדת שר החוץ בנוגע למינוי שגרירים, והשיב כי יש משקל לרצונם של שרי החוץ, לתפיסת העולם שלהם ולמועמדים שהם מעוניינים לראות בתפקידי מפתח בחו"ל (פרוטוקול עמ' 189 שורה 23 ואילך). בחקירתו הנגדית הוסיף כי במצב הרגיל יו"ר הועדה לראשי נציגויות הוא שר החוץ, ובתוקף תפקידו הוא מחווה את דעתו על כל מינויי ראשי הנציגויות ולא רק על החשובים שבהם. אולם השר ליברמן האציל את סמכותו לסגנו אילון (פרוטוקול עמ' 215 שורה 26 ואילך).

118. בנוגע לועדת המינויים הספציפית שבה מונה בן אריה לשגריר, רודד העיד כי לא זכורה לו באופן ספציפי ישיבת הכנה לפני ועדת המינויים, אך סביר להניח כי התקיימה ישיבה כזו (פרוטוקול עמ' 192 שורות 9-11).

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

119. לטענת דני אילון, אשר תידון בהמשך, שמעון רודד ציין בפניו לפני ישיבת ועדת המינויים ששרון שוחח איתו, כשהכוונה לשרון שלום ראש המטה המדיני של השר (הודעת אילון נ/5 שורה 38 ואילך, פרוטוקול עמ' 231 שורה 9 ואילך).

120. רודד נשאל בעדותו והשיב כי שרון שלום שימש כראש המטה האישי של שר החוץ ליברמן (פרוטוקול עמ' 187, 188). בנוגע למעורבותו של שלום במינוי שגרירים השיב כי היו מקרים של התייעצויות איתו, וציין כדוגמא את מינוי השגרירים המכהנים בלונדון וברומא (פרוטוקול עמ' 188). הוא העיד כי זכר שיחות אלו באופן ספציפי (פרוטוקול עמ' 194 משורה 26). העד נשאל על אינטראקציה בינו לבין שלום בנוגע למינוי בן אריה כשגריר, והשיב:

"לא זכור לי באופן ספציפי, ... אבל אני לא רוצה לשלול את זה על הסף מאחר והציגו בפני טענה כאילו כן היה, אני לא יכול לשלול את זה על הסף אבל לא זכורה לי באופן חד משמעי שיחה כזאת" (פרוטוקול עמ' 192 שורה 30-עמ' 193 שורה 2). הוא המשיך: "לא זכורה לי שיחה כזאת עם שרון שלום, אבל אני לא יכול לשלול את האפשרות הזאת... מאחר ולא זכרתי ואני לא זוכר שיחה כזאת באופן חד משמעי, אני לא רוצה לשלול שהיא היתה קיימת. זה גם מה שמסרתי במשטרה" (פרוטוקול עמ' 193 שורות 7-10).

בחקירה החוזרת השיב רודד באותו עניין: **"לא זכורה לי שיחה עם שרון שלום אבל אני גם לא יכול לשלול אותה לאור האמירות שאני שוחחתי איתו..." (פרוטוקול עמ' 217 שורות 1-5).**

121. בחקירתו הנגדית הבהיר רודד את הדברים עוד יותר. הוא אישר שבחקירתו במשטרה לא זכר פניה של שרון שלום אליו כלל, ואף הכחיש פניה כזו. בחקירה במשטרה הוצגה לו גירסתו של דני אילון, שלפיה בישיבת ההכנה לועדת המינויים אמר רודד לאילון ששרון שלום שוחח עימו בעניין מינוי בן אריה. בעקבות כך, מטעמי זהירות ולנוכח גירסתו של אילון, השיב רודד כי אינו שולל אפשרות ששרון שלום פנה אליו, כאשר בפועל הוא לא זכר כלל פניה כזו (חקירתו הנגדית בעמ' 201-204).

בעמ' 202 לפרוטוקול נשאל רודד והשיב:

"ש. עכשיו בעצם פניה של שרון שלום אליך בנושא של בן אריה, אתה אמרת לא שאני זוכר פניה כזו, נכון?"

ת. נכון.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

ש. עכשיו לעומת זאת בניגוד לזה שפה אתה לא זוכר פניה כזאת, זכרת פניה של שרון שלום בעניינים אחרים.

ת. נכון.

ש. הזכרת פה שגריר ברומא, שגריר בלונדון, זאת אומרת אם היו פניות אם היית זכור על פניה כזאת, היית אומר אותה, לא היית חושב שצריך להסתיר אותה.

ת. נכון.

ש. ולכן אתה עדיין היום אחרי כל הקורות הללו... אתה לא זוכר סיטואציה ששרון שלום דיבר איתך בנושא השגריר בן אריה, נכון?

ת. נכון כמו שאמרתי אני לא – אחרי בחלוף ארבע שנים אני לא ... לא רוצה לשלול אותה.

ש. זאת אומרת ש- בואר רגע נשים את הדברים, כשאתה אומר בחלוף כל כך הרבה שנים אני לא רוצה לשלול את זה, אתה מדבר פה מטעמי זהירות, נכון?

ת. אמת. (פרוטוקול עמ' 202 שורות 12-31).

122. ניתן, איפוא, לחדד ולהבהיר את גירסתו של רודד כפי שנמסרה במשטרה ובעדותו בבית המשפט, כך שאינו זוכר ששרון שלום שוחח איתו בנוגע למינוי בן אריה, ואף אינו זוכר פגישת הכנה לקראת הועדה בה מונה בן אריה. אולם מאחר שפגישות ההכנה היו נהוגות בשגרה, ולנוכח דבריו של דני אילון, מסר רודד כי אינו שולל אפשרות שאמר את הדברים המיוחסים לו אודות השיחה עם שרון שלום.

123. רודד נשאל בחקירתו הנגדית אם הופעל על לחץ כלשהו במינוי בן אריה לשגריר. הוא אישר כי בחירתו בבן אריה נעשתה משיקולים ענייניים, על סמך כישוריו, נסיונו ויכולתו של בן אריה (פרוטוקול עמ' 199 שורה 21 ואילך). כמו כן אישר שמעולם לא הופעל עליו לחץ בשום ועדה (עמ' 215 שורות 13-15).

סיכום ביניים – עדויות יוסי גל ושמעון רודד

124. שני העדים היו נציגי הנהלת המשרד בועדת המינויים. שניהם העידו כי באופן שגרתי מתקיימות ישיבות הכנה של חברי הנהלת המשרד, במטרה להגיע למועמדים מוסכמים במידת האפשר. שניהם העידו כי לעיתים מביע שר החוץ עמדה בנוגע למינויים הרצויים

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

בעיניו, בעיקר כשמדובר במינויים משמעותיים, וכי ניתן משקל לרצונו של השר. עם זאת, בנוגע למינוי בן אריה שני העדים לא זכרו הבעת עמדה או העברת מסרים כלשהם על ידי הנאשם או מטעמו, ואחד מהם אף שלל זאת פוזיטיבית.

עדות דני אילון

125. דניאל (דני) אילון התחיל את דרכו במשרד החוץ בשנת 1989 ומילא שורה של תפקידים בכירים, ביניהם נציג משרד החוץ בשלכת ראש הממשלה, יועץ מדיני לשלושה ראשי ממשלה ושגריר ישראל בווינגטון. לאחר שפרש ממשרד החוץ נבחר אילון בשנת 2009 כחבר כנסת ומונה גם כסגן שר החוץ. בתפקיד זה שימש מיום 1.4.09 עד 5.2.13. שר החוץ באותה תקופה היה הנאשם (פרוטוקול עמ' 222, 223).

126. בתפקידו כסגן שר החוץ שימש אילון כראש ועדת המינויים העליונה לבחירת ראשי נציגויות. בעבר עמדו בראש ועדה זו שרי החוץ, אולם אילון העריך כי בחירתו לעמוד בראש הוועדה היתה טבעית לנוכח הרקע שלו במשרד החוץ והאמון שנתן בו הנאשם (עמ' 223 שורה 22 ואילך). העד תיאר כי בתפקידו כיו"ר הוועדה ראה עצמו כנציג ואיש אמונו של השר, המחוייב לבצע את שהתבקש על ידי השר. אם עמדת השר בנוגע למינויים היתה שגויה לדעתו, היה אומר זאת לשר בארבע עיניים. בחלק מהמקרים השר שמע לו ובמקרים אחרים לא שמע לו (פרוטוקול עמ' 223 שורה 2 ואילך).

127. אילון העיד, בדומה לעדויותיהם של יוסי גל ושמעון רוזד, כי נהוג היה לקיים ישיבות הכנה לועדות המינויים. ישיבות ההכנה לועדה שבראשותו התקיימו במשרדו, והשתתפו בהם המנכ"ל ומנהל כח אדם. עוד העיד, גם זאת בדומה לגל ורוזד, כי מטרת הישיבות היתה להגיע להסכמה לגבי מועמדים לתפקידי מפתח, לדבריו – כדי למנוע "מסחרה" או משא ומתן לגבי תפקידים אלה (פרוטוקול עמ' 224). אילון הוסיף כי מטבע הדברים שר החוץ היה מעורב במינויים לתפקידים בכירים, וכי זוהי פרורוגטיבה של שר החוץ ואף חובתו. הוא הוסיף כי הנאשם היה מעורב גם במינויים הנחשבים משניים או פריפריאליים (פרוטוקול עמ' 225).

דני אילון הוא עד התביעה העיקרי בפרק זה, והעד היחיד שהעיד על כך שהנאשם הפעיל את השפעתו כדי להביא למינויו של בן אריה כשגריר בריגה.

עדות אילון בנוגע לשיחותיו עם הנאשם על מינוי בן אריה

128. באשר למינויו של בן אריה כשגריר תיאר אילון כי ביקש להיפגש עם השר בנוגע לנושאים מדיניים, ובסיום הפגישה אמר לו הנאשם שלקראת הוועדה הממנה את השגריר בלטביה

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

יש למנות את בן אריה כשגריר שם. לאחר שרוענן זכרוננו תיקן והבהיר כי השר הוא שקרא לו להיכנס לחדרו. את הפגישה עצמה תיאר אילון:

"זכורה לי הפגישה הזאת טוב ודיברנו על נושאים מדיניים ולקראת סוף הפגישה הוא אמר לי שלקראת הועדה שממנה את השגריר בריגה בלטיביה צריך למנות את בן אריה כשגריר שם.

...

ש. איזה הסבר קיבלת ממר ליברמן?

ת. שהוא הכי טוב לשם.

ש. ומה היתה דעתך לגבי ההסבר הזה שקיבלת ממר ליברמן?

ת. לא היתה לי שום דעה... לא חשבתי עליו יותר מידי" (פרוטוקול עמ' 228 שורות 14-30).

129. אילון העיד כי הופתע לשמוע על מועמדותו של בן אריה כיון שבשונה ממועמדים אחרים, בן אריה לא פנה אליו לצורך קידום מועמדותו (פרוטוקול עמ' 228 שורה 30 – עמ' 229). עם זאת הבקשה נראתה לו טבעית ולא היתה חריגה, לנוכח מומחיותו של השר באזור ברית המועצות לשעבר והעובדה שמדובר בעובדת לשכתו (פרוטוקול עמ' 229).

130. אילון תיאר כי לאחר אישור מינויו של בן אריה הוא דיווח לשר על אישור המינוי, והשר הודה לו על כך (פרוטוקול עמ' 231 שורה 28 – עמ' 232 שורה 4). הוא נשאל והשיב כי הודיע לשר על מינויו של בן אריה בלבד ולא על מינויים נוספים (פרוטוקול עמ' 232 שורה 14). לאחר שרענן את זכרוננו מהודעתו במשטרה ביקש אילון לתקן ואמר כי עדכן את השר על כל המינויים באותה ועדה, אולם מיד הבהיר שהעדכון לגבי המינויים האחרים היה הרבה יותר מינורי (פרוטוקול עמ' 232).

131. הנאשם התייחס לעדותו של דני אילון שלפיה התקשר אל הנאשם לאחר ועדת המינויים, סיפר לו על המינוי והנאשם הודה לו באופן מיוחד על מינוי זה. הנאשם העיד כי תמיד לאחר ועדות המינויים היה אילון מתקשר אליו ומקריא את רשימת המקומות והאנשים שמונו, אך אילון מעולם לא סיפר לו במיוחד על מינויו של בן אריה והוא לא הודה לאילון על המינוי (פרוטוקול עמ' 346, 430).

132. בנוגע למועד השיחה בינו לבין הנאשם, מסר אילון כי היא התרחשה מספר ימים לפני הישיבה עם המנכ"ל, ומכיון שהיתה ספונטאנית אינה רשומה ביומן (פרוטוקול עמ' 230 שורות 1-3). אילון הופנה ליומנו, ת/20, ולכך שביומן זה מופיעה פגישה עם השר לאחר

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

ישיבת ההכנה לועדת המינויים; הישיבה עם השר רשומה ביום 25.10.09, וישיבת ההכנה ביום 21.10.09. על כך השיב אילון כי הפגישה עם השר הרשומה ביומנו היא פגישה שניה, בנוסף לפגישה הראשונה שתיאר בעדותו. לדבריו גם בפגישה זו, שנקבעה מראש ויוחדה לנושאים מדיניים של המשרד, עלה עניין מינויו של בן אריה, כאשר לקראת סוף הפגישה, כשעמד על רגליו בדרכו החוצה, שאל אותו השר אם הוא זוכר את עניין בן אריה והוא השיב בחיוב (פרוטוקול עמ' 230).

133. קיימת, איפוא, אי התאמה בין גירסתו הראשונה של אילון לבין הגירסה שמסר לאחר שעניין ביומנו. בגירסה הראשונה סיפר על ישיבה אחת עם השר שבה עלה נושא מינויו של בן אריה, כשאותה ישיבה קדמה להתכנסות ועדת המינויים. לאחר שעניין ביומנו וראה את אי ההתאמה בין תאריכי הישיבות המופיעות בו תיקן אילון את גירסתו וטען שהתקיימו שתי ישיבות עם השר שבהן עלה עניינו של בן אריה, כאשר הראשונה שבהן אינה רשומה כלל ביומנו.

134. אילון נשאל בחקירתו הנגדית מדוע לא מסר במשטרה מלכתחילה שהשר פנה אליו פעמיים לפני הועדה, והשיב שלא זכר את הדברים ונזכר בהם רק כששחזר תוך עיון ביומן (פרוטוקול עמ' 247 שורות 18-21). הוא נשאל מדוע לא הבהיר את הדברים במשטרה בהזדמנויות שונות שהיו לו, ולא תיקן ואמר שהתקיימו שתי פגישות עם השר, ובתגובה הסביר כי בידי המשטרה היו יומניו. אילון נשאל כיצד יכול היה מי שמעניין ביומן לדעת שהתקיימה פגישה נוספת שאינה רשומה ביומן, והשיב כי מסר במשטרה שהפגישה עם השר התקיימה לפני ישיבת ההכנה לועדת המינויים, ואם רשומה פגישה עם השר לאחר הישיבה, הרי שהתקיימה עוד פגישה (פרוטוקול עמ' 249). אילון נשאל על ידי בית המשפט מדוע לא דאג להודיע למשטרה על אי הדיוקים והשינויים שבהם נזכר בדיעבד, והשיב כי הניח שהמשטרה תבין זאת בעצמה, וכי מדובר באי דיוקים קטנים שאינם קרדינאליים בעיניו. לדבריו על המשטרה לערוך את הסינתזה בין דבריו בעל פה לבין יומנו (פרוטוקול עמ' 250). בהמשך נשאל אם על המשטרה לנחש שהתקיימו פגישות שאינן רשומות ביומן והגדיר את הדבר כטריוויאלי (פרוטוקול עמ' 253 שורה 14).

135. ב"כ הנאשם הטיח בעד טענה שלפיה הוא סבר שהרישומים ביומנו יתמכו בגירסה שמסר במשטרה, אולם לאחר שראה את יומנו שם לב שהפגישה עם יוסי גל קדמה לפגישה עם השר, הגירסה שמסר התנפצה בפניו, והוא יצר פגישה נוספת. אילון הכחיש את הטענה וחזר על עמדתו (פרוטוקול עמ' 252).

עדות אילון בנוגע לשיחותיו עם רודד וגל

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

136. אילון נדרש בעדותו בבית המשפט להתייחס לנושא נוסף שלגביו התגלה פער בין גירסתו בהודעתו במשטרה לבין העובדות כהווייתן: אילון טען שהנאשם ביקש ממנו לפעול למינויו של בן אריה כשגריר בלטביה, וכי בישיבה משותפת שלהם אמרו לו גם יוסי גל ושמעון רודד שהתבקשו לפעול למינויו של בן אריה. בהודעתו במשטרה נ/5 תיאר אילון כדלקמן:

"קיימתי ישיבה מקדימה אצלי בחדר עם מנכ"ל משרד החוץ יוסי גל ור' אגף משאבי אנוש שמעון [חדד] רודד. אפשר לבדוק את מה שאני אומר ביומן שלי וגם ביומן של יוסי גל ושמעון רודד בלו"ז.... באותה ישיבה תיאמנו את עמדת ההנהלה של שלושתנו בועדה וסיכמנו בינינו עבור מי אנחנו מצביעים בועדה, זה נוהל רגיל כדי לקיים את שגרת הניהול של המשרד, במיוחד בנושא מינויים.

שאלה: האם אתה יודע אם מר ליברמן דיבר עם יוסי גל ושמעון רודד אודות המינוי ותמיכה במינוי של זאב בן אריה כשגריר ישראל בלטביה טרם ועדת המינויים?

תשובה: המנכ"ל יוסי גל ציין בפני בישיבת ההכנה, שמר ליברמן דיבר איתו וביקש ממנו לדאוג למינויו של זאב בן אריה, שמעון רודד ציין בפני כי יועצו של השר מר שרון שלום דיבר איתו אודות מינויו של זאב בן אריה לפני הועדה כדי שידאג למינוי ללטביה כשגריר ישראל" (ת/5 שורות 29-40 וראו גם עדות אילון בפרוטוקול עמ' 238, שם אישר כי כך מסר במשטרה).

137. אלא שתיאור זה אינו עולה בקנה אחד עם המציאות: אילון העיד בחקירתו הראשית בנוגע לישיבת ההכנה המשולשת כי על פי הרישומים ביומנו נכחו באותה ישיבה **"רק המנכ"ל ודני"**, דהיינו הוא עצמו ויוסי גל בלבד, ללא שמעון רודד (פרוטוקול עמ' 230 שורה 26 ואילך). כך שלמעשה לא התקיימה כלל ישיבת הכנה "משולשת" אלא מפגש בינו ובין יוסי גל בלבד. ממילא לא יתכן ששיחתו עם גל ועם רודד התקיימה בישיבה המשולשת, שלא התקיימה מעולם.

138. בחקירה הנגדית הבהיר אילון כי מסר את עדותו הראשונית לחוקרים בכנסת בזמן דיוני התקציב, ללא הכנה מוקדמת, כשהוא טרוד בעניינים אחרים, ולכן השיב כפי שהשיב. הוא הוסיף כי ב-99% מהמקרים השתתפו בישיבות ההכנה גל ורודד, אולם באותו מקרה על פי הרשום ביומנו נכח גל בלבד (פרוטוקול עמ' 240).

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

139. אילון טען כי השיחה עם יוסי גל התקיימה בישיבת ההכנה שקיימו השניים, ואילו השיחה עם שמעון רודד התקיימה כאשר התכנסה ועדת המינויים (פרוטוקול עמ' 231). וכך העיד:

**"ש. מתי, אם בכלל, שוחחת על המינוי של זאב בן אריה עם מר עודד?
[צריך להיות: רודד]**

ת. כשנכנסנו לחדר ועדת המינויים, בדרך כלל מר [עודד] רודד היה נכנס לפני, הייתי חולף על פניו ולוחץ את ידו, טופח על שכמו. רציתי לוודא במקרה הזה שהוא יודע עבור מי אנחנו רוצים להצביע ללטביה ואז אמרתי לו אתה יודע לגבי בן אריה בלטביה, אז הוא אמר לי דיברתי עם שרון.

ש. מי זה שרון

ת. אני מניח שזה שרון של[ו], הוא לא אמר שרון שלום, הוא אמר שרון." (פרוטוקול עמ' 231 שורות 9-14).

עובדות אלו שנויות במחלוקת. הן הוכחו פוזיטיבית על ידי יוסי גל, והוכחו באופן כמעט ודאי על ידי שמעון רודד, כמפורט לעיל.

140. ביום 23.12.12 התקיימה שיחת טלפון בין אילון לבין סנ"צ יורם נעמן, ביוזמתו של אילון. השיחה תועדה בזכ"ד שערך סנ"צ יורם נעמן – 7/נ. בשיחה זו שאל נעמן את אילון אם גל ורודד סיפרו לו על מעורבות ליברמן במינוי בן אריה בנוכחות שלושתם יחד, ואילון השיב כי כל אחד מהם סיפר לו על כך בנפרד, ולא בנוכחות כל השלושה. כך שאילון חזר למעשה ואישר את הגירסה הראשונה שמסר בהודעתו בדבר דבריהם של גל ורודד, אם כי הבהיר כי הם לא נאמרו זה בפני זה.

141. את העובדה שבישיבת ההכנה לוועדת המינויים נכחו גל והוא בלבד, ושדברי רודד נאמרו בפתח ועדת המינויים עצמה, הבהיר אילון רק בראיון שנערך לו בפרקליטות לקראת עדותו, ביום 21.4.13 (נ/6 וכן עדותו בפרוטוקול עמ' 242 שורה 4 ואילך). הוא נשאל והשיב כי ראה את יומנו סמוך מאד לאחר מסירת הודעתו למשטרה (פרוטוקול עמ' 241 שורה 15), וכשנשאל מדוע לא פנה מיד למשטרה השיב שידע שהיומן נמצא בידי המשטרה (שם שורה 27). אילון אישר שהיה מודע לכך שרודד לא נכח בפגישה כבר ביום 23.12.12, כששוחח עם סנ"צ נעמן בשיחה שתועדה בנ/7. הוא השיב ששיחה זו נערכה לאחר שעבר כבר על יומנו וראה שלא התקיימה פגישה משולשת (פרוטוקול עמ' 243). אילון לא נתן הסבר של ממש לכך שבאותה שיחה, שבה נשאל על נוכחותם של גל ורודד בפגישת ההכנה, לא הבהיר שרודד לא נכח כלל בפגישת ההכנה, וחזר על הסברו שלפיו יומנו היה כבר בידי

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

המשטרה והוא לא היה צריך לחזור על כך (פרוטוקול עמ' 244 מחצית ראשונה של העמוד). תשובתו חזרה על עצמה גם כשנשאל מדוע לא אמר את הדבר מיוזמתו בראיון בפרקליטות, אלא רק לאחר שיומנו הוצג לו (פרוטוקול עמ' 244 שורות 17-23). אילון הוסיף כי מדובר בזוטי זוטות (פרוטוקול עמ' 244 שורות 30, 31).

142. ההסבר שמסר אילון מעורר קושי, שכן גם אם יומנו הועבר למשטרה, יש צורך במתן הסברים והבהרות לכתוב בו, ולא ניתן לקבל כמובנת מאליה את ההנחה שהחוקרים שיעיניו במסמך יבינו מיד את תכנו, ויעמדו על כך שהוא מתקן את הגירסה שמסר בחקירה. ואכן, בחקירה הנגדית נשאל אילון כיצד אמור השוטר לדעת מהכתוב ביומן כי בישיבה נכחו יוסי גל ואילון בלבד, ולא צורף אליה אדם נוסף. אילון לא השיב תשובה ישירה לשאלה, אלא השיב כי חשב לתומו שמה שחשוב זה מי אמר למי, ודברים אלה הובהרו לשוטרים ולעורכי הדין (פרוטוקול עמ' 245 שורות 14-7).

הראיון הטלויזיוני

143. דני אילון נחקר עוד בחקירתו הראשית אודות ראיון טלויזיוני לעיתונאית גאולה אבן בערוץ הראשון בטלויזיה. באותו ראיון נשאל אילון על מינויו של בן אריה כשגריר ועל הטענה שהמינוי נעשה בנסיבות בלתי ראויות. הראיון הוצג בבית המשפט ותמלילו הוגש וסומן ת/31. אילון השיב בראיון כי **"מועמדותו של זאב בן אריה עברה פה אחד מכיוון שהוא היה בעל הכישורים הטובים ביותר מול כל המתמודדים"** (פרוטוקול עמ' 236 שורות 10, 11). אילון אף פירט את יתרונותיו של בן אריה: ידיעת השפה, העובדה שהיה שגריר בעבר וגילו המביא לכך שזה יהיה תפקידו האחרון. לאור כל אלו חזר אילון וסיכם כי המינוי ראוי. לטענה שהנאשם דחף למינויו של בן אריה השיב אילון כי אינו זוכר דבר כזה (פרוטוקול עמ' 236 שורות 19-13).

144. אין מחלוקת על כך שדברי אילון בראיון הטלויזיוני עומדים בניגוד ברור לעדותו בבית המשפט, שכן אילון טען שאינו זוכר התערבות של הנאשם לתמיכה במועמדות בן אריה. בחקירתו הראשית מסר אילון מספר הסברים לסתירה זו: עוד לפני שצפה בראיון עצמו השיב אילון כי על פי תיאום מוקדם הראיון היה אמור לעסוק בנושאים מדיניים אחרים, ולא בנושא זה (פרוטוקול עמ' 233 שורה 23 ואילך). כמו כן טען שהיתה במפלגתו מדיניות שלפיה אין מתראיינים בנושא הנאשם ומשפטיו השונים (פרוטוקול עמ' 234 שורה 20). לאחר הצפיה בראיון הסביר אילון כי ניסה שלוש פעמים להתחמק מלהשיב לשאלה, והשיב רק כשנדחק לפינה. עוד הוסיף כי **"אף אחד לא מצפה שאפליל שר חוץ מכהן של מדינת ישראל בפומבי עם כל ההשלכות שיכולות להיות לזה"**. אילון הוסיף כי מדובר

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

בראיות טלויזיה ולא באולם בית משפט, ותשובתו היתה אמירה דיפלומטית שנועדה לסמן למראיינת לעזוב את העניין. (פרוטוקול עמ' 236 שורה 26-עמ' 237 שורה 2).

145. בחקירה הנגדית עומת אילון עם קשים בהסברים שמסר בנוגע לראיון: ב"כ הנאשם הטיח בפניו כי הוא (אילון) מסר תחילה במשטרה שהשיב לגאולה אבן כפי שהשיב משום שהשאלה היתה בניגוד לסיכום עימו. רק לאחר ששמע כי גאולה אבן מכחישה את דבריו (10/נ, 11/נ) והבין שהיא עתידה להיקרא להעיד בבית המשפט ולסתור את דבריו, הוסיף הסבר חדש שלפיו לא רצה להפליל את שר החוץ בשידור. אילון הכחיש את הטענה ואף ביקש להזמין מטעמו את הדוברת שלו באותו זמן, הגב' עופרי אליהו (פרוטוקול עמ' 272). כשנשאל מדוע לא אמר את הדברים כפשוטם, ולא השיב לגאולה אבן שהוא אינו מעוניין להתייחס בתקשורת לענייניו שלך השר, השיב כי הדבר עלול לגרום נזק ועדיף להתחמק באופן דיפלומטי (פרוטוקול עמ' 274). לטענת ההגנה הסבר זה אינו מספק ולפיכך מסר אילון גירסה שלישית, לפיה ביקש להימנע מהפללת שר החוץ המכהן בתפקידו.

146. נושא הראיון והשאלה אם היה תיאום מוקדם לגביו עלה גם בהמשך, המאשימה אף ביקשה להביא עדויות הזמה בעניין זה, והצדדים הביאו לעדות גם את מי שעסקו בתיאום הראיון – המראיינת הגב' גאולה אבן ומפיק התכנית מר ישי צ'רניאק מזה, והדוברת של אילון בתקופה הרלוונטית, הגב' עפרי אליהו, מזה. אבן וצ'רניאק טענו כי לא היה כל סיכום מוקדם עם אילון בנוגע לתכנים שעליהם ישאל בראיון, ואילו אילון ואליהו טענו כי היה סיכום מוקדם. אליהו אף העלתה את הדברים על הכתב בפייסבוק – ת/34.

147. אנו סבורים שמדובר בנושא צדדי שבשולי המחלוקות שבתיק. זאת ועוד: התיאום הנטען לא היה עם אילון ישירות אלא עם הדוברת אליהו. כך שגם אם קיימת אי הבנה או אף סתירה של ממש בנושא, ספק אם היא נופלת דוקא לפתחו של אילון, ויתכן שהאחריות לכך חלה על הגורמים המתאמים, חלקם או כולם יחד, שלא הבהירו את הדברים כנדרש. בנוסף, אילון מסר מספר הסברים לדבריו בראיון, והטענה בדבר סיכום מוקדם היא אחת מיני אחדות, כך שאין בהכרעה בעניין זה כדי להשליך ישירות על עדותו של אילון.

מכל הטעמים הללו אנו סבורים שאין צורך בהכרעה עובדתית בשאלה אם היה או שלא היה תיאום מוקדם בנוגע לנושאים שיעלו בראיון עם אילון. יחד עם זאת, אנו מוצאים בדבריו בראיון זה משום כרסום בגרסתו כפי שהוצגה בבית המשפט. כאמור לעיל, יכול היה מר אילון לדחות את הנושא על הסף לאחר שהוצגה בפניו השאלה, זאת מבלי להתייחס לגופו של עניין.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

השפעת יחסי ליברמן - אילון על עדותו של אילון

148. השאלה המרכזית המעיבה על מהימנות עדותו של אילון נוגעת לסמיכות הזמנים שבין החלטת הנאשם להדיחו ממועמדותו לכנסת מטעם רשימת ישראל ביתנו, לבין מעורבותו בחקירה נגד הנאשם, וההנחה שהיא כמעט מתבקשת בנסיבות העניין, כי קיים קשר בין הדברים.
149. אילון העיד כי ביום 3.12.12 התקשר אליו הנאשם והודיע לו שלא יהיה חלק מרשימת ישראל ביתנו לכנסת (פרוטוקול עמ' 265 שורה 8 ולפניה). הוא אישר שחש תחושות תדהמה ואכזבה, וכן טען כי הולך שולל בנושאים מדיניים, בכך שמצע המפלגה לא יושם (פרוטוקול עמ' 265 שורות 9-19). עם זאת הכחיש שחש כלפי ליברמן כעס או עלבון (פרוטוקול עמ' 266 שורות 2-13). לטענת ההגנה בסמוך לאחר הדחתו היה אילון מעורב בפרסומים באמצעי התקשורת וכן השפיע על התפתחות חקירת המשטרה, בכוונה לפגוע בליברמן.
150. בחקירתו הראשית נשאל אילון אודות סמיכות הזמנים שבין אי הכללתו ברשימת המועמדים של מפלגת ישראל ביתנו בבחירות לבין מסירת הודעותיו במשטרה. אילון השיב כי לעובדה זו לא היתה כל השפעה על עדותו במשטרה ובבית המשפט, והבהיר כי זה אינו אופייני, הוא אינו נוקם ואינו נוטר (פרוטוקול עמ' 237). בחקירה הנגדית הועלו הטענות בפניו ביתר פירוט. אילון נשאל כיצד זה שינה את טעמו, כאשר לפני הידיעה שלא ייכלל ברשימת מועמדי המפלגה "קשר כתרים" לראשו של ליברמן, תיאר אותו כמנהיג, אדם משכמו ומעלה, מנהיג סוחף וכריזמטי ועוד (פרוטוקול עמ' 266 שורות 25, 26 וכן עמ' 267), ואילו לאחר שהודח מתפקידו החל בשטף ראיונות נגד ליברמן. אילון הכחיש את הטענה (פרוטוקול עמ' 268 שורות 19-22).
151. התייחסנו לעיל בהרחבה לראיון בתכניתה של גאולה אבן, שבו הגן אילון על מינוי בן אריה, ולהסברים שנתן אילון לדבריו. מטעם ההגנה הוגשה גם נ/14, כתבה מעיתון הארץ מיום 2.7.11, דהיינו למעלה משנה לפני הדחתו מהרשימה לכנסת. הכתבה מתארת ראיון עם ויקטור הראל (שעדוּתו בבית המשפט תידון להלן), אשר ביקר את מינוי בן אריה לשגריר. בכתבה תגובה רשמית בשמו של אילון, אשר הצדיק את החלטת ועדת המינויים והגן על מינוי בן אריה. עמדת אילון באה בזמן שנשמעה ביקורת ציבורית על מינוי בן אריה, וכאשר נושא הכתבה היה ביקורתו של ויקטור הראל נגד המינוי. על אף הביקורת שנשמעה, אילון תמך, כאמור, בהחלטת הוועדה ולא הזכיר דבר בנוגע למעורבותו של ליברמן. אילון עומת בחקירתו עם דבריו אלה, אשר בשונה מהראיון לגאולה אבן לא

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

נאמרו בראיון טלויזיה בשידור חי ובאופן מפתיע, אלא בתגובה בכתב לכתבה בעיתון. הוא השיב כי התגובה קונסיסטנטית לדברים שאמר לגאולה אבן (פרוטוקול עמ' 287 שורה 13). לא מצאנו בדברי אילון שם הסבר לשינוי בעמדתו דוקא לאחר הדחתו מרשימת ישראל ביתנו.

152. ב"כ הנאשם התייחסו לכתבה של העיתונאי ברוך קרא מיום 17.12.12 שבה נאמר שחברי ועדת המינויים שהיו מעורבים במינוי בן אריה תמהים על כך שלא זומנו לחקירה. עוד נאמר בכתבה כי עדותם של חברי הועדה עשויה להשפיע על חומרת העבירות, אם יעלה ממנה שהנאשם היה מעורב ממש, ולא רק בשתיקה, במינויו של בן אריה. הכתבה הוגשה וסומנה נ/28. ב"כ הנאשם ציטט מהכתבה אמירה מפיו של אחד מחברי הועדה, שאמר כי לא נחקר מעולם בנושא וכי הוא אינו סנילי וזוכר בדיוק מה היה בועדה (פרוטוקול עמ' 277, 278). לטענתו אותו חבר ועדה הוא דני אילון. אילון לא אישר את הדברים לפרטיהם, וכן הכחיש את הטענה שהוא המקור מאחורי הכתבה (פרוטוקול עמ' 281 שורה 22, וכן עמ' 282-279). עם זאת אישר כי שוחח עם קרא לפני פרסום הכתבה, כי אמר לקרא שלא הוזמן לחקירה וכי אמר את הביטוי "אני לא סנילי" (פרוטוקול עמ' 277 שורה 20 ואילך, עמ' 278). לטענת ההגנה עובדות אלו מצביעות על כך שאילון הוא העומד מאחורי פרסום הכתבה, אשר הביאה בסופו של דבר להשלמת החקירה ולהחמרת כתב האישום נגד הנאשם.

153. ההנחה שאילון הוא המקור העומד מאחורי כתבתו של קרא לא הוכחה ולא ניתן לקבוע כך כממצא עובדתי. עם זאת, אילון עצמו אישר את שיחתו עם קרא וכן אישר שהבהיר שהוא זוכר היטב את שהתרחש בועדה. הדרך מאמירות אלו ועד השלמת החקירה במשטרה אינה ארוכה, כך שדי בעובדות שבהן הודה אילון כדי להעיד על מעורבות מסויימת מצידו בפרסומים שקדמו להשלמת החקירה ולתיקון כתב האישום.

154. ההגנה הגישה גם את נ/13, מזכר מאת סנ"צ יורם נעמן מיום 25.12.12, המתעד שיחה עם דני אילון בה אמר אילון בפתח השיחה שהוא אינו אחראי לפרסומים בתקשורת באותו יום. אילון אישר את הדברים, אם כי טען שהיו חלק משיחת חולין ארוכה (פרוטוקול עמ' 284 שורות 10, 11). הוא נימק את השיחה בכך שהתבקש על ידי החוקרים לסייע בחקירה ככל האפשר (פרוטוקול עמ' 284 שורה 18 ואילך).

155. אילון נחקר גם אודות נ/18, מזכר נוסף שרשם סנ"צ יורם נעמן, המתעד שיחה עימו ביום 30.12.12. באותה שיחה דיווח אילון לנעמן על פריצה לתיבות הדוא"ל של שני כתבים מעיתון ידיעות אחרונות, נחום ברנע ואיתמר אייכנר. על פי התרשומת אילון סבר

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

שהפריצה קשורה לכך שכתבים אלה פירסמו כתבות בעיתונות על ליברמן, והביע את חששו שגם הוא עלול להיות נתון לתופעות דומות. בעקבות שיחת הטלפון נקבעה פגישה, ובהמשך נ/18 מתועדת פגישה בין סנ"צ נעמן וניצב מני יצחקי עם סגן שר החוץ דני אילון והעוזרת הפרלמנטרית שלו, גב' קלרינה שפיץ. בפגישה עלו חמישה אירועים שונים במשרד החוץ. חלק מהאירועים נמחקו מהמסמך לפני הגשתם, כך שתכנם אינו ידוע לנו, וגם האירועים הנותרים אינם רלוונטיים. אולם הם מתייחסים לפעולות של הנאשם או של מקורבים לו במשרד החוץ, אשר אילון סבר שיש מקום לבדיקתן על ידי המשטרה.

156. בחקירתו הנגדית בנושא זה טען אילון כי פעל כנבחר ציבור המשתף פעולה עם מערכת אכיפת החוק (פרוטוקול עמ' 294 בראש העמוד). אילון נשאל בחקירה הנגדית מדוע לא פנה למשטרה לפני הדחתו מהרשימה, והשיב כי ענייניו המשפטיים של ליברמן לא היו ברום מעייניו (פרוטוקול עמ' 294 שורה 26). גם בעניין זה, לא מצאנו בתשובותיו של אילון (פרוטוקול בעמ' 294-299 ובהמשך החקירה הנגדית) הסבר לאותו פרץ פתאומי של אזרחות טובה, ולכך שפנה למשטרה בעניינים שונים הקשורים לנאשם דוקא לאחר הדחתו מהרשימה.

סיכום עדות דני אילון

עדותו של אילון בבית המשפט מעוררת קשיים מניה וביה.

157. אילון שינה את גרסתו לעומת הגירסה שמסר במשטרה בשני נושאים הנוגעים לליבת האישום – מועד שיחתו עם הנאשם בה התבקש לדאוג למינוי בן אריה, והנסיבות שבהן שמע מגל ורודד על הנחיות דומות שלטענתו נמסרו להם. בשני הנושאים אילון נתן הסברים לאי הדיוקים רק לאחר שהתברר שגירסתו המקורית אינה תואמת את הנתונים ה"קשיחים" והאובייקטיביים שביומנים. אילון טען כי הבחין באי ההתאמות בסמוך לאחר מתן הודעותיו במשטרה, אך לא מצא לנכון לתקן את גירסתו אלא בסמוך לפני עדותו בבית המשפט. זאת על אף ששוחח מספר פעמים עם חוקרי המשטרה על נושאים שונים הקשורים בחקירה, הפגין נכונות רבה לסייע בחקירה ואף הצביע על נושאים נוספים הראויים לחקירת משטרה.

158. טענת אילון לפיה לא היה צורך במתן הסברים כיון שהיומנים עצמם הועברו לידי חוקרי המשטרה אינה יכולה להתקבל. פשיטא שכאשר קיימת אי התאמה בין המסמכים לבין העדות שנמסרה, נדרשות הבהרותיו של העד עצמו, וחוקרי המשטרה אינם אמורים ואינם רשאים לספק בעצמם את ההסברים.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

159. ניתן למצוא הגיון מסויים בהסבר שנתן אילון לכך שלא יזם מתן הבהרות למשטרה, כיון שלהערכתו מדובר ב"זוטי זוטות". אכן, ברגיל אנשים אינם נוטים לייחס משקל רב לשאלות שלגביהן הרחבנו את הדיבור: היכן בדיוק ומתי בדיוק התקיימה כל פגישה, האם דברים נאמרו בנוכחות פלוני בלבד או שמא נכח במקום גם אלמוני, וכדומה. שאלות אלו החיוניות במשפט הפלילי, עשויות להיראות משניות בחשיבותן למי שאינו מצוי בתחום, וניתן לקבל את הסברו של אילון לכך שלא פנה למשטרה בהבהרות. אלא שהסבר זה אינו מניח את הדעת לגבי עצם קיומן של סתירות מלכתחילה, ומכל מקום הצטברות הדברים מביאה לכך שלא ניתן לבסס על העדות הרשעה ברמת הוודאות הנדרשת במשפט הפלילי.
160. בסמיכות זמנים לגריעתו מרשימת מפלגת ישראל ביתנו לבחירות לכנסת, אילון פנה למשטרה ולכלי התקשורת והשמיע ביקורת נגד ליברמן בנושא מינוי בן אריה ובנושאים אחרים. זאת בניגוד ברור לעמדות שהשמיע לפני כן.
161. על כך יש להוסיף עובדות חיצוניות לעדות: השבר הגדול ביחסים בין אילון לבין הנאשם, והשתלשלות העניינים באופן שאילון העלה לראשונה את טענותיו ונחקר במשטרה בסמוך לאחר ששמו נגרע מרשימת מועמדי מפלגתו לכנסת; עובדה אשר גם לדבריו של אילון גרמה לו ליחס של תדהמה ואכזבה כלפי ליברמן (פרוטוקול עמ' 265, 266).
162. בנוסף לכל אלו, עדויותיהם של גל ושל רודד אינן תומכות בגירסת אילון בנוגע לחלקם שלהם באירועים, כך שגירסתו נסתרת בנושאים מהותיים שבליבת המחלוקת בתיק.

גירסת הנאשם

163. הנאשם בעדותו תיאר את הרקע להיכרות בינו לבין זאב בן אריה, ששניהם נמנו על קהילת עולי ברית המועצות בירושלים בשנות השבעים והשמונים (פרוטוקול עמ' 327). הוא תיאר את בן אריה כאיש אשכולות, משכיל מאד, אינטלגנטי מאד, פחות דינאמי אך מכובד בשל הידע ורוחב האופקים שלו (פרוטוקול עמ' 327 שורות 18-16).
164. בנוגע למינויים בכירים במשרד העיד הנאשם באופן כללי כי היה מעורב במינויי השגרירים למקומות קריטיים, לתפקידי מפתח, וכן במקומות אחרים שהיתה להם מבחינתו חשיבות מיוחדת. הוא פירט כדוגמא את השגרירות באדיס אבבה, שם היה מעורב כדי להביא למינוי שגרירה מיוצאי אתיופיה. המינוי להונג קונג שיש לו חשיבות מיוחדת בשל היקף הסחר בין המדינות, נורווגיה בשל המעורבות המדינית שלה (פרוטוקול עמ' 336). אולם בנוגע למינוי השגריר לריגה טען כי לא היתה שום חשיבות מיוחדת במינוי (פרוטוקול עמ' 337 שורות 7, 8). הוא הוסיף כי כשהיה מועמד מועדף עליו, הוא לא הסתיר את דעתו וכולם ידעו על כך (פרוטוקול עמ' 337 שורות 17, 18; עמ' 338 שורות 17, 18).

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

165. באשר למינויים שלא היתה לגביהם חשיבות מיוחדת תיאר הנאשם כי בסמוך למועד התכנסות ועדת המינויים העליונה היו סגן שר החוץ, מנכ"ל המשרד וראש המטה המדיני נכנסים אליו ומקריאים לו את רשימת המועמדים, הוא היה מקשיב ואם לא היה דבר מיוחד לא היה מתערב כלל. את רב המועמדים כלל לא הכיר (פרוטוקול עמ' 337). תוך כדי קריאת השמות היו הנוכחים מעירים הערות לגבי המועמדים והתאמתם (פרוטוקול עמ' 338 שורה 9 ואילך).

166. נציין כי בנושא זה אין אחידות בגירסאות השונות שמסר הנאשם. בהודעתו הראשונה במשטרה טען בתחילה כי אינו מעורב כלל במינוי שגרירים (ת/22 עמ' 6). בהמשך טען כי אילון והמנכ"ל מתייעצים איתו בנוגע למינויים קריטיים למשרד, בתפקידי מפתח (ת/22 עמ' 9). בהודעה השניה הודה הנאשם במעורבות עמוקה יותר גם במינויים שאינם קריטיים ותיאר מפגשי הכנה קבועים לקראת ועדות המינויים (ת/23). גישה זו באה לביטוי גם בעדותו בבית המשפט, כאמור לעיל.

גירסת הנאשם לגבי מעורבותו במינוי בן אריה לשגריר

167. הנאשם תיאר את מעורבותו במינוי בן אריה לשגריר בלטביה בפרוטוקול עמ' 342 שורה 33 ואילך: לדבריו בן אריה "תפס אותו" בפרוזדור ואמר לו שהוא מעוניין להגיש מועמדות לסנט פטרסבורג או לריגה. הוא שאל אם ידוע מתי תיפתח קונסוליה בסנט פטרבורג. ליברמן השיב כי לא ידוע מתי תיפתח הקונסוליה בסנט פטרסבורג, ובן אריה אמר שיגיש כנראה מועמדות לשגרירות בלטביה. בעמ' 343 לפרוטוקול המשיך הנאשם ותיאר כי בן אריה לא ביקש ממנו דבר, עזרה או המלצה, אלא פנה אליו מתוך נימוס, שכן התכוון לעזוב לאחר שעבד תקופה ארוכה במטה המדיני שלו. הדבר תואם תיאורים שמסר בהודעתו ת/22, בעמ' 8 ובמקומות נוספים באותה הודעה.

168. הנאשם נחקר גם בנוגע למעורבותו במינוי של זאב בן אריה לשגריר בלטביה. לטענת המאשימה הנאשם השיב בהודעתו הראשונה ת/22 כי לא זכור לו אם היה מעורב במינוי זה. ההפניה בסיכומי התביעה היא לעמ' 9, 10 של ת/22. אכן, הנאשם אמר שם שלא זכור לו שדיבר עם מישהו מהועדה. אולם באותה הודעה הנאשם אף הכחיש מפורשות מעורבות במינוי. כך, בעמ' 8 במחצית העמוד נשאל הנאשם על מעורבותו במינוי השגריר בלטביה, והשיב "לא היתה לי שום מעורבות, הוא תפס אותי בפרוזדור...". בעמ' 9 המשיך הנאשם: "האם אני דיברתי עם מישהו עם החברים בועדה, בוועדת המינויים, אני באמת, באמת, אתה יודע אני מנסה ככה, כרגע להיזכר האם פניתי, האם דיברתי עם דני אילון, האם אהה נכנסתי אליו. אני לא חושב שאני דיברתי...". אמנם לעיתים תשובותיו של הנאשם בהודעתו הראשונה נחרצות פחות מהתשובות שנתן בהודעה השניה או בבית המשפט,

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

אולם הדבר הגיוני כשמדובר בנושא המועלה בפניו בפעם הראשונה. מכל מקום גם בהודעתו הראשונה הנאשם הכחיש מעורבות במינוי בן אריה.

169. בהודעה השניה ת/33 מסר הנאשם כי "ריגה היא לא מקום קריטי לא צומת אסטרטגית וגם זאב בן אריה הוא לא פרסונה קריטית ולכן לא היתה שום מעורבות שלי" (ת/23 שורות 42, 43). הוא הכחיש לחלוטין שהורה לדני אילון למנות את בן זאב לתפקיד שגריר ישראל בלטביה (שם, שורות 48-50).

170. הנאשם טען כי מעולם לא קיים פגישת הכנה עם דני אילון בלבד אלא בהרכב מלא (פרוטוקול עמ' 338 שורות 3, 4; עמ' 343 שורות 34, 35; עמ' 422 שורה 22 ואילך). וכך העיד הנאשם:

"מעבר לאותה שיחה כללית בנוכחות עוד שניים שלושה אנשים שמחליפים דעה. האם שוחחתי בנפרד עם דני אילון על מינוי זאב בן אריה והבעתי את רצוני את דעתי על כך שהוא אמור להיות שגריר בריגה? שלילי חזק. הדבר היחידי שאפשרי כשיושבים שלושה ארבעה אנשים ומקריאים שבעים שמות ומגיעים לשם בן אריה, מישוהו אמר, עניתי משהו, זה דבר היחידי שיכול להיות. כל השאר לא היה ולא נברא"
(פרוטוקול עמ' 422 שורות 22-28).

171. בבית המשפט העיד הנאשם כי לא היו לו שיחות עם אף אחד מבין חברי הועדה על מינוי בן אריה לתפקידו, והוסיף כי את רב חברי הועדה כלל אינו מכיר (פרוטוקול עמ' 343 שורה 8 ואילך). הוא התייחס באופן ספציפי לדני אילון והעיד כי לא היתה שום הוראה ושום לחץ, לא עליו ולא על אף אחד אחר (פרוטוקול עמ' 343 שורות 37, 38). הנאשם התייחס לפגישה מיום 25.10.09, שאלה התייחס גם דני אילון בעדותו, וציין כי על פי הרישום ביומן השתתף באותה פגישה גם יוסי גל, כך שהוא יכול היה לשוחח עם גל ישירות ולומר לו את עמדתו בנוגע למינוי בן אריה, ללא צורך בתיווכו של אילון (פרוטוקול עמ' 344, 345). כמו כן הכחיש הנאשם שהפעיל את שרון שלום בנוגע למינוי בן אריה, והשיב כי כאשר היה מעוניין להעביר מינוי כלשהו, הדבר היה ידוע, הכל ידעו את עמדתו ובמי הוא תומך (פרוטוקול עמ' 346 שורה 36 ואילך, עמ' 347).

172. הנאשם התבקש להתייחס לעדותו של דני אילון בבית המשפט בנוגע לבקשתו למנות את בן אריה לשגריר בלטביה, והשיב כי הפגישות שתיאר אילון לא היו ולא נבראו (פרוטוקול עמ' 343 שורה 18). הוא הביע את תמיהתו על כך שאילון לא עשה דבר לאחר שהפרשה התפרסמה ברעש גדול במרץ 2010, ואף נהג לשבח את הנאשם ואת כישוריו כשר חוץ,

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

אולם החל למלא את חובתו כאדם שומר חוק רק שנתיים וחצי מאוחר יותר, כשמצא עצמו מחוץ לרשימת ישראל ביתנו לכנסת (פרוטוקול עמ' 343 שורה 19 ואילך, עמ' 348 שורה 25 ואילך).

גירסת הנאשם בנוגע למחויבותו כלפי בן אריה

172. הנאשם התייחס לתיזה שלפיה מינוי בן אריה לשגריר בריגה היה גמול עבור מסירת המידע הסודי. הוא ציין כי בזמן פרשת מסירת המידע הסודי היה באופוזיציה, ולא היה כלל מועמד לתפקיד שר החוץ, כך שיכולתו לסייע לבן אריה היתה מצומצמת מאד, והוא אף לא היה צפוי להתמנות לשר חוץ, כך שלא היה ניתן להניח שיוכל להועיל לבן אריה בעתיד (פרוטוקול עמ' 351, וראו הערת הנאשם בעמ' 385 שורות 35, 36).

173. הנאשם הוסיף וטען כי אילו היה מעוניין לגמול לבן אריה על מעשיו, לא היה עושה כך במינויו לשגריר בריגה, אלא במינוי משמעותי בהרבה:

"נניח רציתי לגמול לו טובה על שירות דב שהוא עשה לי, היו לי הזדמנויות והיו לי אפשרויות באמת לעשות הרבה מעבר לזה, מה זה שגרירות בריגה, זה משהו זוטרי. יכולתי להציע לו חכה, מתפנה עכשיו שגרירות במוסקבה, שגרירות במוסקבה זה דבר הכי יוקרתי שיש באירופה.... אני מניח שאם הייתי מתייצב ואומר אני רוצה את זאב בן אריה שגריר במוסקבה, הוא היה שם אין לי ספק שהיה מקבל את התפקיד של שגריר במוסקבה, יכולתי לגמול לו באמת בדרכים מאד מאד במשהו מוחשי וממשי, זה תפקיד נחשק, התפקיד בריגה זה משהו זוטרי, אבל תפקיד במוסקבה אני מניח שלפי הכישורים שלו והניסיון שלו, תאמיני לי הוא היה עובר גם לשגריר במוסקבה. בטח עם התמיכה שלי"
(פרוטוקול עמ' 386 שורות 23-10).

ובמקום אחר:

"בן אריה הוא לא אישר קריטי וריגה היא לא מקום קריטי... לו הייתי רואה בזאב בן אריה אישר קריטי, אז בטח הייתי פועל למנות אותו למוסקבה או למשהו דומה לכך" (פרוטוקול עמ' 424 שורות 25-23).

174. הדברים מדברים בעד עצמם. הגמול שניתן כביכול לבן אריה הוא מינוי ובלתי משמעותי. מדובר בתפקיד בסדר הגודל של כהונת השגריר במינסק, שאותו מילא כבר בן אריה. כך שלמעשה אין כלל "תמורה" או גמול שניתנו לבן אריה. לדברי הנאשם בן אריה היה מועמד

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

טבעי מוביל וודאי לתפקיד השגריר בריגה, והוא לא נזקק לעזרתו של ליברמן או לעזרה אחרת כדי להתמנות לתפקיד על ידי ועדת המינויים (פרוטוקול עמ' 423, 424).

175. הנאשם אף ציין מספר פעמים בעדותו שסבר שכן אריה יתאים יותר לתפקיד בנציגות העתידה להיפתח בסנט פטרסבורג, אשר היה בכיר ומעניין בהרבה מתפקיד השגריר בריגה, אולם בן אריה העדיף את התפקיד בריגה שהיה זמין (פרוטוקול עמ' 404 שורה 31 ואילך, עמ' 405, עמ' 407 שורה 27 ואילך).

176. הנאשם נחקר בחקירה הנגדית על כך שלא הביא לידיעת ועדת המינויים, ולאחר מכן לידיעת ועדת השרים והממשלה, את פרשת מסירת המידע הסודי.

בחקירתו הראשונה במשטרה ת/22 הודה הנאשם בכך שהבין שהתנהגות בן אריה במסירת המידע הסודי היתה לא תקינה, והבין שגילוי עובדות אלו יפגע בבן אריה. כך השיב בעמ' 29-30 :

"ש. אתה מבין מר ליברמן במיוחד היום כשאתה שר חוץ שכזאת התנהגות משגריר היא התנהגות שלא מצופה משגריר?

ת. תקשיב אני... קטונתי בניגוד אליך לשפוט אנשים. יש עובדה...

...

כולנו בני אדם ולאנשים אנשים לפעמים עושים שגיאות, עושים טעויות ומעידה חד פעמית זה לא מדובר פה על עברייני סדרתי, אה ש... שמעל באמון עשרות פעמים ורצח וגנב ואנס. מדובר בסך הכל ב.. על בן אדם טוב, אינטלגנטי, שאתה יודע שנקלע לאיזה שהוא מערבולת שלא לו...

...

שלומי: במקרה הזה אתה מסכים שהוא מעד

אביגדור: בהחלט."

הנאשם נשאל מדוע לא הודיע לוועדת המינויים על המעידה, והשיב :

"להערכתך הוא נמצא בארץ משנות השבעים, בא כיהודי ציוני שהאמין פה, בטח נמצא לפחות 40 שנה בארץ, עבד, כתב, היה בן אדם נחשב, רציני, מור בקהילת דוברי רוסית. אז אני לא רוצה, אתה יודע לחרוץ את גורלו ב.. סיטואציה כזאת.

שלומי: אתה חושב מר ליברמן שאם היית מודיע לוועדה גורלו היה נחרץ?

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

אביגדור: אני חושב עוד פעם אפילו לא עלה בדעתי... היה איזה שהוא אפיזודה ששכחתי ממנה ולא התייחסתי אליה ברצינות, היה ו... חלף עם הרוח ו'סה טו' (ת/22 עמ' 29, 30).

177. בבית המשפט חזר הנאשם על גירסתו. הוא אישר כי נמנע מלדווח לוועדת המינויים משום שידע שהדבר היה חורף את גורלו של זאב בן אריה. הוא הסביר:

"התיאור הוא נכון, אני אמרתי את זה בהודעות ואמרתי ואני התייחסתי לזה כמעידה חד פעמית. בן אדם נמצא חי בארץ יותר מארבעים שנה. תורם לחברה, איש סך הכל השתלב בחברה הישראלית, מעולם, מעולם לא היה איתו שום בעיות משמעת. נעזב את כישוריו הניהוליים, מעולם לא חצה כביש במקום לא נכון, מעולם לא פגע בבן אדם, מעולם לא קיבל שום העברה על התנהגות או על עבירת משמעת. אז אני אומר לך עוד פעם, אני בהחלט חושב שבמקרה הזה יש לתת לאדם הזדמנות, לא צריך לקבור אותו חי בגיל ששים ושתיים לפני שהוא הולך לפנסיה" (פרוטוקול עמ' 429 שורות 18-10).

ובהמשך:

"אז בן אדם עשה שטות פעם אחת, אני אומר לך אני חושב שפעלתי כמו שכן בן אדם סביר היה פועל" (פרוטוקול עמ' 429 שורות 24, 259).

החלטת ועדת המינויים – סיכום ומסקנות

178. העד המרכזי להוכחת טענת המאשימה שהנאשם פעל להשפיע על החלטת ועדת המינויים, כך שבן אריה ימונה לשגריר בריגה, הוא דני אילון. בעדותו של אילון התגלו ליקויים שונים. הוא שינה את גירסתו לגבי נושאים שונים שבמחלוקת, והעלה את טענותיו רק לאחר הדחתו מרשימת ישראל ביתנו לבחירות. למצער ניתן לקבוע כי אין לאילון זיכרון פוזיטיבי ברור וחד משמעי בנוגע לאירועים, שכן עדותו הספונטנית והראשונית נמצאה בלתי מדויקת במספר נקודות.

אילון טען כי הנאשם פעל כדי להשפיע לא רק עליו אלא גם על חברי הנהלת המשרד, יוסי גל ושמעון רודד. אולם גל ורודד עצמם לא תמכו בטענותיו. על כן קיים לכל הפחות ספק סביר בנוגע לעדות אילון בנוגע זה. על כך יש להוסיף עובדות נוספות:

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

על פי עדות אילון, הנאשם הודיע לשמעון רודד את עמדתו בנוגע לבחירת בן אריה באמצעות מר שרון שלום. שלום לא הובא לעדות, על אף שיכול היה לתמוך בגירסת אילון בנושא מהותי העומד בליבת המחלוקת. התייחסנו לעיל למשמעות המשפטית שיש להימנעות מהבאת עדים נדרשים, והדברים יפים גם בענין זה.

179. כל חברי ועדת המינויים שנחקרו במשטרה (מלבד אילון) טענו שלא קיבלו כל הנחיה ולא היה כל ניסיון להשפיע על הצבעתם. גם אם אנשי הנהלת המשרד הם הדומיננטיים בועדה, אין הם מהווים רוב בקרב החברים. על מנת להבטיח את בחירת בן אריה, היה על הנאשם לפעול גם מול חברי ועדה אחרים, אך הוכח כי הוא לא עשה כך. עובדה זו מעלה ספק לגבי הטענה שהנאשם פעל להבטחת מינויו של בן אריה כשגריר.

180. החלטת ועדת המינויים היתה סבירה וצפויה לנוכח נתוניו וכישוריו של זאב בן אריה, ובהתחשב בכך שהוא עמד בפני פרישה לגמלאות. אין בבחירתו של בן אריה לתפקיד כדי להעיד על עשייה מיוחדת לטובתו, ולהיפך: אילו היה הנאשם מעוניין לגמול לבן אריה, היה באפשרותו למנות אותו לתפקידים משמעותיים בהרבה, בין לתפקיד בלנינגרד או במוסקבה, בין כמינוי פוליטי השמור לשר.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

ד. התאמת בן אריה לשמש בתפקיד השגריר

181. האם החלטת ועדת המינויים היתה נכונה וסבירה לגופו של עניין?

לשאלה זו חשיבות העומדת בפני עצמה, והיא עשויה אף להשליך על שאלת השפעתו של הנאשם על התנהלות הועדה. שכן אילו מדובר היה במינוי כושל של אדם שאינו מתאים לתפקידו, היה בכך כדי לתמוך באפשרות שמאן דהוא, הנאשם או אדם אחר, פעל למינויו של אותו אדם. אנו סבורים שמינויו של בן אריה היה סביר ואף מתבקש, כך שהוא יכול היה להתמנות לתפקיד ללא כל סיוע מהנאשם, הכל כמובן תחת סייג שתיקת הנאשם לגבי פרשת מסירת המידע.

עדות ויקטור הראל

182. הראיה העיקרית לאי התאמתו של בן אריה לתפקיד השגריר בריגה היא עדותו של מר ויקטור הראל. הראל שירת במשרד החוץ 42 שנה, כולל בתפקידי שגריר וסמנכ"ל. בתקופה הרלוונטית שירת בתפקיד האחרון לפני פרישתו, כמפקח הכללי על שירות החוץ (פרוטוקול עמ' 72). מבחינת מהות התפקיד מדובר למעשה במפקח המשרד (פרוטוקול עמ' 73 שורה 1). העד תיאר סוגים שונים של ביקורת שהיה מקיים, כולל ביקורת בשגרירויות, על פי תכנית עבודה או כאשר התעוררה תקלה או חשש לתקלה או שקיים צורך מיוחד (פרוטוקול עמ' 73). העד אף נפגש עם הנאשם לשיחה שבה לדבריו התייחס גם לתפקודו הבעייתי של בן אריה בשגרירות כפי שיפורט להלן.

183. עיקר עדותו של העד סבבה סביב ביקורת שערך בשגרירות בבלרוס בחודש אפריל 2008, בתקופה בן כיהן בן אריה כשגריר. העד תיאר כי בביקור התגלתה מציאות קשה בשני תחומים: האחד - במשך שבעה חודשים לא היה "רופא אמון", כך שלא ניתן מענה לבעיות רפואיות של העובדים ובני משפחותיהם, והנושא השני הוא משכורותיהם הנמוכות במיוחד של העובדים המקומיים, שלא הדביקו את האינפלציה המקומית והביאו את העובדים כמעט עד פת לחם (פרוטוקול עמ' 74). העד נשאל מי האחראי למצב הקשה בנציגות (פרוטוקול עמ' 74 שורה 29), והשיב כי האחראים היו במטה בירושלים, אגף הכספים והאגף האמון על שירותי הבריאות, אשר לא השיבו לפניית חוזרות ונשנות של קצין המנהלה (פרוטוקול עמ' 75 בראש העמוד). עם זאת הוסיף כי לפי תפיסתו קיימת גם אחריות ישירה של השגריר, אשר כראש הנציגות ו"בעל הבית", עליו להיות מעורב בכל הקורה בשגרירות (פרוטוקול עמ' 75 שורה 3 ואילך). לכן, לשיטתו של העד, האחריות מתחלקת בין המטה לבין השגריר, כאשר קצין המנהלה עשה כל שיכול היה כדי לפתור את הבעיה, ועל כך זכה לשבחים מהעד (שם, שורות 10-7).

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

184. מיד לאחר שובו לארץ כתב הראל מכתב שסומן חלק מת/21. המכתב מיום 6.4.08 מוען אל מנכ"ל משרד החוץ, עם העתקים לסמנכ"ל אירו-אסיה ומרכז אירופה ואל הסמנכ"ל למינהל. במכתב הבהיר כי הא פונה מייד עם שובו ממניסק בעניינים דחופים המצריכים פיתרון מייד, **"כשבשניהם התנהלות המטה (כספים ומשקו"ף) מצביעה על אטימות, בירוקרטיה נטולת אנושות וחוסר הבנת הנקרא, ובמילים אחרות: תעודת עניות למשרדנו"** (ההדגשה אינה במקור). הראל פירט במכתב את שתי הבעיות שעל הפרק – שכר העמ"זים (העובדים המקומיים) והנושא הרפואי, ציין לטובה את קצין המינהלה בשגרירות אשר פנה שוב ושוב למטה, הגדיר את המצב כ"ביזיון" וביקש פיתרון הולם.

185. טענותיו הקונקרטיות של הראל כלפי בן אריה בנושא זה אינן ברורות. אין ספק שקצין המינהלה בשגרירות פעל ועשה ככל יכלתו לפתרון הבעיות, והוא אף מצויין לטובה במכתבו של הראל. ברור שפעולות קצין המינהלה היו על דעתו של השגריר. הנושאים המצויינים במכתב הם בעלי חשיבות לעובדים ולשליחים, אולם אינם נוגעים כלל לעבודה המהותית ולליבת עיסוקיהם של השגרירות ושל השגריר. הראל טען כי היה על השגריר "להפוך שולחנות". אולם קשה לקבל את הטענה שחוסר ההיענות לזעקות השגרירות מעידות דוקא על מחדליו שלו, ולא על מחדליהן של יחידות המטה שאמורות היו לטפל בבעיה באופן ענייני, ללא צורך בשולחנות הפוכים.

186. לגופו של עניין, הראל לא ערך דו"ח ביקורת או מסמך כתוב כלשהו המסכם את ממצאיו והתרשמותו מהביקור בשגרירות באופן כללי. הוא לא ערך דו"ח ביקורת גם בנוגע לנושאים הנזכרים במכתב. כל שנכתב על ידו בעקבות הביקור הוא המכתב הנ"ל, אשר כאמור אינו מתייחס כלל לבן אריה ואפילו אינו מזכירו בשמו. הראל טען כי בן אריה לא התאים לתפקיד שגריר ולא מילא כראוי את תפקידו. כאמור, הדבר לא עלה כלל וכלל מדו"ח הביקורת. הוא לא עלה גם ממקור אחר כלשהו.

התייחסויות עדים אחרים לעדות ויקטור הראל ולהתאמת הנאשם לתפקידו

187. הנאשם העיד כי אינו זוכר את פגישתו עם ויקטור הראל, אך לא הכחיש קיומה של פגישה כזו, ואף הניח שהיא התקיימה מאחר שהראל זכר אותה (פרוטוקול עמ' 347). הנאשם תיאר את הפגישה באופן המגמד את משמעותה וגובל בהשפלתו של הראל, כאשר לדבריו בפגישות מסוג זה בזמן הפגישה עצמה, בן שיחו אינו מודע לכך אך הוא צופה במקביל בטלויזיה הדולקת מולו ומעשן סיגר (פרוטוקול עמ' 347 וכן עמ' 409). הנאשם ציין כי הפגישה מאד לא הרשימה אותו, שכן הוא אינו זוכר ממנה דבר מלבד הרישום ביומן (פרוטוקול עמ' 411 שורה 27 ואילך). שכן הפגישה היתה בערב חג סוכות, ולא עניינו אותו

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

"כל הקיטורים שם". על אף שהפגישה אינה זכורה לו, ידע הנאשם לספר כי הדבר היחיד שעליו חשב היה מתי לעזאזל הפגישה תסתיים, והוא יוכל לרוץ הביתה לנכדות שלו (פרוטוקול עמ' 409 שורות 14,15, עמ' 414 שורות 13-17).

188. לגופו של עניין העיד הנאשם כי על פי ידיעתו לא הועבר שום מסמך מויקטור הראל אליו או אל לשכתו וכי אין להתייחס לכל שמועה או רכילות. הנאשם הוסיף כי הראל לא התריע ולא אמר דבר נגד מינויו של הראל במשך חמישה חודשים, וכי מצא לנכון להתריע ולכתוב מכתב לנציבות שירות המדינה רק לאחר הפרסומים בתקשורת בנוגע למינוי (פרוטוקול עמ' 347, 348). הנאשם הבהיר כי אינו פוסל אדם על סמך שיחה אחת שבה נקב הראל באקראי בשמו של בן אריה, ללא העברה של מסמך רשמי וחתום (פרוטוקול עמ' 410, 411).

189. הנאשם ציין מספר פעמים כי לדעתו בן אריה התאים לתפקיד השגריר בלטביה, ויכול היה למלא אותו ללא סיוע מצידו. כך, בהודעתו הראשונה ת/22 ציין הנאשם מספר פעמים:

"אם אתה שואל אותי אם זאב בן ארי ראוי להיות שגריר בווינגטון, לא חושב שיש לו כישורים להיות שגריר בווינגטון. האם הוא ראוי להיות שגריר בלטביה? כן. האם דיברתי עם מישהו בועדה? לא זכור" (ת/22 עמ')
10 בראש העמוד).

190. בהמשך השיב הנאשם לשאלה אם בן אריה נמצא מתאים להיות שגריר בלטביה באמרו שכנראה נמצא מתאים. הוא הוסיף: "אני מניח שהוא כבר כמה שנים טובות היה בתפקידים שונים. הוא היה... מספר שתיים בקיב לא זוכר שם באיזה שנים... אחר כך היה שגריר בבלארוס אה... באמת יש לו כל הכישורים לא להיות שגריר בווינגטון ב... שגריר בלטביה בטח שיש לו כל הכישורים... הרי יושבת בועדה זה לא ועדה של איש אחד וזה ועדה של... לדעתי 5-6 איש שהיא מונה. אז אפשר לקחת גם פרוטוקול של ועדה ולראות האם מישהו מביע הסתייגות, האם היה ויכוח..." (ת/22 עמ' 24).

ועוד: "תראה אני חושב שיש לו מספיק כישורים. הרי הוא לא מינוי פוליטי. הוא לא אחד שחסר השכלה. הוא לא אחד... הרי מגישים אה... מתפרסם מכרז ל... מינוי שגריר. כל עובד משרד החוץ רשאי להגיש. עכשיו יושבת ועדה. אין לי מושג מי אז היתה הועדה מי היו שם האנשים..." (ת/22 עמ' 27).

191. דני אילון בעדותו, פרוטוקול עמ' 313 שורה 27 ואילך השיב כי בחירת בן אריה היתה ראויה לפי האינפורמציה שהיתה לו. בהודעתו נ/5 אמר במפורש כי לאחר קריאה מחדש של נימוקי הועדה, הנימוקים מדברים בעד עצמם, וכי "על סמך אותו מידע שהיה ברשות

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

הועדה בזמן קבלת ההחלטה, הרי שמידע זה מצדיק את ההחלטה לבחור במועמד זאב בן אריה כשגריר ישראל בלטביה" (נ/5 שורות 11-14).

192. יוסי גל לא זכר שהגיע לידיעתו מכתבו של ויקטור הראל (פרוטוקול עמ' 160, 172). יצוין כי במועד משלוח המכתב גל לא כיהן כמנכ"ל כך שהמכתב לא מוען אליו. הוא לא זכר גם שיחה בעל פה עם ויקטור הראל שבה הביע הראל את דעתו השלילית על בן אריה (פרוטוקול עמ' 174).

193. שמעון רודד נשאל בעדותו בבית המשפט אודות מכתבו של ויקטור הראל ומידת השפעתו. הוא אישר כי "היתה לי היכרות" עם דו"ח על השגרירות במינסק, שנגע בעיקר לתנאי העבודה והמחייה שם (פרוטוקול עמ' 196 שורות 4-1). כמו כן אישר קיומה של פגישה עם ויקטור הראל ביום 7.4.08, שכן הפגישה מופיעה ביומנו, אך לא זכר את תוכן הפגישה. העד הוסיף כי לא זכורה לו ביקורת שהובעה בחריפות כפי שהיא מושמעת היום בדיעבד. באשר לתוכן הביקורת על זאב בן אריה העיד רודד כי היא לא היתה חריגה ביחס לביקורת שנשמעה על תפקוד של חלק מאנשי המשרד בחו"ל (פרוטוקול עמ' 196).

עדות פניי אביבי

194. העד פניי אביבי עובד במשרד החוץ למעלה מחמישים שנה. הוא שירת שלוש פעמים כשגריר, פעמיים כסמנכ"ל ובעת מתן העדות כיהן כמשנה למנכ"ל משרד החוץ (פרוטוקול עמ' 442). בתקופה הרלוונטית, בשנת 2008, שימש אביבי כסמנכ"ל לענייני מרכז אירופה, אירו-אסיה ורוסיה. הוא עמד בקשרי עבודה עם זאב בן אריה הן בתפקידו של בן אריה כשגריר במינסק, הן בהצבתו הזמנית לאחר חזרתו מהשרירות והן בהצבתו בלשכת השר (פרוטוקול עמ' 443).

195. אביבי העיד כעד הגנה לעניין העונש במשפטו של בן אריה. עדות זו הוגשה כמוצג נ/2, ואביבי אישר את תוכן הדברים שאמר ואת דעתו החיובית על בן אריה מבחינה מקצועית (פרוטוקול עמ' 444).

במוצג נ/2, פרוטוקול פרשת העונש בת"פ 1787-05-12, התיק שהתנהל נגד בן אריה, העיד אביבי על בן אריה כדלהלן:

"הדבר החשוב שאוכל לומר שביקשתי שיציבו אותו באגף שלי כאשר עמדתי בראשו וזה על בסיס הידע וההיכרות המקצועית הקודמת. משרד החוץ מאד קטן ותפקידים שמילאתי בשנים האחרונות הייתי חשוף מאד גם לביקורות החיוביות והשליליות על כל העובדים ולכן התרשמתי מאד

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

ממה ששמעתי עליו משליחותיו ועל הידע בתרבות הרוסית שיכלו להשלים את החוסרים שהיו לי.

נזקקתי לסיוע שלו. הנאשם [דהיינו בן אריה] הוכיח את עצמו בתקופה זו כעובד חרוץ ונאמן כאדם קפדני בעבודתו וכאדם שניתן לסמוך על שיקול דעתו. במפגש תרבויות יש חשיבות עצומה להבנת מה שיש מאחורי המילים ובנושא זה הרגשתי חסר ולכן מאד נעזרתי בידע ובהשכלה וברצון הטוב שלו שסייע לי להיכנס לנושא שבעבורי היה חדש.

אני מאד תמכתי במינויו גם כשלא קיבל את התפקיד בגלל הפרשה בריגה. אחד העקרונות שמנחים אותי הוא שהתפקיד יהיה בקו ישר ובהלימה עם ידע של שפות ותרבות. לעניות דעתי במשרד החוץ במדינה שבה 1.2 מיליון דוברי רוסית אין לנו כמות מספיקה של אנשים שמסוגלים להבין באמת את התרבות המקומית והנאשם מבחינתי הוא מומחה לנושא הזה"

196. אביבי נחקר בחקירתו הנגדית בנוגע לקידומו על ידי הנאשם לתפקיד של משנה למנכ"ל משרד החוץ, על קשריו עם הנאשם והאפשרות שיש לו עניין לסייע לנאשם. הוא השיב כי מלבד קשרי עבודה אין לו קשרי חברות או קשרים אישיים כלשהם עם הנאשם, אין לו היכרות עם משפחתו של הנאשם וכדומה (פרוטוקול עמ' 466 שורה 2 ואילך). אביבי הוסיף כי את קידומו העיקרי לדרג שגריר, אשר אפשר לו להיות מועמד ולמלא תפקידים בכירים שונים, הוא "חייב" דוקא לנשיא שמעון פרס שקידם אותו לתפקיד זה (פרוטוקול עמ' 466 שורות 14-19). כמו כן ציין את מעמדו ונסיונו כ"זקן השבט" במשרד החוץ, אשר כיהן בשלושה תפקידי שגריר, שלושה תפקידי ראש אגף, שירת בשלוש יבשות ועל כן היה מועמד טבעי לתפקיד.

197. אביבי נשאל גם על האפשרות שיש לו עניין בתוצאות המשפט בשל האפשרות שהנאשם יחזור לתפקידו כשר חוץ, והשיב כי הוא עתיד לצאת לגמלאות בחודש פברואר 2014, כך שהוא אינו עתיד לקבל קידום כשלהו במשרד (פרוטוקול עמ' 466 שורה 28 ואילך, עמ' 467).

198. העד הובא לעדות כעד הגנה, אולם מבחינת היכרותו את משרד החוץ והתובנות שלו, דבריו שוקלים לא פחות מששוקלים אלה של עדי התביעה עובדי המשרד.

בנוגע לעדות ויקטור הראל העיד אביבי כי קרא את מכתבו של הראל, וכי הבין שהביקורת מכוונת דוקא כנגד המינהלה וניהול הנושא מול העובדים, כאשר השגריר נושא אמנם

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

באחריות כוללת או באחריות מיניסטרילית, אולם המכתב לא כוון כביקורת נגד השגריר דוקא (פרוטוקול עמ' 444 שורה 21 ואילך).

199. אביבי הביע ספק גם בנוגע לתכנה של הביקורת. הוא טען כי אינו זוכר שהראל השמיע את הביקורת בתקופה שלאחר חזרתו ממינסק, ודאי שלא בעוצמה שבה אמר את הדברים בעדותו בבית המשפט. אביבי הבהיר מספר פעמים כי הראל הוא מידידיו הקרובים, התנסח בעדינות ובחר בקפידה את ניסוחיו. דוקא משום כך יש לדברים שאמר משקל רב, שכן הם אינם מונעים ממניע אישי כלשהו, אלא להיפך מכך. מדברי אביבי עולה כי הוא אמר את מה שנתפס בעיני כאמת, על אף הקושי שבמתן העדות נגד דברי חברו ויקטור הראל. וכך העיד :

"ויקטור הראל הוא מידידי הקרובים ביותר, אני צריך להגיד את זה למען ההגינות, אנחנו נפגשים הרבה, אנחנו אכלנו הרבה מאוד פעמים ארוחות צהריים ולא מעט פעמים ריכלנו על הרבה מאוד דברים במשרד. לא זכורה לי בשום צורה ואופן שיחה ישירה על בן אריה שבה נאמר לי הדברים, בטח לא בסמוך גם לנושא של המינוי שלו, כי אני מניח שבקשר לזה זה היה אמור להיות איזה שהיא נורה אדומה, אם זה נאמרו דברים ואני ממש לא זוכר. באיזה שהיא צורה אולי בשיחה, בארוחת צהריים שאנחנו אוכלים כל יום או משהו אחר, בטח לא ייחסתי לזה חשיבות, גם לא זה גם לא הייתה דעתי". (פרוטוקול עמ' 445 שורות 11-3)

ובהמשך, בחקירה הנגדית, העיד אביבי בנוגע לפגישה עם ויקטור הראל לאחר הביקורת בשגרירות בבלארוס :

"לכן אני לא חושב, באמת לא חושב שהיה איזה שהוא מצב כזה שבו זה הדליק לי שם נורה אדומה. אני כן חושב שאם היה מצב כזה, הייתי זוכר אותו, אני לא, לא חושב שיכול היה לעבור אותי בלי שאני אדע" (פרוטוקול עמ' 451 שורות 25-27).

גם לגופו של עניין, אביבי חלק על דעתו של הראל בדבר אי התאמתו של בן אריה לשמש בתפקידו. וכך העיד :

"ריגה לחלוטין לא הייתה בליגה הראשונה של המדינות גם לא ברמה הבינלאומית. לכן זה הייתה מדינה שמבחינתי לפחות כמעט כל עובד טוב של משרד החוץ שכבר היה מנהל מחלקה נניח או שירת בתפקידים מסוימים אז הוא לגיטימי שהוא יגיש לשם ואני אמרתי לו א' בגלל הידע

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

שלו באזור אני חושב מאוד שהוא מתאים, ואם הוא יצטרך את העזרה שלי, אני גם אשמח לתת לו.

ש. עכשיו האם שוחחת עם מישהו מחברי הועדה על הדבר הזה?

ת. כן, אני לא מוכן להישבע עם מי, אבל נדמה לי"

(פרוטוקול עמ' 499 שורות 2-9).

התייחסויות נוספות בראיות לשאלת התאמתו של בן אריה לתפקיד

200. מר עופר אבירן לא העיד בבית המשפט אך הודעתו במשטרה הוגשה וסומנה ת/2. אבירן מסר כי הגיש מועמדות לתפקיד השגריר בלטביה. הוא העריך כי מאחר שזאב בן אריה עבד בלשכת השר והיה דובר רוסית, סיכוייו שלו לקבל את התפקיד קטנים וסיכוייו של בן אריה גדולים. בכל זאת החליט, לדבריו, שלא להסיר את מועמדותו. העד הבהיר כי איש לא פנה אליו ולא ביקש ממנו להסיר את מועמדותו. לאחר מכן מונה אבירן לתפקיד הקונסול הכללי באטלנטה.

מהדברים עולה שאבירן העריך שסיכויי בן אריה לזכות בתפקיד גבוהים וכי הוא המועמד הטבעי, גם ללא השפעה כלשהי.

201. הגב' אילנה רביד היתה חברה בועדת המינויים שבחרה בבן אריה. בהודעתה במשטרה שסומנה ת/3 הבהירה כי לא זכור לה שנמתחה ביקורת על זאב בן אריה ותפקודו במינסק, לא בועדת המינויים ולא בכל הזדמנויות אחרות. כשהוצגו לה דברי ויקטור הראל השיבה כי לא היה ידוע לה על העדר כישורים של זאב בן אריה. בנוגע לאופן הצבעתה בועדה מסרה כי היא היתה ממונה על מעמד האישה במשרד ומטרתה בועדת המינויים היתה לקדם מועמדות של נשים. למרות זאת ציינה הגב' רביד שבחרה לתפקיד בבן אריה ולא במועמדת אחר, אישה, כיון שבן אריה היה בדרג גבוה יותר מהמועמדת וכן בעל ותק עדיף כיון שכיהן בעבר כשגריר. היא הבהירה כי בחרה בבן אריה מרצונה ללא כל השפעה.

202. מר יעקב לבנה אף הוא היה חבר ועדת המינויים כנציג ועד העובדים. הודעתו הוגשה כמוצג ת/4. לבנה לא זכר באופן פוזיטיבי את שיקוליו בהצבעה בעניין בן אריה. עם זאת הוא הכחיש שהיתה אליו פניה מהנאשם או מאדם כלשהו לקדם את מינויו של בן אריה. באשר להתאמתו של בן אריה לתפקיד ולטענות ויקטור הראל השיב לבנה כי "הדימוי המקצועי של זאב בן אריה במשרד לא היה מאד גבוה, בצדק או שלא בצדק. יחד עם זה צריך לציין שהאיש שימש וכיהן כשגריר בבלארוס לפני כן ואני לא זוכר שהיו הוכחות שהוצגו בפני הועדה ושהייתי מודע אליהן שהתפקוד שלו היה גרוע" (פרוטוקול שורות 51-54 להודעה).

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

לבנה הוסיף כי באופן קבוע יש להנהלת המשרד רוב אוטומטי בועדות המינויים, אם כי לא זכר את מהלך הדיון במקרה זה.

הערכות בכתב ותורה שבעל פה

203. בנוסף לעדויות שהבאנו, הוגשו כמוצג נ/1 חלקים מתוך תיקו האישי של בן אריה במשרד החוץ. ביניהם נכללים גליונות הערכה וסיכומי ראיונות שנערכו עימו, הכוללים רובם ככולם התרשמויות חיוביות והערכות גבוהות לגבי יכולותיו ותפקודו של בן אריה. על מנת להימנע מעומס פרטים נביא חלק מההערכות, שיש בהן כדי לשקף את כלל הערכות העובד המצויות בתיק האישי נ/1:

גליון הערכה לעובד מיום 11.1.01, המעריך – מגן צבי, שגריר: ממוצע ציוני הערכה 4.77 מתוך 5. סיכום הערכה: "עובד ותיק בתפקידו, מנוסה מאד ומקצועי. רמת אינטלגנציה גבוהה, ייצוגי מאד ומקובל על הסביבה. אמין ואחראי, מתאים וראוי לקידום". בתקציר ראיון המובא בהמשך הטופס נכתב כי הן אריה "היה רואה בעניין רב הצעה להמשך שירותו בתפקיד ראש הנציגות או תפקיד אחראי אחר. הח"מ מוצא לנכון לצרף את המלצתו לבקשת העובד".

גליון הערכה לעובד מיום 16.4.02, המעריכה – אנה אזארי, שגרירה: ממוצע ציוני הערכה – 4.89 מתוך 5. נכתב כי "זאב הוא עובד אינטלגנטי וקולגיאלי, מכיר היטב את המרחב החב"מי בכלל ואת אוקראינה בפרט, נוח ומשתף פעולה בנציגות. זאב ייצוגי מאד, בעל שיקול דעת רציונלי ויכולת מו"מ גבוהה. יודע להופיע בתקשורת ולנהל. מועמד מצויין לתפקיד ראש נציגות בחב"מ".

גליון הערכה לעובד מיום 6.9.05, המעריך – מרק סופר, סמנכ"ל: ממוצע ציוני ההערכה של בן אריה עומד על 4.73 מתוך 5. בהערכה נכתב בין היתר כי "זאב מצליח מאד לפעול גם במסגרת בעייתית זו ומדווח באופן שוטף ואמין. אין לי ספק שהמשך כהונתו יוותר באותה הצלחה בה החל אותה".

204. ויקטור הראל העיד כי משרד החוץ הוא משרד קטן, העובדים בו מכירים זה את זה, וכל אחד מהם מסתובב במשרד כשהוא נושא מעין תג וירטואלי המתייג אותו כעובד טוב או שאינו טוב, ראוי או שאינו ראוי. על פי עדות זו, ההערכות שניתנו לבן אריה אינן משקפות את הדעה עליו, ואין בהן כדי לשלול את הטענה שבן אריה לא היה עובד מוערך ולא התאים לתפקיד השגריר.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

205. טענותיו של הראל מעוררות אי נוחות בשל עצם התיוג הגובל בדעה קדומה, ועלול לגרום עוול לאותם המתוייגים שלא בידיעתם. אולם מעבר לקושי שבכך, ברור שמשרד ממשלתי, ככל ארגון המתנהל לפי כללים בסיסיים של מינהל תקין, אינו יכול להתנהל על פי "תורה שבעל פה" ותייגים בלתי נראים. ויקטור הראל שימוש בתפקיד של מעין מבקר של משרד החוץ. אם מצא שקיימת ביקורת עניינית נגד תפקודו של בן אריה, כשגריר במינסק או בתפקיד אחר, היה עליו להעלות את הדברים באופן מסודר, כדו"ח ביקורת. דו"ח כזה צריך היה להיות מופץ בקרב הגורמים הרלוונטיים במשרד, להישמר באופן מסודר כחומר שמהווה בסיס להחלטות רלוונטיות, וחשוב לא פחות – צריך היה להיות מוצג לבן אריה, על מנת לאפשר לו להגיב לביקורת. התורה שבעל פה, שטיבה לא הוברר, אינה יכולה להיות תחליף למינהל תקין.
206. פועל יוצא מהעובדה שלא נערך דו"ח ביקורת ושהביקורת שבת/21 לא הובאה לידיעת בן אריה ולא התבקשה תגובתו, הוא שלא ניתן היה להציג מסמך זה בפני ועדת המינויים, כפי שהעיד שמעון רודד, בעדות שתידון להלן. יש להעיר, עם זאת, כפי שפירטנו לעיל, כי מכתבו של הראל מיום 6.4.08 לא היה מכונן כלפי בן אריה אלא כלפי גופים אחרים במשרד החוץ, כך שבכל מקרה ספק אם היה צורך לקבל את תגובת בן אריה, וספק רב אם היה במכתב זה כדי להשפיע בדרך כלשהי על החלטת ועדת המינויים.
207. שמעון רודד בעדותו הבהיר כי ביקורת שאינה נכתבת ונמסרת למבוקר שיוכל להגן על עצמו, אינה קיימת מבחינתו (פרוטוקול עמ' 196 משורה 27). לדברי רודד הדו"ח שערך הראל מפנה אצבע מאשימה חריפה נגד חשבות המשרד ויחידת הטיפול בפרט, אולם בן אריה אינו מוזכר בו במילה וחצי מילה, וככל שנוספה לדו"ח ביקורת בעל פה, הרי שלא ניתן היה לעשות בה דבר אם לא נכתבה והובאה בפני המבוקר. מטעמים אלה לא הוכנס הדו"ח לתיקו האישי של בן אריה, ולא הובא בפני ועדת המינויים (פרוטוקול עמ' 197). רודד הרחיב את הדיבור בנוגע לביקורת הנשארת בגדר תורה שבעל פה, כאשר מבחינתו כראש אגף משאבי אנוש מדובר בחומר שאין לו ביסוס ותיעוד והוא בגדר רכילות בלבד. את ההסתמכות על דברים מעין אלו בלי מתן אפשרות תגובה למבוקר הגדיר כעניין לא הגון, לא מוסרי, לא חוקי ומקומם (פרוטוקול עמ' 198, 199).
208. התייחסות לנושא ה"תורה שבעל פה" קיימת גם בחקירתו של יוסי גל, בתשובותיו לשאלות בית המשפט בסיום העדות, בעמ' 182 ואילך. גל הבהיר כי ראה לא פעם חוות דעת שליליות על עובדים (פרוטוקול עמ' 182 שורות 16, 17), והסביר כי חוות הדעת קיבלו את "המשקל הראוי להן" (פרוטוקול עמ' 83 שורה 28). ככלל, גל לא תמך בתיזה בדבר קיומה של תורה שבעל פה.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

209. נושא נוסף שעלה בעדותו של הראל הוא עניין רחב יותר שבעיקרו אינו נוגע למשפט זה. בעקבות הפרסומים על חקירת המשטרה בנושא מינוי בן אריה, כתב הראל ביום 10.3.10 מכתב לנציב שירות המדינה ולמכותבים נוספים (שאף הוא מהווה חלק מת/21), בו טען כי אילו היו ועדות המינויים מתנהלות לפי קריטריונים קבועים, לא היה בן אריה נבחר לתפקידו, כך שבחירתו מצביעה על הצורך בשינוי דרך פעולתן של ועדות המינויים במשרד החוץ. הראל ציטט במכתבו המלצות של מבקר המדינה, ועולה מהמכתב שהנושא נדון במשרד החוץ במשך תקופה ארוכה. כך שהמכתב מהווה בעיקר חלק נוסף בויכוח המתנהל בנוגע לוועדות המינויים בכלל, ומינוי בן אריה אינו אלא חלק מהטיעונים בעניין זה.

כחלק מדיון זה טען הראל כי מינוי בן אריה נעשה בניגוד לנהלים שונים במשרד החוץ, לעניין תקופות צינון בין תפקידים בחו"ל, פז"מ מינימלי דרוש עד הפרישה וכדומה. בחקירתו של הראל עלה שאין מדובר בדרישות מנדטוריות אלא בעקרונות המהווים חלק משיקוליה של הועדה, ובמקרים מתאימים חורגים מהם. בעניין זה העיד גם שמעון רודד בפרוטוקול עמ' 211, 212. המאשימה עצמה בסיכומיה לא טענה כי המינוי היה פסול בשל החרגה מאותם קריטריונים, כך שהטענה לא הוכחה ואף נזנחה על ידי המאשימה.

סיכום – האם מינוי בן אריה לתפקיד היה סביר

210. הטענה שלפיה בן אריה לא התאים לתפקיד הובעה באופן כמעט בלעדי בעדותו של מר ויקטור הראל. עדותו של הראל מבוססת על ביקור חד פעמי וקצר בשגרירות בבלארוס בעת שכן אריה כיהן כשגריר. הביקורת לא מצאה ביטוי בדו"ח ביקורת או במסמך רשמי אחר, אלא במכתב שנועד לפתור אד - הוק בעיות ספציפיות שהתגלו בביקור. המכתב אינו מזכיר כלל את בן אריה בשמו או בתוארו, והוא מתייחס לגורמים אחרים במטה משרד החוץ ובשגרירות. למכתבו של הראל לא היה מעמד כממצא ביקורת נגד בן אריה.

211. חברי ועדת המינויים שנחקרו לא היו מודעים לבעיות מיוחדות בתפקודו של בן אריה כשגריר, ובחרו בו לתפקיד השגריר על סמך כישוריו וניסיונו המקצועי. גם בדיעבד מודים רב המעורבים כי אלמלא התגלתה פרשת מסירת המידע הסודי, מינויו של בן אריה היה סביר וראוי.

212. במהלך השנים נכתבו על בן אריה חוות דעת והערכות חיוביות, שהמליצו על קידומו גם לתפקיד של ראש נציגות. נשמעו גם עדויות בעל פה בדבר התאמתו לתפקיד וכישוריו המקצועיים הגבוהים. ויקטור הראל הביע עמדה שלפיה קיים פער בין ההערכות הפורמליות לבין "תורה שבעל פה", אולם טענה כזו אינה תחליף למינהל תקין.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

המסקנה היא, איפוא, שככל שפרשת גילוי המידע הסודי אינה מובאת בחשבון, הרי שמינויו של זאב בן אריה לתפקיד שגריר בלטביה הוא מינוי סביר וענייני על סמך כישוריו, ניסיונו ויכולתו למלא את התפקיד. בן אריה היה מועמד טבעי לזכות בתפקיד ולא נזקק לסיועו של הנאשם לצורך כך. לא הוכח שמינויו של בן אריה הושפע משיקולים זרים או שבן אריה לא יכול היה להתמנות לתפקיד ללא תמיכתו של הנאשם.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

ה. הבאת המינוי לממשלה ולועדת השרים

213. המאשימה הגישה מוצג ת/7 – פרוטוקול ישיבת ועדת השרים למינויים בשירות החוץ מיום 20.12.09, שהנאשם שימש יו"ר שלה. בפרוטוקול נרשם כי שר החוץ הציג את המינויים המוצעים, כולל מינוי בן אריה. הועדה החליטה להמליץ בפני הממשלה לאשר את המינויים.
- מוצג ת/8 הוא חלק מתוך סטנוגרמה של ישיבת הממשלה מיום 20.12.09. לאחר דיון קצר החליטה הממשלה פה אחד לאשר את המינויים שהוצגו, כולל מינויו של זאב בן אריה.
214. בהתייחס לאישור מועמדותו של בן אריה על ידי ועדת השרים ולאחר מכן על ידי הממשלה טען אילון כי מדובר בישיבות טכניות ובהליכים טכניים. הוא ציין כי ישיבות אלו נמשכות זמן קצר מאוד של כמספר דקות לפני ישיבת הממשלה, כך שאין מייחדים להן חשיבות רבה (פרוטוקול עמ' 350, 433).
215. הנאשם אישר שלא יידע את שרי הממשלה בנוגע לאירוע מסירת המידע (פרוטוקול עמ' 434). בדומה להסברים שמסר לגבי אי גילוי העובדות לוועדת השרים, הסביר הנאשם כי הנושא לא היה בתודעתו, וכי לדעתו אין לחרוץ את גורלו של אדם בשל מעידה חד פעמית שמעיד (שם, עמ' 436).
216. אנו דוחים את הסברו של הנאשם בנושא זה. אישור מינויו של זאב בן אריה על ידי ועדת השרים ולאחר מכן על ידי הממשלה הוא אקט מהותי. גם אם מדובר בישיבות קצרות ובאישור שהוא כמעט אוטומטי, מדובר בהליך נדרש על פי החוק, הנותן תוקף למינוי. הנאשם מילא תפקיד מהותי בהצגת המינויים המוצעים לגופים המוסמכים. המשמעות הנובעת מעובדה זו תידון להלן במסגרת הניתוח המשפטי.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

הפרק המשפטי

עבירת מרמה והפרת אמונים

217. על עובדי ציבור ובהם נבחריו, לעשות שימוש בכוח שניתן להם על ידי הציבור, למימוש המטרות לשמן ניתן. אמון הציבור בהם, הוא העומד בבסיס הפקדת הכח בידיהם, ועל אמון זה עליהם לשמור היטב לבל יופר. עבירת הפרת האמונים, המופיעה בסעיף 284 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, נועדה לשמש כלי בידי החברה, בשמירתה על שירות ציבורי תקין, הפועל בטוהר מידות, ואינו עושה שימוש לרעה בכל שניתן בידיו בנאמנות.

כך, התייחס השופט חשין לעבירה זו, במסגרת החלטתו בדבר קיום דיון נוסף בעניין שבס, אותו דיון נוסף עליו מבססת המאשימה את עיקר טיעוניה המשפטיים:

"מדברים אנו בעבירה שקשה להגזים בחשיבותה מבחינתם של המינהל התקין, אינטרס הציבור וטוהר המידות של עובדי הציבור"

(דנ"פ 1397/03 מדינת ישראל נ' שבס, 6.4.2003), סעיף 6 להחלטה).

(ראו עוד את חשיבות קביעת קווים מנחים לנורמות התנהגות עובדי הציבור ונבחריו, החל במקורות המשפט העברי, "על מרמה והפרת אמונים" לא חמור אחד מהם נשאתי", יעקב שפירא, עלון המחלקה למשפט עברי, משרד המשפטים, פרשת קרח, תשס"ח, גליון 320).

218. בהמשך החלטתו, תאר השופט חשין את העבירה כ"עבירה ייחודית ומיוחדת, עבירה בת "ריקמה פתוחה", עבירה שגבולותיה אינם ברורים כלל ועיקר. העבירה "עבירת מסגרת" היא, ושלא כדרך של עבירות פליליות אין היא בנויה על יסודות מוגדרים באורח מדויק וברור".

בשל אופי העבירה ועמימות תחולתה, קבעה הפסיקה, טרם פרשת שבס, כי "עלינו להלך על חבל דק, המפריד בין האיסור הפלילי מזה לבין ההתנהגות הלא פלילית מזה, גם אם זו האחרונה פגומה מבחינה אסתטית או אתית" (ע"פ 884/80 מדינת ישראל נ' גרוסמן, 29.12.1981), סעיף 7).

בנוסף, עלו הצעות לקביעת גבולות ברורים וחדים יותר לעבירה (ראו הצעת חוק חבר הכנסת משה גפני מיום 11.3.1997, בעקבות פרשת בר-און), וכן נשמעו דעות כי יש להורות על ביטולה (ראו מאמרה של פרופ' מרים גור-אריה, "הפרת אמונים מצד עובדי הציבור ונבחריו – האם עבירה פלילית?", פלילים ח 253, 266 (דצמבר 1999).

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

נוכח האמור לעיל, קבע השופט חשין כי "אכן, ערפל כבד זה הנח על העבירה ראוי לו כי יוסר או, למצער, כי יתפוגג ולו במקצת... ראוי להם לבתי המשפט כי יעשו את כל הניתן, כיכולתם, להבהיר את עיקריה ואת תחומי פרישתה של העבירה. בוודאי ראוייה היא ההלכה לדיון נוסף בה מבחינת אינטרס הציבור" (שם, סעיף 8).

219. הדיון הנוסף בפרשת שבס, קיבץ תשעה שופטים של בית המשפט העליון, על מנת לתחום גבולות ברורים לעבירה זו (דנ"פ 1397/03 מדינת ישראל נ' שבס, (30.11.2004), להלן: "פרשת שבס"). דעת הרב נשמעה מפיו של הנשיא ברק, אשר ציין את חשיבות האיסור הפלילי הקבוע בעבירה, על מנת להבטיח את תקינות פעילות המינהל הציבורי. לצד זאת, הדגיש את הסכנה שבהטבעת חותם פלילי על מעשים שספק אם המחוקק התכוון להם, על כשלונות כאלה ואחרים, טעויות בשיקול דעת, התנהגות פגומה מבחינה אתית, עבירה מנהלית או משמעתית (שם, סעיפים 31 ו-42 להחלטת הנשיא ברק).

220. במסגרת פרשת שבס, נקבע כי מגוון רחב של מעשים או מחדלים עשוי לקיים את יסודות עבירת המרמה והפרת האמונים. על מנת שאלה יהוו הפרת אמונים במישור הפלילי, יש להוכיח קיומו של פן מחמיר נוסף.

פן מחמיר זה, מתבטא בפגיעה מהותית באחד הערכים המוגנים: אמון הציבור בעובדי הציבור, טוהר המידות, ותקינות פעולת המינהל הציבורי. באשר לעוצמת הפגיעה הנדרשת, הבהיר השופט חשין כי "שומה עלינו לצמצם את גידרי העבירה, לרכז אותה במעשים שעל-פי טיבם יש בהם כדי לפגוע באורח מהותי - או: באורח משמעותי - בטוהר המידות ובתקינות פעילותו של המינהל הציבורי...לא כל מעשה הפרת אמונים יעלה עבירה של הפרת אמונים" (שם, סעיף 15 להחלטתו).

בית המשפט הצביע על מספר כלי עזר לבחינה זו, בהתייחסו לניגוד עניינים בו נמצא הנאשם: ככל שעוצמת ניגוד העניינים חריפה יותר, כך מתחזקת האפשרות לפגיעה מהותית באחד הערכים המוגנים; סטיה חמורה ונמשכת מהשורה, תשפיע יותר על הפגיעה המהותית בערך המוגן, לעומת סטיה קלה וחד פעמית; ככל שמעמדו של עובד הציבור רם יותר, כך עשוי ניגוד העניינים להגביר את הפגיעה המהותית בערך המוגן (שם, סעיפים 51-53 להחלטת הנשיא ברק). באשר ליסוד הנפשי, קבע בית המשפט כי די בכך שעובד הציבור מודע ליסודות העובדתיים המבססים את הפרת האמונים, ולא נדרשת הוכחה כי ידע שמעשיו פוגעים בערכים המוגנים (שם, סעיף 55 להחלטת הנשיא ברק).

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

221. הנשיא ברק ציין בהחלטתו, בהמשך להנמקת השופט חשין בהחלטתו להורות על דיון נוסף, כי הדיון נועד להסיר את הערפל מגבולותיה המעורפלים של עבירת המירמה והפרת האמונים. הוראת חיקוק המשתמשת בהכללה, כגון עבירה זו, צריכה להיות מפורשת דיה על מנת לכוון התנהגות ברמת וודאות גבוהה כזו הנדרשת מאיסור פלילי (סעיף 30 להחלטתו). לפיכך, נקבעו המבחנים האמורים לעיל.

ספקות באשר למידת תיחוס גבולות העבירה והסרת הערפל בפרשת שבס, התעוררו בגוף אותו פסק דין, כפי שציין המשנה לנשיא מצא (ההדגשה שלנו):

"מטרתו של הדיון הנוסף בעניינו של שבס - כאמור בהחלטת חברי השופט חשין - הייתה לברר את "עיקריה ותחומי פרישתה של עבירת המירמה והפרת אמונים, במגמה לקבוע מיבחר ברור ומדויק ככל הניתן ליסודותיה של העבירה וליישומו של הדין על עניינו של שבס". חוששני כי מטרה זו לא הושגה, ואני מפקפק אם אמנם ניתן להשיגה. כפי שהראיתי, במישור פרשנותה העקרונית של העבירה לא מצאו הנשיא והשופט חשין מקום לחלוק על עיקרי העמדה שהצגתי בפסק-דין שבערעור. אלא שבנימוקים שעל יסודם הגיע הנשיא למסקנה שמן הדין להרשיע את שבס בשתי פרשיות האישום, אין, לטעמי, משום חידוש; וממילא אף אין בהם כדי להבהיר טוב יותר את תחומי התפרשותה של העבירה. זו נותרה עמומה כשהייתה. מסקנה זו תומכת בהנחת המוצא שניצבה ביסוד פסק-דין שבערעור, כי בהיעדר נוסחה פרשנית שבכוחה להתוות את תחומי המדויקים של העבירה, מן הדין להגביל את תחולתה למקרים החמורים בלבד. אין צריך לומר כי בידי המחוקק לקבוע איסורים ספציפיים באותם תחומים שבהם ימצא לנכון להעלות את הרף הפלילי של דרישות ההתנהגות מעובדי הציבור. כך, למשל, את גדר האיסור הפלילי המוטל על עובד ציבור לפעול בגדר סמכותו בהיותו במצב של ניגוד עניינים, בידי המחוקק להסדיר כדרך שהסדיר נושא זה בסעיף 47 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה-1965."

(שם, סעיף 12 להחלטת המשנה לנשיא מצא).

ודוק: המשנה לנשיא אמנם היה בדעת מיעוט באשר למסקנה לגבי פרשת שבס, ואולם כפי שהבהיר לעיל - לא היה בהחלטתו שוני לגבי פרשנות יסודות העבירה.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

נוכח היות העבירה עמומה אף לאחר החלטת הרב בדיון הנוסף בעניין שבס, ביקש המשנה לנשיא להגביל את תחולת העבירה על מקרים חמורים בלבד, וציין את חלקו של המחוקק בחידוד ובהבהרת גבולותיה.

222. אף פסיקה מאוחרת התייחסה לכך שפסק הדין האמור אכן קידם את המצב כברת דרך, אך הותיר גמישות רבה בהחלטה מהי התנהגות הממלאת אחר יסודות העבירה. כך התייחסה השופטת ארבל לניתוח העבירה בפרשת שבס:

"הוא התווה את היקף העבירה של הפרת אמונים וסיפק אמות מידה לבחינת התנהגות שתיחשב כהפרת אמונים. ואולם, פסק הדין לא קבע נוסחה שבהתקיים כל רכיביה תתבקש המסקנה בדבר ביצוע העבירה של הפרת אמונים. גם לאחר פסק הדין נותר מרכז הכובד אצל המחליט – בשלב הראשון התביעה ולאחר מכן בית המשפט – איזה הם המאפיינים המבססים את אותו פן מחמיר של ניגוד עניינים העולה כדי עבירה פלילית. לשם כך נעשה שימוש בפסק הדין במונחי שסתום כ"פגיעה מהותית", אליהם יש ליצוק תוכן בהתאם לנסיבות המקרה"

(בג"צ 4379/09 "אומץ" - אזרחים למען מנהל תקין וצדק חברתי ומשפטי נ' פרקליט המדינה מר משה לדור, (5.8.2010), פסקה 32 לפסק דינה).

223. אנשי אקדמיה ומשפטנים, ביקרו את הלכת שבס בגין קביעת אותו מבחן רחב ועמום של "הפגיעה המהותית", המותיר את העבירה גורפת, מעורפלת, וללא הגדרות וגבולות ברורים. בהתאם, הוצעו הצעות שונות לתיקון הוראת חוק זו, אשר רובן ככולן העדיפו את המוגדר והברור, על אף חוסר הגמישות שבאי-הכללת התנהגויות לא צפויות, זאת על פני הכללי והלא ברור (ראו לדוגמא מרדכי קרמניצר, דורון נבות, נאווה בן-אור, עמיר פוקס, גיא ורטהים, **"מרמה והפרת אמונים בחינה ביקורתית והמלצות לשיפור החקיקה"**, המכון הישראלי לדמוקרטיה, הוצאת הספריה לדמוקרטיה, [2008] פרק שישי, 347-366; מרדכי קרמניצר ודורון נבות **"לשאלת פליליותה של פעולה של עובד הציבור במצב של ניגוד עניינים"**, משפט, תרבות, אתיקה, פוליטיקה (תשס"ט), 501, 525-531; יובל קרניאל, **"הפרת אמונים של עובד ציבור – הצעה לפרשנות המבוססת על הערך המוגן עלידי העבירה"**, משפט וממשל ז', תשס"ד, 415, 443-444; זאב סגל, **"משפט ואתיקה – בין תרבות שלטון לשלטון המשפט"**, הפרקליט מח, תשס"ה-

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

תשס"ו, 244, 247-248; אירית באומהורן "להשיב את האמון בהפרת האמונים", עורך הדין, גליון 12, יולי 2011).

224. המחוקק אכן מצא, כפי שהמליץ המשנה לנשיא מצא בפרשת שבס, כי נוכח עמימות העבירה וחוסר בהירות גבולותיה, יש מקום לתיקון הוראת חוק זו, זאת כמפורט להלן:

א. הצעת חוק אשר הוגשה על ידי 22 חברי כנסת במהלך הכנסת ה-17, היא "הצעת חוק העונשין (תיקון – מרמה והפרת אמונים), התשס"ז-2007 (פ/2479/17)". דברי ההסבר להצעה מפרטים כי העבירה "עודנה עמומה ביותר... במצב דברים זה אין הדרכה ברורה לעובד הציבור, למשטרה, לפרקליטות ולבתי המשפט מהו האיסור הפלילי. כך, לא ניתן לדעת מראש האם תכנסנה חלק מהפעולות השלטוניות הפסולות לגדר העבירה. מצב זה פוגע בעקרון החוקיות, מזה, וביעילות המאבק בשחיתות, מזה".

לפיכך, "מטרת הצעת החוק הינה למתוח קווים וגבולות חדים וברורים יותר בשאלת המותר והאסור בביצוע פעולות שלטוניות על ידי עובדי הציבור, ובכך לספק מורה נבוכים לעובדי הציבור ורשויות אכיפת החוק בבואם להתמודד עם שאלת שמירת האמונים והפרתה".

ב. הצעת חוק נוספת בעניין זה, הוגשה במהלך הכנסת ה-18, על ידי חברי הכנסת יוחנן פלסנר ויריב לוין, היא "הצעת חוק העונשין (תיקון – מרמה והפרת אמונים), התש"ע-2010 (פ/2171/18)". אף בדברי ההסבר להצעת חוק זו, מצויין כי "מטרתו של תיקון זה היא להבהיר את מהותה של העבירה ואת גדרה.. יצוין, כי לצד האמצעי הפלילי, קיימים גם אמצעים משמעתיים למנהליים, שנועדו אף הם להתמודד עם מצבים בהם פגעו מעשיו של עובד הציבור באמון הציבור, בשירות הציבורי, או בפעילותו התקינה של השירות הציבורי. הצעת החוק נועדה, בין היתר, לחדד את ההבחנה בין מסלולים אלה ולהבהיר את הנסיבות בהן ראוי לעשות שימוש באמצעי הפלילי דווקא".

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

ג. משרד המשפטים הניח, בשנת 2009, תזכיר חוק בשם "חוק העונשין (תיקון – מרמה והפרת אמונים)", התשס"ט-2009". מדובר בנוסח תיקון אשר גובש בעבודת מטה בראשות היועץ המשפטי לממשלה, בהשתתפות אנשי מחלקת יעוץ וחקיקה, פרקליטות המדינה והסנגוריה הציבורית במשרד המשפטים, ובשים לב לעבודת מחקר בנושא של המכון הישראלי לדמוקרטיה בראשות פרופ' מרדכי קרמניצר.

ההסבר שניתן לצורך בתיקון החוק, בגוף התזכיר, הינו כדלקמן:

"הנוסח הקיים של העבירה הוא כללי, ואינו משקף דיו את יסודותיה העובדתיים והנסיבתיים של העבירה באופן שיש בו מימוש הולם של עקרון החוקיות וודאות הדין וכן את התמורות שחלו במהלך השנים בתפיסה של מהות האיסור שבבסיסה של עבירה זו ותכליותיה... ככלל, המגמה היתה הבהרה ופירוט תכניה וגדריה של עבירת המרמה והפרת אמונים, ולא שינויה".

225. על אף האמור לעיל, עד כה טרם התקבל תיקון לנוסח סעיף המרמה והפרת אמונים. תיחום גבולות העבירה אינו ברור דיו, ויישומה במקרים שאינם בתחום "שחור" מובהק – הינו בעייתי.

השופט (כתוארה אז) בייניש, התייחסה לקושי זה בפרשת שבס בכך שקבעה כי הפן הפלילי יתייחס למקרים שיש בהם מובהקות ברורה:

"אין להפריז בחשש כי עובד הציבור יופתע מהטלת סנקציה עונשית בדיעבד בניגוד לעקרון החוקיות. בדרך כלל, הפרת אמונים המסווגת כהתנהגות פלילית ניתנת לזיהוי בידי עובד הציבור החב אמונים כלפי הציבור אותו הוא משרת. התנהגות ברמת פסלות שהיא בת עונשין, היא מסוג המעשים שכאשר אדם רואה אותם הוא מזהה את הפסול שבהם; אך זיהוי כזה אין בו כמובן משום תחליף לאמות המידה שיש להציב כדי להחיל את הוראת הסעיף".

(סעי' 3 לפסק דינה).

הבעייתיות האמורה מתעצמת נוכח האיזון שיש לערוך בין הוראת חוק חשובה זו והערכים החוסים תחתיה, לבין עיקרון החוקיות והוודאות המשפטית, בייחוד

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

כשעסקינן במשפט הפלילי. עקרון החוקיות בפלילים, מחייב וודאות, בהירות ואזהרה מראש על קיומו של איסור פלילי, בטרם מענישים אדם.

כפי שסיכם השופט (כתוארו אז) גרוניס, במסגרת דנ"פ 10987/07 מדינת ישראל נ' ברק כהן, (2.3.2009):

"אין זה מקרה שהסעיף הראשון בחוק העונשין, תשל"ז-1977, משמיע לנו את העיקרון הגדול לפיו 'אין עבירה ואין עונש עליה אלא אם כן נקבעו בחוק או על פיו'. סעיף זה, יחד עם סעיף 3 לחוק, האוסר ענישה למפרע, מבטאים את עיקרון החוקיות. מעיקרון החוקיות נגזר כלל חשוב נוסף, והוא כי על דיני העונשין לדבר בלשון ברורה ולהימנע משימוש בשפה מורכבת וקשה להבנה. חובה להודות כי מגבלותיה של השפה מקשים לקיים כלל זה. כלל נוסף הנובע מעיקרון החוקיות, מורה לנו שבפרשנותו של המשפט הפלילי יש לבחור בפירוש המקל עם הנאשם. כלל זה מוצא ביטוי בסעיף 34כא לחוק העונשין."

(סע' 2 לפסק דינו).

יש להדגיש את חשיבות עקרון החוקיות, בצורך בהבהרת גדרי עבירת המרמה והפרת אמונים, כפי שבאה לידי ביטוי כאמור לעיל, בפסיקה, בדעות מלומדים וכן בפעילות הרשות המחוקקת. כל זאת, כמובן, מבלי לפגוע כהוא זה בחשיבותה של עבירת הפרת האמונים ככלי חיוני להגנה על תקינות השירות הציבורי וטוהר המידות בו.

ניגוד עניינים וטיב הקשר

226. המאשימה טענה לקיומו של ניגוד עניינים חריף אצל הנאשם בנוגע לבן אריה. עוצמת ניגוד העניינים נבעה מאופי אירוע מסירת המידע לגבי הבקשה לחיקור דין, וכן מהיותו של הנאשם השר הממונה על בן אריה, אשר דאג לקידומו. עוד ביקשה המאשימה להצביע על כך שהקשר עליו התבסס ניגוד עניינים זה, נוצר ממעשהו "המושחת והפסול של בן אריה... תוך שבן אריה מועל באמון הציבור שהפקיד בידיו את הבקשה" (סעיף 571 לסיכומי המאשימה).

נוכח פרק הניתוח העובדתי וכן המפורט להלן, איננו מקבלים את טיעון המאשימה לגבי ניגוד עניינים חריף ועוצמתי, בנוגע לבן אריה.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

227. לא ניתן להמעיט בחשיבות הקביעה בדבר דברי בן אריה לנאשם, לגבי מקור הגעת המידע לידיו. המאשימה בעצמה, יחסה משקל רב לידיעת הנאשם כי המידע שהועבר אליו נמסר לבן אריה מתוקף תפקידו כשגריר, כפי שציינה בסיכומיה בבית המשפט:

"...משפט הבסיס של בן אריה, שדרך השגרירות הועברה בקשה לגורמים בלארוסיים, ואת זה סיפרתי לליברמן והוא הקשיב לדברי, זה המשפט לדעתי הכי חשוב כאן בתיק"

(פרוטוקול עמ' 551 שורות 14-16).

בהמשך, בסיכומיה בכתב:

"ישנה חשיבות להכרעה העובדתית בנושאים שבמחלוקת שכן, מהות האירוע שהתרחש בחדר במלון "ועוצמתו", משליכים באופן ישיר על חומרת העבירה שהתרחשה אותה עת בנוכחותו של הנאשם"

(סעיף 43 לסיכומי המאשימה).

ולבסוף, עת פירטה מהם היסודות העובדתיים שעליה להוכיח, טענה המאשימה בעצמה כדלקמן:

"התביעה נדרשת להוכיח כי הנאשם היה מודע ליסודות העובדתיים-פיזיים המבססים את מעשה המרמה והפרת האמונים הפוגע בציבור, אלמנטים אלה במקרה שלפנינו הינם:

א. מודעות לעובדה שבן אריה מסר לנאשם מידע חסוי שהגיע אליו במסגרת תפקידו כשגריר ישראל בבלרוס.

ב. מודעות לעובדה שמסירת המידע היתה מעשה אסור וחמור מצדו של בן אריה.

...

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

ד. מודעות לנסיבות העובדתיות שיצרו את ניגוד העניינים בו היה מצוי הנאשם בטפלו במינוי בן אריה למטה ולשגריר בלטביה.

ה. מודעות לכך שמינוי אדם שביצע עבירה חמורה כזו, לתפקיד במטה המדינה ולתפקיד שגריר ישראל בלטביה הינו מעשה הפוגע בציבור לפי טיבו".

למעשה, המאשימה כרכה את ידיעת הנאשם לגבי מקור הגעת המידע, בהבנת הנאשם את חומרת המעשה, ומכאן בעוצמת ניגוד העניינים וכן במידת הפגיעה בציבור.

228. אין ספק שהנאשם היה מודע לכך שמעשהו של בן אריה הינו מעשה פסול, שכן לכל הפחות מדובר בהדלפה המהווה פגיעה בחקירה מתנהלת. עוד עלה במהלך העדויות, כי הנאשם אף הבין שמעשהו של בן אריה עלול לגרום לו לנזק ולא לתועלת. יחד עם זאת, הנאשם קיבל את המידע מבן אריה, באופן מפתיע ובלא שביקש זאת. כפי שקבענו, המאשימה לא עמדה בנטל ההוכחה כי הנאשם ידע, או היה עליו לדעת, שהמידע הגיע לידיעת בן אריה מתוקף תפקידו כשגריר או במהלך עבודתו כשגריר. בקביעה זו יש כדי להפחית במידה רבה מהחומרה בה ראה הנאשם את מעשהו של בן אריה, ובהתאם להשליך על המשך פעולות הנאשם לאחר מכן. יש לראות בקביעה זו כרסום ניכר ומשמעותי ביותר בטיעוני המאשימה, כאמור לעיל.

מידת החומרה שבמעשה, אותו סיכון שנטל בן אריה ותכליתו היתה להיטיב עם הנאשם, משפיעה אף על מידת ניגוד העניינים בו היה נתון הנאשם, לטענת המאשימה. כפי שטענה בסיכומיה בכתב:

"מחויבות קיימת באופן טבעי כלפי כל מי שמבקש לעזור לנו... ותחושת המחויבות גדלה באופן טבעי ככל שהושטת העזרה הינה משמעותית יותר מבחינת העול שהיא מטילה על מושיט העזרה. במקרה שלפנינו, הושטת ה"עזרה" היתה כרוכה מבחינתו של בן אריה בסיכון עצמי משמעותי על ידי כך שהוא ביצע עבירה פלילית ומעל בתפקידו כשגריר אך ורק כדי לסייע לנאשם. תחושת המחויבות של הנאשם כלפי בן אריה בנסיבות אלה הינה ברורה מאליה... אך סביר הוא שהנאשם זכר "לטובה" את בן אריה ועלול

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

אפוא להיות "חייב" או "מחויב" לו ומכך גם כאן נוצר ניגוד
העניינים בו היה מצוי

(סעיף 420 לסיכומי המאשימה).

בנסיבות העובדות אותן קבענו, ובהתאם לטיעוני המאשימה, הנאשם לא היה מודע
למידת ה"עול" שהוטל על בן אריה, וכן לסיכון העצמי הרב שנטל על עצמו. לא
ברור אם הנאשם חש בכלל מחויבות כלשהי כלפי בן אריה.

הנאשם עצמו, תאר בחקירתו במשטרה וכן בבית המשפט כי הדלפות לגבי
חקירותיו מלוות אותו משך שנים רבות (ת/22 עמ' 13 פסקה עליונה, וכן פרוטוקול
עמ' 330 שורה 20, עמ' 330 שורה עד עמ' 331 שורה 16).

בנוסף, בחקירתו במשטרה העיד הנאשם כי מעשהו של בן אריה הכעיסו והטרידו,
ואף הסביר מדוע:

"...אז אני אומר לך הנושא הזה כי זה הפריע לי. אני הרי לא
ידעתי, לא ביקשתי ממנו, בנאדם חשב שזה חומר מדיני לא יודע
מה נותן לך מעטפה, אז בטח זה יפריע לי.

אסף: אהה.

אביגדור: האם דיברתי איתו לפרטים או משהו שאלתי, לא. אני לא
ניסיתי לרדת מהנושא הזה כמה שיותר מהר.

אסף: זה הפריע לך, מה הפריע לך בו?

אביגדור: אני חושב שעוד פעם, אני יכול להגיד לך יתרה מזאת...

אסף: אהה.

אביגדור: א...זה לא שרק הפריע לי אהה היתה שם הרי, כשהייתי
שם עם פאינה קירשנבויס, היא אז היתה מנכ"לית המפלגה. אז
כשסיימנו פגישה, אז התחילו ככה אהה אמרתי לה: "תראי עד
כמה הבנאדם פשוט אידיוט. הוא סתם עלול לסבך את עצמו
ואותי". זהו זה...אחר כך אני זוכר שהייתי מצוברח. היא

בערב שאלה, אחריי הצהרים היא שאלה אותי: "למה אתה
מסתובב מצוברח?" אמרתי: "לא תיארתי שבנאדם יכול להיות גם
אינטליגנטי וגם אידיוט"

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

(ת/22 עמ' 14).

באופן דומה, שב הנאשם על דבריו בבית המשפט, כשהסביר שהנאשם למעשה גרם לו לנזק, עובדה אותה הבין מיד :

"הייתה שמה מנכ"לית המפלגה פאינה קירשנבאום, אמרתי לה לא מתפלא איך בן אדם יכול להיות אינטליגנט ואידיוט בו זמנית, וזהו משהו, אני חושב שזה היה פחות או יותר המילים"

(פרוטוקול עמ' 335 שורות 5-7).

"באותו רגע אני חושב קודם כל שזה דבר מהלך אידיוטי שעלול לסבך אותי, כי בסופו של דבר בדיוק מה שקרה הדביקו לי שיוזמה מצידי לנסות ולהבין או לשבש את החקירה"

(פרוטוקול עמ' 377 שורות 15-18. כמו כן ראו עדות הנאשם לגבי "שרות הדב" במקרה זה – פרוטוקול עמ' 333 שורה 37 עד עמ' 334 שורה 5).

גב' קירשנבאום לא זומנה כעדה על ידי המאשימה; דברי הנאשם בענין זה לא נסתרו בראיה אחרת כלשהי; אף המאשימה התייחסה לדברים אלה כעובדה, במהלך חקירתו הנגדית. לפיכך, אנו מוצאים את דברי הנאשם לגבי תגובתו לפעולת בן אריה, כמהימנים.

בחינת תוכן הדברים מעידה על יחסו של הנאשם למעשהו של בן אריה. לו היה הנאשם אכן מוטרד מעצם העובדה שהמדינה העבירה בקשה לחיקור דין, כפי שטענה המאשימה בסיכומיה, ודאי לא היה מגיב באופן האמור לעיל, שאינו ניתן למספר פרושים. אותו משפט שאמר לגב' קירשנבאום, מביע באופן ברור וחד משמעי את עמדתו כלפי פעולת בן אריה אשר העביר את המידע לידיו. אין המדובר בחוסר שביעות רצון מעצם קיומה של הבקשה לחיקור דין (וראו שוב את הדברים שנאמרו על ידי הנאשם).

באופן דומה, נבקש להזכיר את תגובת הנאשם להעברת המידע, מיד לאחר שקיבלו לידיו: כפי שהעידו בן אריה והנאשם בעצמו, הנאשם הגיב באמירה כלשהי לגבי כך שמדובר למעשה ב"שטויות". אין מדובר בתגובה המעידה על תודה כלשהי למעשה אמיץ, המסכן את עתיד המבצע, או רצון כלשהו להיטיב עם בן אריה בעתיד.

עוד נדגיש ונפנה לקביעותינו בפרק העובדתי, באשר לראיות אשר הצביעו על כך שלא הוכחו תחושת מחויבות של הנאשם כלפי בן אריה או רצון לגמול לו.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

מכאן, נוכח קביעותינו העובדתיות כאמור, לא הוכיחה המאשימה ברף הנדרש במשפט הפלילי, כי הנאשם עלול היה לחוש, או שמא אף חש בפועל, במחויבות גדולה כלפי בן אריה או צורך בהכרת תודה וגמול, אשר הביאו אותו להיות נתון בניגוד עניינים.

בנסיבות אלה, לא הוכח כי הנאשם "זכר לטובה" את בן אריה, וודאי שאין המדובר בתחושה "מובנת מאליה", כטענת המאשימה (ראו עוד לענין זה פרוטוקול עמ' 342 שורות 4-8).

229. עוד יש לזכור את ציר הזמנים: בעת מסירת המידע, הנאשם כלל לא שימש כשר.

הנאשם הפך להיות ממונה על בן אריה, חודשים מספר לאחר מכן עת מונה לשר החוץ, צרף את בן אריה לצוות משרדו כחצי שנה לאחר מסירת המידע, ואילו סוגית מינויו לשגריר בלטביה נדונה כשנה לאחר מכן.

חלוף הזמן בין מסירת המידע לנאשם בעת כהונתו כחבר כנסת, לבין מינויו של בן אריה כשגריר בלטביה, משפיע אף הוא על קיומו של ניגוד העניינים לו טוענת המאשימה, ולכל הפחות על עוצמתו.

להשוואה, בעניין יהושע ויטה זוכה הנאשם מכתב האישום בשל חלוף הזמן בין הטיפול בעניינו האישי על ידי עורך דינו, לבין טיפולו שלו בלקוחו של עורך הדין. באותן נסיבות, טיפולו הראשון של עורך הדין בעניינו של ויטה, התקיים כשנה וחצי קודם לטיפולו של ויטה בעניינו של לקוח עורך הדין, והתחדש חמישה ימים בלבד לאחר שויטה סיים את הטיפול בלקוח – ע"פ 846/12 יהושע ויטה נ' מדינת ישראל, (19.6.2013, סעיפים 58-70 לפסק דינה של השופטת נאור).

230. נסיבות מקרה זה, בהתאם לעובדות שהוכחו בפנינו, אינן מתיישבות עם חומרת המקרים בהם הכירה הפסיקה כמקיימים את יסודות עבירת המרמה והפרת האמונים: בפרשת שבס, מדובר היה ביחסי חברות קרובה, וכן ניהול כספיו הפרטיים של שבס על ידי שטרן, אשר אף הפקיד סכומי כסף מכספו שלו תחת הפסדים שנגרמו לנאשם עקב השקעות כושלות. בנוסף, מדובר היה בחברות קרובה עם האחים שולדנפריי, אשר אף העסיקו את שבס משך כשנתיים בטרם מונה למנכ"ל משרד ראש הממשלה, ושבס להעסיקו לאחר מכן, כל זאת תמורת סכומי כסף גבוהים ביותר.

בחינת הפסיקה הנוהגת מעלה כי הרשעה בעבירת הפרת אמונים מלווה, דרך כלל, בנסיבות חמורות מאלה המתוארות בפרשת שבס, ובמקרים רבים אף נלוות

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

למעשה עבירות נוספות, כגון לקיחת שוחד, קבלת דבר במרמה ועוד. עוצמת ניגוד העניינים בפסיקה הדנה בעבירה זו, עולה על זו המפורטת בפרשת שבס, ומערבת לא פעם שיקולים כלכליים כבדי משקל ובעלי נגיעה אישית קרובה למבצע העבירה. כפי שנפרט בהמשך, הפסיקה לא הכירה עד כה במקרים הדומים למקרה שבפנינו, ככאלה המקימים עוצמת ניגוד עניינים חריפה כפי שטענה המאשימה.

מינוי בן אריה

כללי

231. המאשימה ביקשה להצביע על כך שמינוי בן אריה ללשכה המדינית, ומאוחר יותר לתפקיד השגריר בלטביה, היו מינויים לא ראויים, ולכל הפחות - היו מועמדים אחרים מתאימים לתפקידים אלה. כפי שקבענו בפרק הניתוח העובדתי, לא הוכח בפנינו כי אכן מדובר במינויים לא ראויים וכן כי היו מועמדים אחרים מתאימים יותר לתפקידים. עוד הוכח בפנינו כי בן אריה, במנותק מפעולתו הפלילית, היה בעל כישורים מתאימים לשני התפקידים האמורים.

132. פן מחמיר נוסף אותו ביקשה המאשימה לשוות לאירועים, הוא העובדה שהנאשם למעשה קידם את בן אריה ושיפר את מעמדו, זאת כהכרת תודה ומחוייבות. לפיכך, התעמקה המאשימה במהלך הדיון, בשאלה האם מינוי בן אריה ללשכה המדינית ולאחר מכן לתפקיד השר בלטביה, היוו קידום ביחס לתפקידיו הקודמים של בן אריה.

כפי שקבענו, לא הוכח בפנינו שמינויים אלה היוו קידום עבור בן אריה, בהתחשב בעברו המקצועי, לרבות מילוי תפקיד השגריר בבלרוס. בנוסף, לא הוכח בפנינו שהנאשם חפץ ב"קידום" בן אריה. התפקיד אותו נשא הנאשם בתקופה הרלוונטית, בהחלט אפשר לו לקדם את בן אריה לתפקיד בכיר יותר מזה שמילא קודם לכן. נוכח האמור לעיל, מינויים אלה אינם מצביעים, ברף הראיות הנדרש, על "גמול" למעשי בן אריה, כפי שטוענת המאשימה.

בהקשר זה, יש לראות גם את טענות המאשימה לגבי האפשרויות בהן לשיטתה יכול היה הנאשם לנקוט, על מנת לנטרל את ניגוד העניינים בו היה מצוי (סעיף 584 לסיכומיה בכתב): המאשימה גורסת כי הנאשם יכול היה להימנע מניגוד העניינים, לו היה מותיר את בן אריה בתפקידו במחלקת אירו אסיה. המאשימה אינה רואה כעבירה פלילית את עצם תפקוד בן אריה במשרד החוץ, תחת ניהול הנאשם, ללא דיווח מצידו על המעשה שביצע בן אריה. באופן דומה יש לראות את העברת בן

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

אריה לתפקידים מקבילים בדרגת חשיבותם, תחת ניהולו של הנאשם, מבלי לדווח על מעשיו.

המינוי לשגריר

233. המאשימה ביקשה להצביע על הפן המחמיר במידת מעורבות הנאשם במינוי בן אריה לשגריר. כפי שקבענו, לא הוכח בפנינו שמינוי זה היה פרי יוזמת הנאשם; לא הוכח כי הנאשם הוא זה שדרבן את בן אריה להגיש מועמדות אלא, לכל היותר, ענה לשאלתו לגבי אפשרויות המשך עבודתו במשרד החוץ או מחוצה לו; לא הוכח שהנאשם הנחה את דני איילון ואחרים, לקדם מינוי זה; לא הוכח שלנאשם היתה מעורבות פעילה בהחלטת ועדת המינויים במשרד החוץ, למעט העובדה שיתכן שאמר מספר מילות שבח כשהוקרא שמו של בן אריה טרם התכנסות הועדה, זאת בנוכחות שניים או שלושה; לא הוכח שהנאשם שכנע בדרך כלשהי, או פעל בדרך אחרת, לקדם את מינוי בן אריה על ידי הממשלה, למעט הקראת שמו כמועמד משרד החוץ. הוכח בפנינו שבן אריה היה בעל כישורים מתאימים למלא את התפקידים שקיבל, כמובן תחת סייג פרשת מסירת המידע. המאשימה הוכיחה כי הנאשם לא מנע, בדרך כלשהי, את בחירת בן אריה על ידי ועדת משרד החוץ, ולא דיווח לגורם כלשהו על המעשה ביצע בבלרוס. עוד הוכח כי הנאשם הביא את שמו של בן אריה לאישור ועדת השרים הרלוונטית ולאחר מכן לאישור הממשלה, זאת מבלי שדיווח על המעשה בבלרוס.

נסיבות אלה אינן הנסיבות המחמירות אותן ייחסה המאשימה בכתב האישום. למעשה, הוכחה בפנינו פעילות שהיא ברובה פאסיבית, במחדל, בהמשך ליוזמה של אחר, ובמסלול הפרוצדורה המקובל במינויים דומים (לגבי מידת שיקול הדעת של השר הממונה, האם להעביר את המלצת הועדה המקצועית להחלטת הממשלה, ראו בג"ץ 8134/11 עו"ד ורו"ח משה אשר נ' שר האוצר, ד"ר יובל שטייניץ ((29.1.2012).

אופי פעילות זה מתקשר ומשתלב עם האמור לעיל, לגבי אי הוכחת קידום בן אריה וכן אי הוכחת רצון להכרת תודה. לו היה הנאשם מעוניין בקידומו של בן אריה או חפץ בהבטחת מינויו שוב לשגריר, היה ודאי נוקט בפעולות אקטיביות דוגמת אלה להן טענה המאשימה בכתב האישום.

לצד ספק משמעותי באשר לעצם פנית הנאשם אל דני איילון, יוסי גל ושמעון רודד, אף הוכח בפנינו שהנאשם לא פנה לרובם של חברי הועדה במשרד החוץ, ועדה בה

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

ההחלטות מתקבלות בהצבעת רב. גם בעובדה זו יש כדי להעיד על העדר רצון הנאשם לגמול לבן אריה.

234. נשוב ונדגיש את הקביעה העובדתית, לגבי ידיעת הנאשם על מידת חומרת העבירה שביצע בן אריה, זאת בהתאם לראיות שהובאו בפנינו. כאמור בניתוח הפרק העובדתי, הצדדים יחסו חשיבות רבה לסוגיה זו, הן באשר למידת ניגוד העניינים בין השניים והן לגבי חומרת פעולות הנאשם לשם מינוי בן אריה. כפי שקבענו, לא הוכחה החומרה הרבה אותה ייחסה המאשימה בכתב האישום, במהלך ניהול המשפט וכן בסיכומיה.

בהתאם, יש להתייחס לחומרת פעולות הנאשם בהקשר למינוי בן אריה וכן לעוצמת מחדליו בהקשר זה. יש לראות בעניין זה את דברי היועץ המשפטי של משרד החוץ, עו"ד אהוד קינן, המתייחס לעובדת פתיחת הבקשה הסודית לחיקור דין, אשר הגיעה לידי בן אריה מתוקף תפקידו, והעברת המידע שבה לידיעת החשוד. נדגיש: מדובר בהתייחסות למעשה החמור מזה לגביו הוכחה ידיעת הנאשם. עו"ד קינן מציין כי פעולת בן אריה הינה בברור אסורה ובניגוד לכללי משרד החוץ ונהליו. לגבי היותה מהווה עבירה פלילית, משתמש עו"ד קינן במילים "אולי אפילו מדובר בעבירה פלילית" – ת/5 שורות 88-91. אין לדעת מה היתה התייחסות עו"ד קינן וכן התייחסות משרד החוץ לגבי בן אריה, במישור הפלילי או המשמעותי, לו אכן העביר לנאשם מידע שתוכנו הגיע לידי שלא מתוקף תפקידו.

בעניין זה, נפנה לבג"ץ 194/93 **שגב נ' שר החוץ ואח'**, פ"ד מט(5), 57, 61, העוסק במינוי מר איתמר רבינוביץ' לשגריר ישראל בארצות הברית, למרות העובדה ששילם כופר בשל עבירות מס טרם מינויו. בית המשפט התייחס אף למועמדים אשר לחובתם הרשעה פלילית:

5. עבר פלילי אינו שולל את כשירותו של המועמד. השפעת העבר הפלילי היא על שיקול הדעת של הרשות הממנה (ראה בג"ץ 727/88 עווד נ' השר לענייני דתות [6], בעמ' 491). בהפעלת שיקול-דעת זה על הרשות הממנה (בענייננו – הממשלה) לשקול את מכלול הגורמים. בהנחה שהמועמד מתאים לתפקיד מכל בחינה אחרת, עליה ליתן משקל לעברו הפלילי של המועמד. משקל זה אינו גורם קבוע ועומד. הוא משתנה על-פי מהות העבר הפלילי ונסיבותיו מזה ומהות התפקיד וחיוניותו מזה. כאשר השיקולים

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

השונים מובילים לכיוונים שונים, יש לאזן ביניהם על-פי תפיסות היסוד של המשפט בישראל".

במקרה הנדון, הוכחו בפנינו כישוריו המקצועיים של בן אריה לתפקיד, ומאידך – לא הוכחה ידיעת הנאשם באשר לחומרת המעשה אותו ביצע בן אריה.

ראו עוד את דברי הנשיא ברק, במסגרת בג"ץ 6163/92 יואל אייזנברג נ' שר הבינוי והשיכון, פ"ד מז(2) 229, 265, לגבי משקל חומרת המעשה (ההדגשות שלנו):

"לא הרי מי שעבר עבירה בילדותו כהרי מי שעבר עבירה לאחר שבגר; לא הרי מי שעבר עבירה אחת כהרי מי שעבר עבירות הרבה; לא הרי מי שעבר עבירה קלה כהרי מי שעבר עבירה חמורה...".

כן ראו את דברי השופטת פרוקצ'יה, בענין מינוי חיים רמון לשר לאחר הרשעתו, בג"ץ 5853/07 אמונה – תנועת האישה הדתית לאומית ואח' נ' ראש הממשלה ואחרים (6.12.2007), (ההדגשות שלנו):

"16. ...כאשר המועמד המוצע הוא בעל עבר פלילי, או דבק דופי אחר במעשיו, על הרשות לבחון את משקלו של גורם זה על התאמתו לתפקיד. עליה להביא בחשבון את מהות המעשה המיוחס למועמד, חומרתו, טיב הדופי הנלווה לו, והשפעתו על יכולתו למלא את התפקיד; יש לבחון, האם מעשיו של המועמד מעידים, על פי טיבם, על פגם ערכי מובנה בהתנהלותו, המשפיע על יכולתו למלא את התפקיד המיועד, והמקרינ על דמותו הערכית של השירות הציבורי; או שמא, אפשר, ומדובר במעידה חד פעמית, נקודתית, אשר גם אם נילוה לה היבט של חומרה, אין היא מצביעה על דופי מובנה באישיותו של המועמד (בג"צ 5757/04 יואב הס נ' סגן הרמטכ"ל, האלוף דן חלוץ, פד"י נט(6), 97(2005) (להלן: פרשת הס); בג"צ 5562/07 עו"ד שוסהיים נ' השר לבטחון פנים (טרם פורסם, 23.7.07) (להלן: פרשת שוסהיים)).".

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

235. הנאשם הביא את שמו של בן אריה לאישור ועדת השרים וכן לאישור הממשלה, בכפיפה אחת עם שמות מועמדים נוספים אשר נבחרו על ידי ועדת משרד החוץ לתפקידי שגרירים. עיון בפרוטוקול דיונים אלה (ת/7, ת/8), מעלה כי הנאשם לא נשאל כל שאלה לגבי בן אריה, וודאי שלא שאלה מהותית לגבי יכולותיו או הרקע המקצועי והאישי שלו.

המאשימה מבקשת לקבוע כי גבולות עבירת המרמה והפרת האמונים, תוחמות אף את נסיבות המקרה הנדון. מובן שהנסיבות הרלוונטיות הן העובדות שהוכחו בפנינו, ולא העובדות המיוחסות לנאשם בכתב האישום.

המאשימה לא הציגה פסיקה כלשהי, שעניינה נסיבות דומות או אף כאלה המתקרבות לכך (נפנה שוב לפסיקה המפורטת לעיל לגבי מקרים בהם הורשעו נאשמים בעבירה זו).

אכן, מדובר בעבירה שגבולותיה עמומים, אולם ההגנה הפנתה לפסיקה הדנה בנסיבות הדומות למקרה הנדון. מדובר במינוי רוני בראון ליועץ המשפטי לממשלה, ומעורבות שר המשפטים צחי הנגבי וכן ראש הממשלה בנימין נתניהו, במינוי זה.

התשתית הראייתית אליה התייחסו הדיונים, נשענת על המפורט בהחלטות בדבר סגירת התיק כנגד המעורבים, כפי שהתקבלו על ידי פרקליטת המדינה והיועץ המשפטי דאז, עדנה ארבל ואליקים רובינשטיין.

העובדות במלואן נפרסו במסגרת שני דיוני בג"ץ: בג"ץ 2534/97, 2535, 2541 ח"כ יחב ואח' נ' פרקליטת המדינה ואח', פ"ד נא(3) 1 (להלן: בג"ץ יחב), וכן בג"ץ 2533/97 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ממשלת ישראל ואח', פ"ד נא(3) 46 (להלן: בג"ץ התנועה לאיכות השלטון).

נבקש למקד את הדיון בהחלטות הפרקליטות, אשר עלו בפסיקה זו.

הפרקליטות בחנה שני מוקדים של חשדות:

"שני מוקדים לפרשה: האחד, הטענה בדבר ההבטחה שקיבל חבר הכנסת דרעי מעו"ד בר-און, בין באופן ישיר בין באופן עקיף, כי ייטיב עמו בענייניו הפליליים, אם יתמנה לתפקיד. האחר, הטענה בדבר ההבטחה שקיבל חבר הכנסת דרעי מראש הממשלה, כי עו"ד בר-און אכן ימונה לתפקיד, מתוך ידיעה ברורה כי דרישתו של דרעי מכוונת כל כולה לסיפוק

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

ענייניו כנאשם בפלילים, והטענה בדבר הלחצים שהפעיל דרעי על ראש הממשלה כדי להבטיח את המינוי. בחינת מעורבותו של כל אחד מן החשודים צריכה להתייחס, איפוא, לשני מוקדים אלה

(בג"ץ יהב, סעיף 14 בפסק דינו של השופט גולדברג).

על אף שהוכח לכאורה, במסגרת תשתית הראיות שנאספו, כי היה מניע נסתר למינוי, וכן כי אותו מניע נסתר היה רצון לספק את רצונו של חבר הכנסת דרעי, הוחלט על סגירת התיק כנגד ראש הממשלה:

"ועל-אף הפירוכות בהסבריו של ראש-הממשלה כתבה פרקליטת המדינה בסיכום הדברים:

"אם נבחן עתה את הצטברות החשדות כלפי ראש הממשלה, שבהם עסקנו בשלושת ההיבטים, הרי שמסקנתנו היא, כי אמנם קיים חשד ממשי לכך, שראש הממשלה הציע לממשלה למנות את עו"ד בר-און לתפקיד היועץ המשפטי לממשלה, רק, או בין היתר, כדי לרצות את חבר הכנסת דרעי, מתוך מודעות או עצימת עיניים לאפשרות קיומו של קשר פסול בין דרעי לבר-און. למסקנה זו הגענו, על סמך מכלול הנסיבות שפורטו לעיל. עם זאת, על פי הראיות שנאספו, לא נראה כי ניתן להוכיח מעבר לכל ספק סביר, כי ראש הממשלה הביא את המינוי לאישור הממשלה רק, או בעיקר, עקב בקשת או דרישת דרעי, שרצה במינוי מטעמים פסולים ואישיים, מתוך מודעות או עצימת עיניים לכך".

ובהמשך:

"אכן, לדעת פרקליטת המדינה והיועץ המשפטי לממשלה, מביאות הראיות הנסיבתיות ל"מסקנה סבירה", ל"חשש ממשי", ואפילו ל"חשד ממשי" כי המניע האמיתי למינויו של בר-און היה פסול. אולם נראה כי לדעתם לא מספקת עצמת כלל הראיות הנסיבתיות כדי להביא למסקנה חד-משמעית, שהיא גם המסקנה ההגיונית היחידה, בדבר מניע פסול".

(סעיפים 19 ו-22 בפסק דינו של השופט גולדברג בבג"ץ יהב).

לגבי שר המשפטים הנגבי, לאחר שנקבע כי הוא "תמך מצידו במועמדותו של בר-און מטעמיו הוא, ויש ראיות לכך שנודע לו על העניין שיש לדרעי בבר-און רק קרוב למועד

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

מינויו של בר־און, אך "הן ראש הממשלה והן השר מאשרים כי שמו של בר־און הוצג על־ידי ראש הממשלה (או מי מטעמו) בפני השר ולא ההיפך" זנחו העותרים את עתירתם לגבי סגירת התיק כנגדו. יחד עם זאת, ציין השופט גולדברג כי "אין האמור לעיל מתייחס, כמובן, לדעתה של פרקליטת המדינה כי יש בהתנהגותו של שר המשפטים בישיבת הממשלה משום "חריגה מנורמות התנהגות תקינות" (סעיף 23 לפסק דינו בבג"ץ יחב).

התייחסות מפורטת לגבי אותה התנהגות המהווה לדעת פרקליטות המדינה "חריגה מנורמות התנהגות תקינות", נמצאת בבג"ץ התנועה לאיכות השלטון. עתירה זו דנה בבקשת העותרים להורות לראש הממשלה להעביר את שר המשפטים מתפקידו, עקב התנהלותו במסגרת אותה פרשה.

בית המשפט ציטט את העובדות לגביהן הונחה תשתית ראייתית כנגד שר המשפטים, כאשר החשד התמקד בשני ראשים:

1. "שר המשפטים אף ידע כי מבחינת לשכת ראש הממשלה, אין המדובר במועמדות טבעית, בהתחשב במחנה אליו משתייך בר־און בליכוד.

אין ספק ששר המשפטים היה מעוניין במינויו של בר־און בהיותו מאמנו וחברו, ולטענתו, דעתו הסובייקטיבית היתה שבר־און הוא בעל כישורים ראויים... מה שניתן להוכיח כלפי שר המשפטים הוא, כי לכל המאוחר ב־7.1.97 למד כי לדרעי עניין במינויו של בר־און. אולם, ספק אם ניתן להוכיח כלפיו כי ידע מה טיבו המדויק של עניין זה... כמו כן, מהראיות עולה לכאורה, כי צחי הנגבי גם אמר כי כל מינוי של יועץ המשפטי לממשלה צריך לקבל את אישורו של דרעי...

2. "שר המשפטים שמע מפיו של הנשיא ברק דברים שיש בהם לפסול את מועמדותו של בר־און לתפקיד, או לפחות מחייבים את שקילתם. הוא לא הביא את הדברים במלוא חריפותם לראש הממשלה, ודיווח לממשלה כי הנשיא ברק יודע על המינוי. אופן זה יכול היה להביא את השומע מן הצד למסקנה, כי לנשיא ברק לא היה כלל מה לומר על המינוי, ואולי הוא אף על דעתו, על אף שהאמת, כידוע, אחרת".

(סעיף 2 לפסק דינו של השופט זמיר בבג"ץ התנועה לאיכות השלטון)

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

ובהמשך:

"בעת הדיון בישיבת הממשלה, פנה השר קהלני ושאל את שר המשפטים אם המינוי הוא על דעתו של ראש הממשלה. על כך השיב הנגבי באומרו: 'כן. גם הבאתי אותו לידיעת נשיא בית המשפט העליון וכמובן גם לידיעתו של היועץ המשפטי לממשלה, שבירך על כך...'".

השר דוד לוי, שנשאל מה הבין מדבריו אלה של שר המשפטים, העיד כי הבין ששר המשפטים נקב בשם של ברק ובן יאיר כדי להראות שעבר את התהליכים המקובלים.

ואכן, לכאורה, בהתחשב במה שהנשיא ברק אמר על מינויו של עו"ד בר־און, הרי שיש בעצם הבאת העובדה שהמינוי הצפוי הובא לידיעתו, מבלי לדווח מה היה לנשיא לומר על כך, משום אמירה היוצרת את הרושם שלנשיא ברק לא היה מה לומר על מינוי זה, או לפחות לא אמר דברים שיש בהם כדי להעלות או להוריד".

(סעיף 3 לפסק דינו של השופט גולדברג).

237. שתי העתירות האמורות לעיל – נדחו. צודקת המאשימה בטענתה כי במסגרת עתירות אלה בוחן בג"ץ, את סבירות הפעלת שיקול הדעת על ידי הגורמים המנהליים, בין אם פרקליטות ובין אם ראש הממשלה. נכון הוא שבית המשפט בוחן האם ההחלטה חורגת באופן קיצוני ממתחם הסבירות, ולא האם ניתן היה לקבל החלטה אחרת המצויה בגדר אותו מתחם סבירות.

עם זאת, לא ניתן להתעלם מהעובדות השונות לחומרה, לגביהן התקבלו ההחלטות במסגרת פרשת בר און, לעומת העובדות שהוכחו בפנינו:

א. בענין ראש הממשלה, הוכח כי זה ביקש למנות את היועץ המשפטי לממשלה, מתוך רצון לרצות את חבר הכנסת דרעי, ו"מתוך מודעות או עצימת עיניים לאפשרות קיומו של קשר פסול בין דרעי לבר-און".

המדובר במינוי לתפקיד שאין חולק על חשיבותו ומרכזיותו בשמירה על שלטון החוק. מהאמור לעיל עולה ניגוד העניינים החריף בו נתון היה ראש הממשלה, אשר נמצא תחת לחץ

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

פוליטי למינוי זה, ומודע לאפשרות קיום קשר פסול ומושחת בין הלוחץ למינוי לבין המועמד לתפקיד. אותו קשר פסול, עוסק בליבת תפקידו של היועץ המשפטי לממשלה ובמהותו, כאשר לכאורה הובטח לחבר הכנסת דרעי, על ידי המועמד לתפקיד בראון, כי אם ימונה ייטיב עימו בהליכיו הפליליים.

ראש הממשלה הוא שיזם את המינוי בממשלה, ואף לא הביא לידיעת חברי הממשלה את העובדות הנוגעות לניגוד העניינים בו נמצא וכן את הבעייתיות שלעיל.

במקרה הנדון בפנינו, לא הוכח כי הנאשם הוא שיזם וקידם באופן משמעותי את מינוי בן אריה לשגריר, וכן לא הוכחה מודעותו לחומרת המעשה שביצע בן אריה במסגרת תפקידו. זאת בשונה מהקשר הפסול העוסק בליבת תפקיד היועץ המשפטי לממשלה, וכן ביוזמה ובקידום המינוי על ידי ראש הממשלה. העובדה שהחלטת הפרקליטות על סגירת התיק בנסיבות אלה נמצאה בגדר מתחם הסבירות, ובג"ץ אף מצא להתייחס להחלטה באופן מפורש כנמצאת "בתחום האפור" (סעיף 21 לפסק דינו של השופט גולדברג), מביאה למסקנה שבענייננו קיים לכל הפחות ספק סביר (וראו בהמשך התייחסות לפרשה זו לעומת פרשת שבס).

ב. בענין העברת שר המשפטים מתפקידו, מדובר בהמלצה שנתן לממשלה לגבי מועמד איתו היה בקשר אישי, בהיותו מאמנו וחברו של השר. עוד עלה ששר המשפטים ידע, עובר לישיבת הממשלה, כי חבר הכנסת דרעי מעוניין במינוי עו"ד בר-און וכן כי "כל מינוי צריך לקבל את אישורו של דרעי".

מעבר לקשר האישי האמור, היתה באותו מקרה חומרה יתרה בפרטים שנמסרו בישיבת הממשלה על מנת לקבל את אישורה למינוי: כאמור לעיל, שר המשפטים אמר מיוזמתו דברים מהם השתמע, וכך אף הובן, כי נשיא בית המשפט העליון תומך במינוי זה. לגבי חשיבות מידע זה, ראו התייחסות השופט גולדברג, אשר היה בדעת מיעוט בבג"ץ זה, ואולם דבריו בסוגיה זו אינם במחלוקת:

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

"דעתו של נשיא בית המשפט העליון על מינויו של עורך הדין בר' און לא חייבה, כמובן, את ראש הממשלה או שר מן השרים. אולם האם יכול להיות ספק בכך כי דעתו של ראש המערכת השיפוטית חשובה הייתה לראש הממשלה ולשרים לצורך שיקול דעתם, טרם שיקבע כל אחד מהם את עמדתו לגבי המועמד למשרה, שהיא "אחת מן המשרות החשובות ביותר במבנה הדמוקרטי של מדינת ישראל" (כדברי פרקליטת המדינה בעמ' 5 שבחוות דעתה). ואכן, ראש הממשלה עמד בחקירתו על חשיבות מידע זה, באומרו 'שלו ידע שהנשיא ברק פוסל אותו [את בר' און – א' ג'] זה נתון שהיה חייב לשקול אותו' (כאמור בעמ' 44 שבחוות דעתה של פרקליטת המדינה)"

(סעיף 4 לפסק הדין).

במקרה הנדון בפנינו, נמנע הנאשם ממסירת מידע, אולם יש לציין כי הוא כלל לא נשאל בועדת השרים ובממשלה לגבי כישורי בן אריה, המלצות לגביו או לגבי עברו המקצועי והאישי. הנאשם פעל בפסיביות, במחדל, לא יזם פעולה שיש בה כדי לקדם את מינוי בן אריה לשגריר, ובהמשך הדרך הביא את שמו לאישור ועדת השרים והממשלה. אף בשלב סופי זה – לא נקט הנאשם בכל יוזמה או אמירה שנועדה לשכנע את הגוף המחליט, אלא הביא לאישור את שמו של בן אריה, יחד עם שמות השגרירים הנוספים עליהם החליטה ועדת המינויים.

עוד יש לציין, כי בשונה מהמקרה הנדון בפנינו בו מדובר בכתב אישום פלילי, בבג"ץ התנועה לאיכות השלטון התבקש סעד חמור הרבה פחות של העברת השר מתפקידו כשר משפטים. אין המדובר בעתירה כנגד סגירת התיק הפלילי, או אף בעתירה להעברת שר המשפטים לחלוטין מתפקיד שר. דומה כי ניתן ללמוד מקביעת בג"ץ במקרה זה, אף לגבי הספק הקיים באשר לשאלה האם מעשי הנאשם בפנינו עולים כדי עבירה פלילית.

בנוסף, ניתן ללמוד למקרה שבפנינו, בהתאם לעובדות שהוכחו, מהתייחסות השופט זמיר, לענין התנהלות שר המשפטים בבג"ץ זה, (סעיף 10 להחלטתו, ההדגשה שלנו):

"בעולם הזה, ועד שיבוא המשיח, רבב שדבק בשר אינו מספיק כדי שראש- הממשלה יהיה חייב, מבחינה משפטית, להעביר את השר מכהונתו".

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

לא ניתן לסיים התייחסות לפרשה זו, ללא ציטוט דברי השופט אור (סעיף 4 להחלטתו), לגבי אי הבאת מידע על ידי נושא משרה, עובר לקבלת החלטה. הדברים נאמרו, כאמור, לגבי אי העברת שר המשפטים מתפקידו, אולם דומה כי נכתבו לגבי הענין הנדון בפנינו (ההדגשה שלנו):

"גם אם לא יינתן על ידי שר המשפטים כל הסבר נוסף לזה שבחוות דעתה של פרקליטת המדינה לאופן בו הוצגה עמדתו של נשיא בית המשפט העליון לעניין מינויו של עורך דין בר און, הרי שמקרה זה רחוק מן החומרה הקיצונית הנדרשת על מנת שנורה לראש הממשלה להעביר שר מתפקידו. באי הבאה של מלוא המידע הרלוונטי על ידי נושא משרה – ולו משרה רמה – עובר לקבלת החלטה, לא טמונה חומרה כה קיצונית המחייבת שבית משפט יורה להעבירו מתפקידו. ודוק: בכך אין כדי למנוע מראש הממשלה להביא עניין זה בחשבון, בהחליטו אם להעביר שר מתפקידו. המדובר הוא בשיקול כשיר, שאותו הוא רשאי להביא בחשבון במסגרת מכלול שיקוליו. אך זהו שיקול אחד מבין רבים כשבא ראש הממשלה לשיקול אם לפטר שר.

אגב, נקל לשער את התוצאה מרחיקת הלכת שאליה היינו מגיעים, אם בכל מקרה של הצגת נושא באופן חלקי בלבד, שלא כראוי, על ידי שר בפני הממשלה, היינו מגיעים למסקנה שמחובתו של ראש הממשלה להעביר מתפקידו את השר הנוגע בדבר".

238. המאשימה טענה כי ההלכה בענין עבירת המרמה והפרת האמונים, השתנתה לאחר פרשת בר און, זאת במסגרת פרשת שבס. איננו מקבלים טענה זו. פרשת שבס לא קבעה גבולות עבירה רחבים יותר, לא גיבשה יסודות נוספים המקימים עבירה זו, אלא ביקשה לקבוע גבולות מוגדרים יותר לעבירה (ראו את הדיון שלעיל, בדבר קביעת הגבולות בפרשת שבס). יתרה מכך: בשל החשש מפני הרחבת יתר של גבולות העבירה, ביקש בית המשפט בפרשת שבס, לצמצם את גבולותיה, כדברי השופט חשין:

"שומה עלינו לצמצם את גידרי העבירה, לרכז אותה במעשים שעל-פי טיבם יש בהם כדי לפגוע באורח מהותי - או: באורח משמעותי - בטוהר המידות ובתקינות פעילותו של המינהל הציבורי...לא כל מעשה הפרת אמונים יעלה עבירה של הפרת אמונים"

(סעיף 15 להחלטתו).

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

לפיכך, אף הפסיקה שהתקבלה בטרם פרשת שבס, הינה רלבנטית בהחלט לניתוח הנדון.

מרמה

239. המאשימה התייחסה באופן מצומצם מאד לכך שבאי הבאת המידע הרלוונטי בפני הגורמים המחליטים, ביצע הנאשם את הרכיב ההתנהגותי של חלופת המרמה בעבירת המרמה והפרת האמונים (עמ' 167-168 לסיכומיה בכתב). עיון בפסיקה אליה הפנתה המאשימה, מלמד על הנסיבות המחמירות בהן הורשעו הנאשמים בעבירות מרמה במסגרת סעיף זה, אגב אינטרס אישי מובהק, ברור ומושחת. ניתוח העבירה שלעיל, מצביע על גדר גבולותיה, לרבות נושא המרמה.

מאחר שקבענו כי בנסיבות המקרה הנדון, לא מתקיימת עבירת הפרת האמונים, יש בכך להשפיע באופן ישיר אף על רכיב המרמה. כל הנסיבות אליהן התייחסנו במהלך הכרעת דין זו, המפרטות את היות המקרה חורג מגבולות העבירה, ולכל הפחות מעורר ספק סביר, משפיעות אף על רכיב המרמה באופן דומה. לא ניתן להרשיע בגין רכיב המרמה בלבד, כאשר יסודות עבירת הפרת האמונים לא מתקיימים. לעומת זאת, ניתן להרשיע בעבירת הפרת אמונים, במקביל לעבירות כגון מרמה או שוחד, אך בסייג של "סטיה מן השורה", המוצאת ביטוי במעשה הפסול (ראו ע"פ 3952/92 גיורא לב נ' מדינת ישראל, (13.3.1997)).

כך נקבע עוד מקדמת דנא על ידי כב' השופט לנדוי בע"פ 20/53, צבי ניימן ואח' נ' היועץ המשפטי (פ"ד ט', 845, 854) בהתייחסו לעבירת תרמית, לעומת עבירת המעילה באמון (עבירה לפי סעיף 140 לפקודת החוק הפלילי, 1936, אשר היוותה את המקור לעבירת המרמה והפרת אמונים לפי סעיף 284 לחוק העונשין):

"מערער שלא התחייב במעילה באמון, ממילא גם אין להרשיעו במעשה תרמית"

(סעיף 15 להחלטתו).

סיכום

240. כתב האישום ייחס לנאשם מודעות לכך שהמידע אשר הועבר לידיו על ידי בן אריה, הגיע אליו מתוקף תפקידו כשגריר. בהמשך התייחסה המאשימה למינוי בן אריה למטה המדיני וכן לתפקיד השגריר בלטביה כקשר קפיצה לקידום וכקידום. עוד ייחס כתב האישום לנאשם, פעולה אקטיבית משמעותית ביותר לשם קידום המינוי לשגריר, על ידי הנחיית סגנו, אשר שימש כראש ועדת המינויים במשרד החוץ ופעל בהתאם להנחיה זו. המאשימה אף טענה כי הנאשם ידע שכן אריה נעדר את הכישורים הנדרשים לתפקיד השגריר בלטביה, זאת בלא כל קשר לכשל שבהעברת המידע לנאשם.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

מדובר בעובדות המצביעות על עוצמת מעשי הנאשם וחומרתם, ומהן נגזרת אף העתירה להכללתם בגדר תחום עבירת המרמה והפרת האמונים.

כל אותם רכיבים המפורטים כאמור, לא הוכחו בפנינו ברף הנדרש במשפט הפלילי.

העובדות שהוכחו במקרה הנדון, אינן מהוות את **"סוג המעשים שכאשר אדם רואה אותם הוא מזהה את הפסול שבהם"**, אליהם כיוונה השופטת (כתוארה אז) בייניש, במסגרת פרשת שבס.

אכן, הנאשם נהג שלא כראוי, אך עם זאת, כפי שציין הנשיא ברק בפרשת שבס, **"לא כל כשלון הוא עבירה. לא כל טעות בשיקול דעת נתפסת כאיסור פלילי. לא כל התנהגות פגומה מבחינה אתית, צריכה להענש במאסר"** (סעיף 31 לפסק דינו).

בית המשפט העליון ביקש לקבוע תוכן ממשי לגבולות עבירת הפרת האמונים. גבולות אלה עדיין אינם ברורים די הצורך, ומכל מקום אנו סבורים כי מעשיו של הנאשם כפי שהוכחו בפנינו אינם באים בגדרם. ככל שהמעשים אינם ראויים, אינם מוסריים ואינם עומדים בסטנדרט המצופה מאיש ציבור, ודאי במעמד כה בכיר של שר בממשלת ישראל, נותר ספק סביר, ואף למעלה מכך, האם מעשים אלה עולים כדי עבירה פלילית. ובהתאם להלכה הנוהגת, **"כאשר יש ספק – אין ספק"** (ע"פ 7653/11 פלוני נ' מדינת ישראל (26.7.2012), פסקה ט"ו).

לפיכך אנו מורים על זיכוי הנאשם.

241. נחתום הכרעת דין זו, בדבריו של השופט חיים כהן, במאמרו **"הרהורים על טוהר המידות"** (משפט וממשל ב, תשנ"ד-תשנ"ה, 403, 436-437):

"משבח אני את בית המשפט על קביעת סטנדרטים העשויים להעלות את רמת המוסר הציבורי מעלה מעלה. לאו מילתא זוטרתא היא לחנך את העם ואת ממשלתו למידות מוסר עילאי; ולוואי ונזכה לראותן - ולו רק מקצתן - בהגשמתן הלכה למעשה. לשם קביעת נורמות לדפוס התנהגותם של פרנסי הציבור, אני כולי בעד הרצוי. אם יש בכך אידיאליזציה, או יומרה לקרב ימות המשיח, יש בכך גם פתח תקווה לחברה טובה יותר ולמדינה תקינה ומתוקנת. אבל דבר אחד הוא לקבוע נורמות שיחולו מכאן ולהבא, ודבר אחר לגמרי הוא לקבוע נורמות של אחריות פלילית או משמעטית בגין מעשים שבעבר.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 57926-12-12 מדינת ישראל נ' ליברמן

אדם שנהג לפי נורמה - או חוסר נורמה - שהיתה מצויה בשעת מעשה, עומד בחזקת צדיק גמור, תהא רמתו המוסרית אשר תהא; וגם האנשים הנאורים והישרים ביותר אינם רשאים להסכים ביניהם ("קונסנסוס") שהתנהגותו היתה פגומה, אם מחוסר רמה מוסרית נאותה ואם בכלל. כלל גדול זה בדיני העונשין, כבר עמדנו עליו, הוא מיסודותיו החוקתיים של כבוד האדם. אין לך פגיעה חמורה בכבוד האדם מהפיכתו הרטרופקטיבית מצדיק לרשע:

איש אינו יכול ליטול ממנו צדקתו שבשעת מעשה...

עצם העובדה שהמחוקקים למיניהם ולדרגותיהם, כולל בעלי חקיקה שיפוטית, מרבים בקביעת נורמות התנהגות לעובדי ציבור, מצביעה על הצורך בהן ובחקיקתן ועל חוסר האפשרות, או חוסר ההגינות, לסמוך בכגון דא על תחושתם וידיעותיהם שלהם. אך אפילו תאמר שאנו סומכים על רמתם ומצפונם והאתוס שבקרבם, ומעמידים כל אחד מהם בחזקת יודע כל התורה כולה - עדיין יש צורך בקביעת נורמות תחילה, אם ברצונך לשפוט אדם על התנהגות פסולה".

בסיום הכרעת הדין, אנו מודים לב"כ שני הצדדים על ניהול המשפט במקצועיות, ביעילות, תוך כבוד הדדי. כל אחד מהם ייצג נאמנה את שולחיו, וכולם יחד סייעו לבית המשפט בניהול תיק זה.

ניתן היום, ג' בכסליו תשע"ד, 6.11.13, בנוכחות הצדדים.

איתן קורנהאוזר,
שופט

יצחק שמעוני,
שופט בכיר

חגית מאק-קלמנוביץ,
ס. נשיאה [אב"ד]

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

תוכן עניינים:

עמ'	שם הפרק
1	מבוא – האישום והמחלוקת
5	הניתוח העובדתי
5	א. העברת מידע לנאשם על ידי השגריר זאב בן-אריה לגבי בקשה לסיוע משפטי
6	עדות בן אריה
6	ת/24
8	ת/25
9	גרסת בן אריה בבית המשפט
9	דיון והכרעה – עדות בן אריה
10	השאלה השנויה במחלוקת – טיעוני הצדדים
14	ניתוח ת/24
18	עדות בן אריה בבית המשפט
24	גרסת הנאשם
25	א. נסיון הנאשם לשוות לארוע אופי בנאלי
26	ב. סתירות בגרסאות הנאשם לגבי מה נאמר לו על ידי בן אריה
27	ג. זכרון חלש של הנאשם במהלך חקירותו במשטרה לגבי הכתוב בפתק, לעומת זכרון טוב בבית המשפט
31	מחדלי חקירה
38	סיכום פרק זה
40	ב. מינוי בן אריה על ידי הנאשם ליועץ במטה המדיני
40	מהו תפקיד היועץ במטה המדיני
40	נסיבות מינוי בן אריה ליועץ במטה שר החוץ
42	האם תפקיד היועץ במטה המדיני היווה קידום או שיפור במעמדו של בן אריה
45	האם התפקיד מהווה "קרש קפיצה" לתפקידים בכירים ולתפקידי מפתח במשרד החוץ
48	האם היו מועמדים נוספים לתפקיד שהנאשם לא שקל למנות
51	לסיכום פרק זה
52	ג. מינוי בן אריה לשגריר
53	האם הנאשם השפיע על חברי ועדת המינויים לבחור בבן אריה לתפקיד השגריר בריגה
53	עדות יוסי גל
55	מהימנותו של העד יוסי גל
56	עדות שמעון רודד
58	סיכום ביניים – עדויות יוסי גל ושמעון רודד
59	עדות דני אילון
59	עדות אילון בנוגע לשיחותיו עם הנאשם על מינוי בן אריה
61	עדות אילון בנוגע לשיחותיו עם רודד וגל
64	הראיון הטלויזיוני
66	השפעת יחסי ליברמן – אילון על עדותו של אילון
68	סיכום עדות דני אילון
69	גירסת הנאשם

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 12-12-57926 מדינת ישראל נ' ליברמן

70	גירסת הנאשם לגבי מעורבותו במינוי בן אריה לשגריר
72	גירסת הנאשם בנוגע למחויבותו כלפי בן אריה
74	החלטת ועדת המינויים – סיכום ומסקנות
76	ד. התאמת בן אריה לשמש בתפקיד השגריר
76	עדות ויקטור הראל
77	התייחסויות עדים אחרים לעדות ויקטור הראל ולהתאמת הנאשם לתפקידו
79	עדות פיני אביבי
82	התייחסויות נוספות בראיות לשאלת התאמתו של בן אריה לתפקיד
83	הערכות בכתב ותורה שבעל פה
85	סיכום – האם מינוי בן אריה לתפקיד היה סביר
87	ה. הבאת המינוי לממשלה ולועדת השרים
88	הפרק המשפטי
88	עבירת מרמה והפרת אמונים
94	ניגוד עניינים וטיב הקשר
100	מינוי בן אריה
100	כללי
101	המינוי לשגריר
111	מרמה
111	סיכום